

The chums made themselves as comfortable as possible in the shelter of a huge rock, from which they had a good view of the shore and the sea beyond. It was still dark and they had little hope of rescue before morning.

"It'll take them quite a while to get to the mainland and rouse any one to come out here to help us," remarked Chet. "The big thing is for us to keep hidden until daylight."

socijalni rad u zajednici

PROCJENA ZAJEDNICE

Poticanje volonterskog angažmana
među srednjoškolcima

Autorice:

Anja Kučuk, univ. bacc. act. soc.

Matea Novak, univ. bacc. act. soc.

Helena Počekal Valentić, univ. bacc. act. soc.

Ljilja Šrepfler, univ. bacc. act. soc.

Nikolina Varga, univ. bacc. act. soc.

Danijela Vidaković, univ. bacc. act. soc.

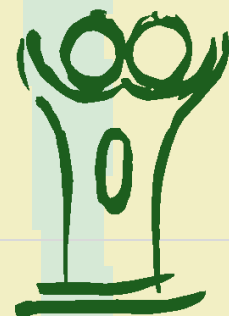
Ovu procjenu zajednice izradile su studentice diplomskog studija Socijalni rad pri Pravnom fakultetu u Osijeku, u okviru kolegija Socijalni rad u zajednici 2025. godine te su sva prava pridržana autoricama.

Kolegij: Socijalni rad u zajednici

Nositelji kolegija: izv. prof. dr. sc. Carmen Luca Sugawara i
doc. dr. sc. Dinka Čaha

Suradnica: Nikol Bogdan, univ. mag. act. soc.

Seminarski rad nagrađen Rektorovom nagradom za
akademsku godinu 2025./2026.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se PRONI Centru za socijalno podučavanje na aktivnoj suradnji u procjeni zajednice te na konstruktivnom usmjeravanju prilikom izrade preporuka za razvoj volonterstva na području grada Osijeka i Osječko-baranjske županije. Također smo zahvalni i svim sudionicima istraživanja, što su svojim specifičnim uvidima doprinijeli novim spoznajama za razvoj volonterstva, koje su i integrirane u novonastali tematski okvir. Neizmjereno smo zahvalni i asistentici Nikol Bogdan, univ. mag. act. soc., na razumijevanju i nesebičnoj podršci svo vrijeme tijekom izrade ove procjene zajednice. Uz navedeno, posljednja zahvala ide doc. dr. sc. Dinki Čaha te izv. prof. dr. sc. Carmen Luca Sugawara koje su nam dale teorijsku podlogu i entuzijazam za rad na problemima zajednice.

Od

veliko HVALA!

Autorice

SADRŽAJ

UVOD	1
Više o PRONI Centru za socijalno podučavanje	4
PRIKAZ PROBLEMA	8
INDIREKTNI POKAZATELJI	21
REPERKUSIJE PROBLEMA	30
PRIKAZ POPULACIJE	33
ODGOVOR ZAJEDNICE	35
TEORIJSKI OKVIR KOJI VODI OVU PROCJENU ZAJEDNICE	55
SPEKTAR DIONIKA	61
METODA – ISPITANICI	66
NARATIV ZAJEDNICE I PROCJENA SPREMNOSTI ZA RAD NA PROMJENI	68
PRIMJERI DOBRE PRAKSE	90
STRATEŠKI DOKUMENTI	97
METODE I REZULTATI	113
POTENCIJALI UNUTAR ZAJEDNICE S GOOGLE KARTOM	122
MAPIRANJE RESURSA U ZAJEDNICI	123
PREPORUKE	128
ZAKLJUČAK	142
LITERATURA	143
POPIS SLIKA	159
POPIS TABLIČNIH PRIKAZA	161
PRILOZI	162

„Najupornije i najvažnije pitanje u životu je: što ti činiš za druge?“

Martin Luther King, Jr.

UVOD

U kontekstu sve većih društvenih izazova, uključivanje mladih u volonterstvo i aktivizam predstavlja jedan od ključnih oblika njihovog sudjelovanja u održivom razvoju (Bedeković, Bogdanović i Rak, 2024). Volonterstvo mladima pruža priliku za razvoj građanskih kompetencija, ali i za osobni rast, usavršavanje socijalnih vještina, jačanje empatije te osjećaja pripadnosti zajednici. Istovremeno, aktivnim sudjelovanjem u društvenom životu lokalne zajednice jačaju se demokratske vrijednosti i solidarnost, a doprinosi se i stvaranju pozitivnog društvenog ozračja. S druge strane, nedostatak takvih praksi može rezultirati većom marginalizacijom i političkom apatijom (Tonković, Marčelić i Krolo, 2023).

Dostupni podaci, kako na nacionalnoj, tako i na lokalnoj razini, ukazuju na zabrinjavajuće nisku razinu uključenosti mladih, posebice srednjoškolaca, u volonterske aktivnosti. Upravo zbog toga je pitanje volonterstva i aktivizma mladih danas izuzetno važno, a njegovo sustavno proučavanje nužan je korak prema oblikovanju učinkovitih intervencija i javnih politika (Bedeković i sur., 2024).

Ova procjena zajednice provedena je metodom „service learninga“, ili učenja kroz društveni angažman, koja povezuje akademsko znanje s konkretnim iskustvom rada u zajednici. Takav pristup omogućuje studentima i istraživačima dublje razumijevanje lokalnih problema kroz neposrednu interakciju s lokalnim akterima i stanovništvom. U konkretnom slučaju, uspostavljeno je partnerstvo s PRONI Centrom za socijalno podučavanje, organizacijom s dugogodišnjim iskustvom u radu s mladima i razvoju lokalnih zajednica. PRONI Centar za socijalno podučavanje, djelujući i u Osijeku, uz Vukovar, Pirovac i druga mjesta u RH, posvećen je promicanju socijalne uključenosti, aktivnog građanstva i poticanju mladih na društveno korisne aktivnosti, osobito kroz volontiranje.

Grad Osijek odabran je kao fokus ove procjene zbog razvijene mreže srednjih škola, aktivnih organizacija civilnog društva i formalne institucionalne potpore volontiranju u obrazovnim ustanovama, ali i zbog postojećih izazova vezanih uz uključivanje mladih u dugoročne oblike volonterskog angažmana.

Istraživačko pitanje čije se razumijevanje nastojalo produbiti je sljedeće: Kako se potiče angažman srednjoškolaca na volontiranje i koje prilike postoje za jačanje njihove motivacije za volontiranje u Osijeku? Sukladno rezultatima istraživanja te nalaza sekundarnih izvora podataka mapirani su postojeći resursi u zajednici te prepreke za razvoj volonterstva. Također, razrađene su i konkretne preporuke za osnaživanje volonterske kulture među mladima u suradnji s relevantnim akterima – školama, organizacijama civilnog društva, roditeljima te mladima.

Rezultati ove procjene ukazuju na složen skup čimbenika koji ograničavaju sudjelovanje mladih u volonterskim aktivnostima. Među najčešćim zaprekama ističu se preopterećenost školskim obvezama, nedostatak informacija o mogućnostima volontiranja, negativna prethodna iskustva te ukorijenjene društvene predrasude prema volonterstvu, posebno među mladima. Posebno se naglašava da je dugoročno volontiranje, koje najviše doprinosi razvoju osobnih i društvenih kompetencija, znatno rjeđe zastupljeno u odnosu na kratkoročne angažmane. Nedostatak pravovremenog i adekvatnog pristupa ovim izazovima može dovesti do stagnacije ili pada broja mladih volontera, slabljenja kapaciteta organizacija civilnog društva te smanjene socijalne uključenosti mladih u zajednici. U tom kontekstu vrijedi istaknuti istraživanje Kozine i Mimice (2018), provedeno među učenicima Škole za medicinske sestre Vrapče, koje pokazuje da učenici imaju pozitivan stav prema volontiranju te prepoznaju njegovu vrijednost u školskom okruženju, osobito u poticanju aktivnog građanstva i razvoju empatije kroz iskustveno učenje. Malogorski (2019) također naglašava da volontiranje u srednjoj školi pridonosi razvoju socijalnih vještina i osjećaju pripadnosti zajednici. Ipak, njihova istraživanja ukazuju na potrebu pažljivog planiranja i prilagodbe volonterskih programa, posebno za učenike viših razreda koji su značajno opterećeni nastavnim planom i programom.

Ovi nalazi potvrđuju i rezultate ove procjene, prema kojima pozitivan stav mladih prema volontiranju često nije dovoljan za njihovo aktivno uključivanje, ukoliko ne

postoji sustavna i vremenski usklađena podrška škola i zajednice. Stoga je ključno promišljati o volontiranju mladih ne samo kao o dodatnoj aktivnosti, nego kao o važnom odgojno-obrazovnom alatu koji treba biti integriran u život škole i šire zajednice.

Više o PRONI Centru za socijalno podučavanje

Slika 1. Prostor PRONI Centra za socijalno podučavanje

MISIJA

PRONI Centar za socijalno podučavanje je neprofitna i nevladina udruga građana osnovana 25. ožujka 1998.g. sa sjedištem u Osijeku, Republika Hrvatska. Zalaže se za oblikovanje afirmativno i socijalno usmjerenih politika prema ciljanoj skupini mladih koristeći se metodama zagovaranja, kreiranja sveobuhvatnih programa za mlade te promicanjem cjelovitog društvenog razvoja (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.a). Također, promiče edukaciju osoba koje rade s mladima, u svrhu njihove djelotvorne suradnje utemeljene na principima participacije i na vrijednostima socijalne uključenosti. Cilj organizacije je osnažiti mlade da se samouvjereni i hrabro suoče sa životnim izazovima i nepovoljnim socijalnim okolnostima.

UPRAVA I ZAPOSLENICI

U uredu u Osijeku stalno su zaposlene tri osobe, a još dvije osobe zaposlene su u okviru dugogodišnjeg projekta Regionalni Info-centar za mlade u Osijeku. Ostali zaposlenici su u radnom odnosu kroz druge projekte te njihov broj varira. Predsjednica je Snježana Barabaš-Seršić (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.b).

PODRUČJA DJELOVANJA

Prema Statutu definirana područja djelovanja su: demokratska politička kultura, gospodarstvo, ljudska prava, međunarodna suradnja, obrazovanje, znanost i istraživanje, socijalna djelatnost, kultura i umjetnost, održivi razvoj, sport, zaštita zdravlja i tehnička kultura (STEAM) (PRONI Centar za socijalno podučavanje, 2024).

ZANIMLJIVOSTI

- PRONI centar za socijalno podučavanje pionir je volonterstva za mlade u Hrvatskoj
- Ova organizacija posebno se usmjerila na rad u poslijeratnim zajednicama te ondje pruža pomoć i podršku u izgradnji sigurnih lokalnih zajednica
- Već dugi niz godina djeluje u području visokog obrazovanja, pružajući sveučilišni dvogodišnji tečaj za osobe koje žele postati voditelji grupa mladih te provoditi projektne aktivnosti namijenjene mladima
- U sklopu djelovanja organizacije, osnovani su Info-centri za mlade koji mladima pružaju podršku i informiranje
- U svojem radu koriste teorijske elemente makrosocijalnog rada, zagovaranja, zastupanja, građanskog aktivizma i socijalnog obrazovanja
- Posebno se usmjerava na neposredni rad s mladima u neformalnom kontekstu
- Osnažuje mlade za javno djelovanje i uključivanje u društveno-političku dinamiku putem strukturiranih dijaloga i razvoja njihovih kompetencija

AKTUALNI PROJEKTI PREMA RAZINI DJELOVANJA

PRONI Centar za socijalno podučavanje dugi niz godina provodi mnogo projekata koji su usmjereni na izgradnju lokalne zajednice i pružanje podrške mladima. Tako projekti najčešće obuhvaćaju teme poput političke participacije mladih, osnaživanje za društveno korisno djelovanje, mentalno zdravlje mladih, promidžba volontiranja, druženje i obrazovanje mladih u neformalnom kontekstu, i sl. (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.c).

Zbog toga što gotovo svaki projekt najčešće sadrži sve tri razine djelovanja (mikro razinu, mezo razinu i makro razinu), gotovo je nemoguće napraviti točnu razdiobu istih jer se radi o simultanom djelovanju na više razina. Stoga je kriterij pri izradi donje tablice bila razina koja se najviše ističe u konkretnom projektu.

RAZINA DJELOVANJA	AKTUALNI PROJEKTI
MIKRO RAZINA	Erasmus akreditacija u području mladih
MEZO RAZINA	Dalj_In_E Pokreni s(v)e! <i>Voice of No hate speech</i> Moja inkluzivna zajednica Mladi, kako ste?
MAKRO RAZINA	Školski volonterski KOMPAS Projekt „ <i>Do you mind?</i> “ Nove mogućnosti <i>Radius V</i>

Tablični prikaz 1. Aktualni projekti PRONI Centra za socijalno podučavanje prema razini djelovanja

Radius V je projekt koji posebno valja istaknuti u kontekstu problema koji se obrađuje, a to je uključivanje srednjoškolaca u volontiranje na području grada Osijeka. Projekt je usmjeren na uspostavljanje jedinstvene metodologije za mjerenje utjecaja koji

volonteri ostavljaju na ekonomski rast i razvoj. Ciljevi projekta su kreiranje jedinstvene metodologije za praćenje efekta volonterizma u nekom društvu te stvaranje poticajnog okruženja za razvoj volonterstva. Premda je projekt završio, autori rada su smatrali kako je isti značajan doprinos u lokalnoj zajednici za unaprjeđivanje i razvoj volonterstva u RH. PRONI Centar za socijalno podučavanje imao je ulogu partnera u navedenom projektu (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.c; DKolektiv, n.d.b).

STRATEŠKI CILJEVI

Strateškim planom za razdoblje od 2021. do 2026. određena su četiri strateška cilja, koja su usmjerena na izgradnju lokalne zajednice i javnih politika, poboljšavanja položaja mladih i direktan rad s njima te opstojnost same udruge (PRONI Centar za socijalno podučavanje, 2025). Taksativno navedeni ciljevi su:

Cilj 1 – Rad s mladima i rad u zajednici
Cilj 2 – Obrazovanje i razvoj kompetencija
Cilj 3 – Jačanje građanskog društva i razvoj javnih politika
Cilj 4 – Institucionalna održivost udruge

Tablični prikaz 2. Strateški ciljevi PRONI Centra socijalnog podučavanja

KONTAKT

Web site: <https://proni.hr/>

Instagram: https://www.instagram.com/proni_centar_croatia/

Telefon: 031/207-426, 207-428

Adresa: 31 000 Osijek, Ulica kralja Zvonimira, 15

PRIKAZ PROBLEMA

Volontiranje mladih predstavlja jedan od najvažnijih aspekata društvenog života, jer ne samo da potiče osobni razvoj pojedinaca, već i doprinosi jačanju socijalne kohezije unutar zajednice. Aktivno uključivanje mladih u volonterske aktivnosti omogućuje im stjecanje vrijednih životnih vještina, razvijanje osjećaja odgovornosti prema društvu te izgradnju mreže socijalne podrške koja im može pomoći u različitim životnim situacijama. Podaci Hrvatskog centra za razvoj volonterstva (2023) ukazuju na prisutnost rodne neravnoteže u volonterskom angažmanu u Hrvatskoj, pri čemu žene znatno češće sudjeluju u volontiranju nego muškarci.

Tijekom pandemijskih godina 2020. i 2021. zabilježena je privremena promjena ovog trenda, jer je udio muškaraca u volonterskim aktivnostima bio veći, dok je sudjelovanje žena bilo na najnižoj razini u tom razdoblju, da bi se potom vratilo na prijašnje vrijednosti. Osim ovih rodni specifičnosti, izazov predstavlja i pad volonterskog angažmana među mladima, osobito u skupini srednjoškolaca, koji trenutačno čine samo oko 12 % ukupnog broja volontera. Sličan trend prisutan je i među mladima u dobi od 18 do 30 godina, kod kojih se broj volontera stabilizirao na nešto više od trećine, odnosno 32 posto u 2023. godini. Ovi pokazatelji ukazuju na potrebu za sustavnim pristupima koji će motivirati i omogućiti mladima aktivnije sudjelovanje u volonterskim aktivnostima.

Europska komisija (2022) u svojim smjernicama ističe važnost razvijanja građanskih kompetencija kroz volontiranje kao ključnog alata za aktivno sudjelovanje mladih u društvenom i demokratskom životu.

Grad Osijek prepoznaje važnost volontiranja kao sredstva za poticanje aktivnog građanstva i socijalne uključenosti mladih. Ključne lokalne organizacije, među kojima su Studentski katolički centar Osijek (SKAC OS), Udruga Breza, PRONI Centar za socijalno podučavanje i DKolektiv, kontinuirano rade na stvaranju i promicanju volonterskih programa koji mladima pružaju raznolike mogućnosti za angažman, od kratkoročnih do dugoročnih projekata.

Ove organizacije ne samo da osnažuju mlade kroz edukacije, radionice i zajedničke aktivnosti, već im omogućuju da kroz volontiranje steknu nova znanja, vještine i socijalne kontakte, što doprinosi njihovom osobnom i profesionalnom razvoju. Analiza volonterskih trendova u Osijeku i uloge ovih organizacija bit će temelj za evaluaciju postojeće prakse prikazane u ovom poglavlju. Cilj je osigurati održiv i kvalitetan volonterski sustav koji će dugoročno pridonositi razvoju zajednice, ali i osobnom razvoju dionika istog.

STRUKTURA VOLONTERA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA SPOLU

Prema dostupnim podacima Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2019–2023), žene se češće uključuju u volonterske aktivnosti od muškaraca, a postotak žena koje volontiraju bilježi blagi porast u posljednjim godinama. Međutim, posebna anomalija u volonterskom angažmanu zabilježena je tijekom 2020. i 2021. godine, kada je broj muškaraca koji su se uključili u volontiranje bio najviši, dok je postotak žena bio najniži u tom razdoblju.

Iako su ti podaci pokazivali odstupanje od uobičajenog trenda, opći obrazac pokazuje da žene i dalje prednjače u volonterskom angažmanu. Ovaj fenomen mogao je biti rezultat specifičnog društvenog konteksta u kojem su u to vrijeme bile na snazi stroge epidemiološke mjere zbog pandemije COVID-19. Ove okolnosti mogle su dovesti do toga da su se tradicionalne rodne uloge više naglašavale, s naglaskom na to da se od muškaraca očekuje zaštita društva, a od žena da se posvete obitelji i djeci (Totić, 2024).

Također, društvena stvarnost koju je pratila pandemija mogla je biti razlog za smanjenje volonterskog angažmana žena, dok su se nakon 2022. godine podaci vratili u uobičajene okvire. Krizno volontiranje postalo je ključno u kontekstu potresa koji je pogodio Petrinju 2020. godine, kada su potrebne bile dodatne fizičke snage za obavljanje teških poslova, što je zahtijevalo angažman većeg broja muškaraca (DKolektiv, 2023).

Ovaj period pokazuje važnost osnaživanja volonterske mreže, posebno u kriznim situacijama, kada fizička angažiranost i konkretna pomoć postaju neophodni. Također,

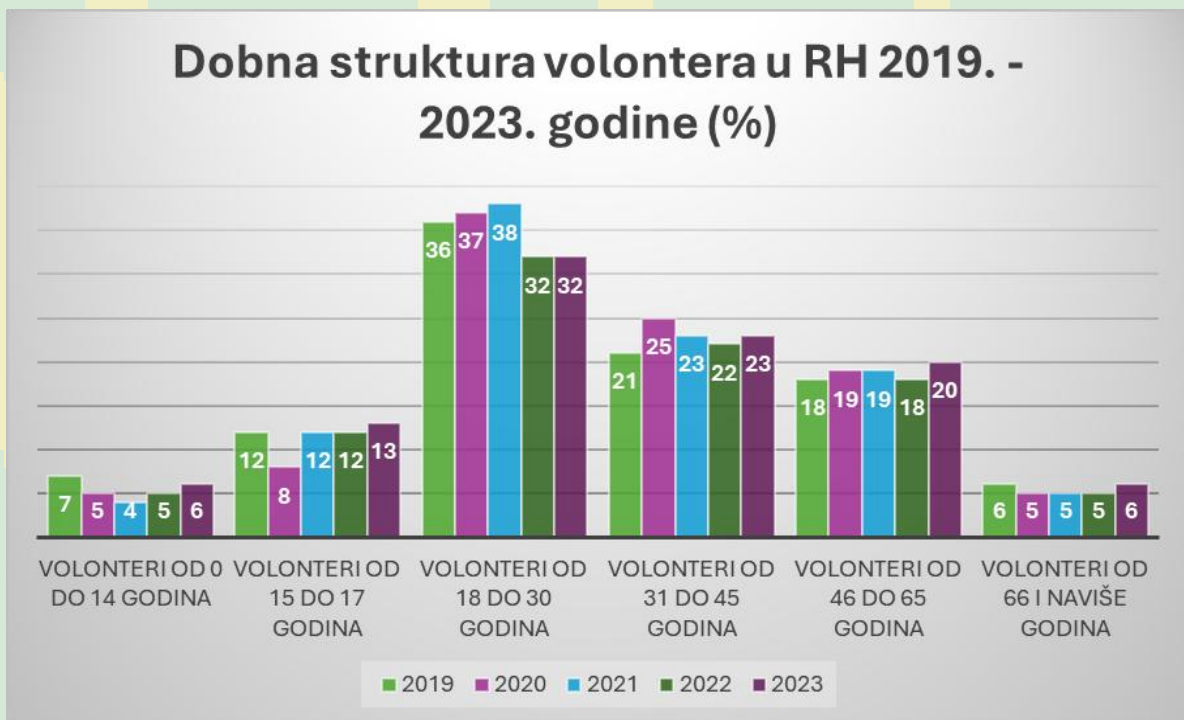
već dugi niz godina ističe se potreba za povećanjem volonterskog angažmana među muškarcima, što je prepoznato u raznim znanstvenim istraživanjima (Totić, 2024) te u publikaciji Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji socijalne politike, autorice Ledić (2007).

Međutim, statistički podaci koji dolaze od istog Ministarstva, gotovo dva desetljeća kasnije, pokazuju da nisu postignuti značajniji pomaci u tom području. Zbog toga je nužno uložiti dodatne napore u promociji volonterstva među mladićima i muškarcima. Ključno je da se promocija usmjeri prema lokalnoj zajednici, što je, za autorice ovog rada, u konkretnom slučaju Osijek.

Slika 2. Spolna struktura volontera u RH 2019. - 2023. godine

STRUKTURA VOLONTERA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA DOBI

Slika 3. Dobna struktura volontera u RH 2019. - 2023. godine

Učinkovita promocija volonterstva ne bi se trebala temeljiti isključivo na spolu, već i na dobi u kojoj pojedinci započinju svoj volonterski angažman. Prema analizi podataka Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2019–2023), najniži udio volontera zabilježen je u dobnim skupinama od 0 do 14 godina te u skupini od 66 i više godina.

Razlozi za ovu pojavu su raznoliki, ali očekivani. Kod najmlađih to je uglavnom povezano s razvojnim specifičnostima i njihovom većom ovisnošću o odraslima, dok se kod starijih osoba očituju veća ranjivost, smanjene funkcionalne sposobnosti te povećana stopa smrtnosti. Takvi podaci upućuju na biološke i funkcionalne čimbenike koji otežavaju uključivanje ovih skupina u volonterske aktivnosti te se ne očekuju značajnije promjene u njihovoj zastupljenosti u skorijoj budućnosti. Ipak, važno je naglasiti da postoje iznimke, točnije, stariji pojedinci koji se, unatoč životnoj dobi, aktivno uključuju u volontiranje. Njihova motivacija proizlazi iz potrebe za održavanjem socijalnih kontakata, osjećaja korisnosti i pripadnosti zajednici (Totić, 2024).

S druge strane, zabrinjavajuća je činjenica koja ukazuju na nizak volonterski angažman mladih, posebice srednjoškolaca. Statistički podaci pokazuju da je udio volontera u toj skupini iznosio oko 12 %, dok je u 2020. godini taj postotak pao na svega 8 %. Također, posljednje dvije godine bilježi se pad i stagnacija u dobnoj skupini mladih odraslih (18–30 godina), pri čemu se udio volontera stabilizirao na 32 %.

Ovi podaci ukazuju na postojanje ozbiljnog izazova u motiviranju mladih na volonterski angažman, unatoč postojanju formalnog i zakonodavnog okvira koji bi trebao poticati takve aktivnosti. Navedene brojke predstavljaju signal za nužnost provođenja strukturne analize na razini zajednice, kao i jačanje suradnje između civilnog i javnog sektora, koji zajedno mogu doprinijeti stvaranju kvalitetnijeg i poticajnijeg okruženja (Družić-Ljubotina, 2013) za volontiranje mladih.

SREDNJE ŠKOLE U OSIJEKU

S obzirom na važnost koju srednje škole imaju u oblikovanju vrijednosti i građanske odgovornosti mladih, provedena je analiza njihovih kurikula s ciljem utvrđivanja u kojoj mjeri promoviraju volontiranje i potiču učenike na društveni angažman. U nastavku rada prikazan je tablični pregled srednjih škola na području grada Osijeka i njihov pristup volonterskim aktivnostima.

RB	Naziv srednje škole u Osijeku	Osnivač
1	I. gimnazija Osijek	Osječko-baranjska županija
2	II. gimnazija Osijek	
3	III. gimnazija Osijek	
4	Elektrotehnička i prometna škola Osijek	
5	Strojarska tehnička škola Osijek	
6	Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića	
7	Medicinska škola Osijek	
8	Graditeljsko–geodetska škola Osijek	

9	Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek	
10.	Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek	
11.	Ekonomska i upravna škola Osijek	
12	Ugostiteljsko–turistička škola Osijek	
13	Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“	
14	Obrtnička škola Osijek	
15	Glazbena škola Franje Kuhača Osijek	
16	Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku	Hrvatska pokrajina Družbe Isusove
17	GAUDEAMUS, prva privatna srednja škola u Osijeku, s pravom javnosti	privatni osnivač
18	EdukOS gimnazija, privatna srednja škola s pravom javnosti	privatni osnivač

Tablični prikaz 3. Srednje škole u Osijeku

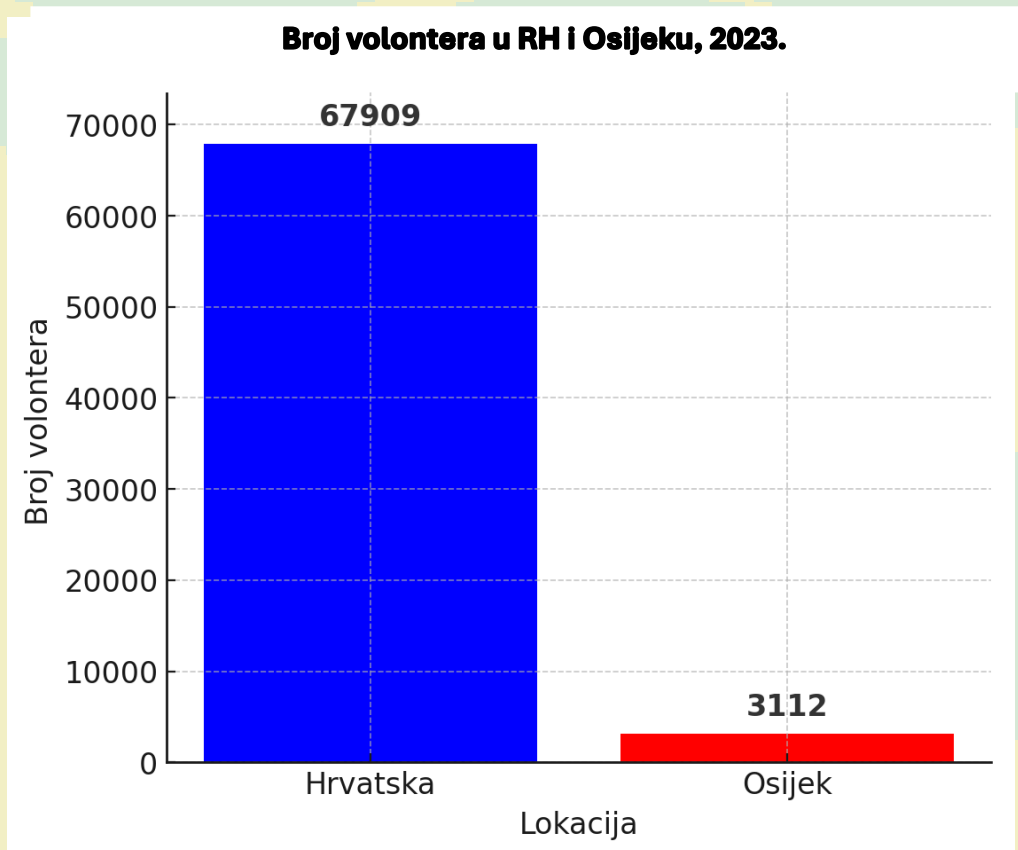

Slika 4. Pregled srednjih škola u Osijeku prema stavovima o volontiranju

Na području Osijeka djeluje ukupno 18 srednjih škola. U ovu brojku nije uključen Prosvjetno-kulturni centar Mađara u Republici Hrvatskoj, unutar kojeg djeluju srednjoškolski programi namijenjeni pripadnicima mađarske nacionalne manjine. Njegova je osnovna svrha osiguravanje obrazovanja na materinskom, mađarskom jeziku (Osječko-baranjska županija, n.d.). Srednje škole u Osijeku mogu se podijeliti na javne, odnosno one kojima je osnivač Osječko-baranjska županija te privatne škole s pravom javnosti. Bez obzira na osnivača, sve škole obvezne su poštovati važeće zakone Republike Hrvatske, uključujući one koji se odnose na odgoj i obrazovanje. Provedbu tih zakonskih odredbi nadzire Uprava za odgoj i obrazovanje pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, n.d.).

To znači da, ako je na nacionalnoj razini prepoznato volontiranje kao važna sastavnica odgojno-obrazovnog procesa, ono mora biti integrirano u strateške dokumente svake škole. Analizom dostupnih kurikula na službenim mrežnim stranicama osječkih srednjih škola utvrđeno je da velika većina obrazovnih ustanova sustavno potiče volontiranje među učenicima. Aktivnosti su usmjerene i na volontiranje unutar školskog okruženja i na uključivanje u širu lokalnu zajednicu. Tek nekolicina škola ne navodi volontiranje kao dio svojih kurikularnih ili izvannastavnih aktivnosti, što ukazuje na visoku razinu svijesti o važnosti građanskog odgoja i društvenog angažmana mladih.

BROJ VOLONTERA U REPUBLICI HRVATSKOJ I OSIJEKU

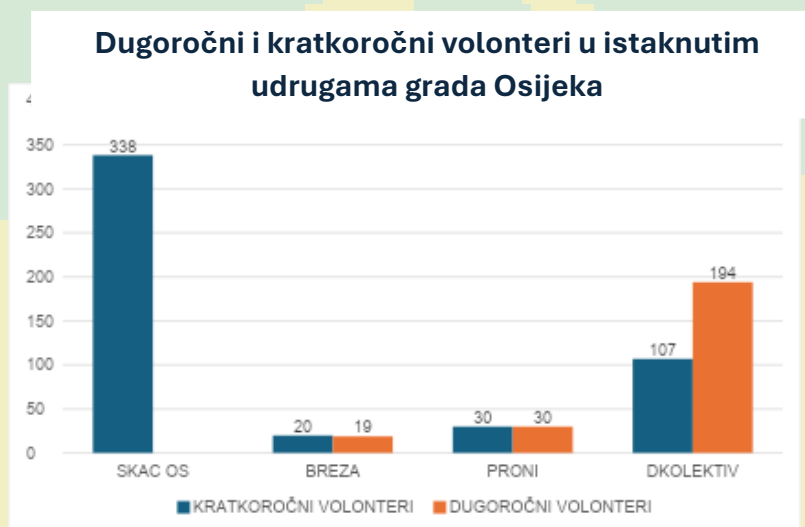

Slika 5. Broj volontera u Republici Hrvatskoj i Osijeku, 2023.

Prema podacima za 2023. godinu, u Hrvatskoj je ukupno evidentirano 67.909 volontera (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2023). S obzirom na podatke posljednjeg popisa stanovništva iz 2021. godine, prema kojem Hrvatska ima 3,86 milijuna stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2021), proizlazi da volonteri čine oko 1,76% ukupne populacije. Kada se isti izračun primijeni na grad Osijek, koji ima 96.313 stanovnika i 3.112 registriranih volontera, zaključuje se kako volonteri čine 3,23% populacije Osijeka. Ovaj podatak ukazuje na to da je udio volontera u Osijeku gotovo dvostruko veći od državnog prosjeka. Ovakva razlika može biti rezultat nekoliko faktora. Prije svega, može se pretpostaviti da građani Osijeka posjeduju višu razinu svijesti o važnosti volontiranja. Također, moguće je da su volonterski programi u gradu bolje strukturirani i dostupniji, što olakšava uključivanje građana. Viši udio volontera može ukazivati i na snažniju društvenu povezanost i aktivnije lokalne zajednice (Kim i Morgül, 2017). Posebno je važno istaknuti ulogu

organizacija koje se usmjeravaju na rad s mladima. Takve udruge stvaraju poticajno okruženje u kojem mladi imaju priliku razvijati vlastite potencijale, stjecati nova znanja i aktivno sudjelovati u društvenim procesima. Kroz volonterske aktivnosti mladi ne samo da pridonose dobrobiti zajednice, već istovremeno razvijaju socijalne i profesionalne vještine koje su im korisne u osobnom i poslovnom životu. Volontiranje im omogućuje stjecanje iskustava koja povećavaju njihovu zapošljivost, potiču razvoj odgovornosti i jačaju osjećaj pripadnosti zajednici. Ovaj trend potvrđuju istraživanja koja naglašavaju važnost lokalnih inicijativa u osnaživanju mladih i njihovoj integraciji u društvo (Nursey-Bray, Kamal, Giacomo & Millcock, 2022; Kim & Morgul, 2017).

KRATKOROČNO I DUGOROČNO VOLONTIRANJE U LOKALNIM UDRUGAMA

Slika 6. Prikaz dugoročnih i kratkoročnih volontera u istaknutim udrugama grada Osijeka

U gradu Osijeku nekoliko ključnih organizacija sustavno doprinosi razvoju volonterstva, osobito među mladima, podupirući ih u njihovom osobnom, društvenom i profesionalnom razvoju. Među najznačajnijima ističu se ranije spomenuti Studentski katolički centar Osijek (SKAC OS), Udruga Breza, PRONI Centar za socijalno podučavanje i DKolektiv.

Svaka od ovih organizacija razvija specifične volonterske programe koji uključuju kratkoročne i dugoročne aktivnosti, a djeluju i komplementarno nudeći raznolike mogućnosti uključivanja u lokalnu zajednicu (DKolektiv, 2023; PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.c). SKAC OS fokusiran je na poticanje duhovnog i osobnog rasta studenata kroz inicijative poput duhovnih susreta, hodočašća i humanitarnih akcija. Ove aktivnosti ne samo da jačaju povezanost među studentima, već i razvijaju njihove socijalne kompetencije te pridonose izgradnji aktivne i solidarne zajednice (SKAC OS, n.d.a; n.d.b).

Udruga Breza posvećena je radu s mladima kroz edukativne radionice, kulturne događaje i društvene projekte, usmjerene na razvoj osobne odgovornosti i aktivnog građanstva (Udruga Breza, n.d.a). PRONI Centar za socijalno podučavanje pruža podršku mladima putem neformalnih obrazovnih programa i radionica, jačajući njihove socijalne vještine i promičući socijalnu inkluziju (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.c.). DKolektiv se usredotočuje na dugoročno volontiranje i razvoj

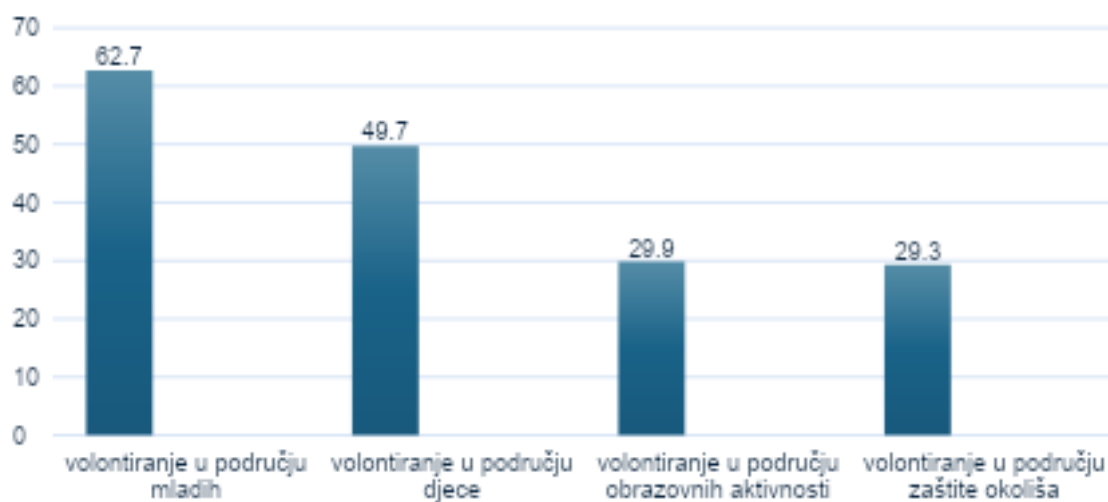
volonterskih centara, promovirajući društvenu solidarnost i aktivno građanstvo (DKolektiv, 2023).

Podaci prikupljeni između 2020. i 2023. godine pokazuju kontinuirani porast broja volontera i odrađenih volonterskih sati u ovim organizacijama, što potvrđuje rastući interes mladih za volontiranje u Osijeku (Udruga za razvoj civilnog društva SMART, 2007). Na primjer, SKAC OS kontinuirano organizira hodočašća i humanitarne inicijative, dok DKolektiv ulaže u razvoj volonterske infrastrukture i edukaciju volontera. Udruga Breza i PRONI Centar za socijalno podučavanje kroz dugoročne obrazovne i socijalne programe osiguravaju kvalitetu i održivost volonterskog angažmana. Ovaj trend potvrđuje nalaze istraživanja koja ističu važnost lokalnih inicijativa u osnaživanju mladih i njihovoj integraciji u zajednicu (Bray, Agergaard & Phillips, 2022; Kim & Morgul, 2017).

Zaključno, volonterske inicijative u Osijeku služe kao primjer dobre prakse u promicanju aktivnog građanstva mladih te pokazuju kako kontinuirano ulaganje u volonterske programe doprinosi njihovoj dugoročnoj održivosti i društvenom utjecaju (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2019–2023). Ove organizacije ne samo da povećavaju broj volontera, već i kvalitetu njihovog angažmana, što ima pozitivan utjecaj na razvoj lokalne zajednice.

Podaci o volonterskim aktivnostima prikazani na slici 7. (ispod) jasno ukazuju na značajan angažman volontera u različitim udrugama. Svaka od analiziranih organizacija nudi specifične programe koji uključuju i kratkoročne i dugoročne oblike volontiranja. Analizom podataka vidljivo je da broj volontera kontinuirano raste iz godine u godinu, kao i broj sati uloženi u volonterski rad. Ovi trendovi upućuju na rastuću svijest mladih o važnosti društvene angažiranosti i potvrđuju ulogu volontiranja kao ključnog faktora u razvoju lokalne zajednice.

Zastupljenost mladih volontera u Osijeku prema području volontiranja

Slika 7. Zastupljenost mladih volontera u Osijeku prema području volontiranja

Analizom podataka o interesnim područjima volonterskog angažmana mladih jasno je da je gotovo dvije trećine volontera usmjereno na vršnjačku podršku, odnosno na volontiranje s mladima. Među glavnim motivima za takav angažman ističu se želja za proširenjem vlastite socijalne mreže, neposredna pomoć vršnjacima te poticanje aktivnog sudjelovanja u društvenom životu (DKolektiv, 2023). Također, pojedincima je često lakše povezati se s osobama sličnih godina, što dodatno motivira uključivanje u aktivnosti usmjerene na podršku svojim vršnjacima. Osnovni razlozi za takvu volontersku aktivnost obuhvaćaju jačanje osjećaja zajedništva i međusobne potpore. Mladi koji su odabrali ovo područje volontiranja imaju pristup različitim resursima, uključujući edukativne programe, radionice, društvene susrete i organizaciju događaja. Osim toga, volonterski angažman može biti i značajan dodatak životopisu, pokazujući poslodavcima predanost i želju za kontinuiranim osobnim i profesionalnim razvojem.

S druge strane, značajan broj mladih aktivno sudjeluje i u volonterskim aktivnostima koje uključuju rad s djecom. Prema dostupnim podacima, ovo područje zauzima drugo mjesto po broju mladih volontera, sa udjelom od 49,7% (DKolektiv, 2023). Takve aktivnosti mogu uključivati pomoć pri učenju, vođenje edukativnih sadržaja ili

animiranje djece. Sudjelovanje u radu s djecom često donosi osjećaj osobnog zadovoljstva i ispunjenosti. Visoka razina socijalne svijesti i solidarnosti među mladima u Osijeku može biti jedan od ključnih razloga ovako izraženog volonterskog angažmana u ovom području.

INDIREKTNI POKAZATELJI

Koristeći se *root cause* tehnikom (Prilog 1.) autorice su analizirale tri razine indirektnih pokazatelja odnosno čimbenika koji utječu na volonterski angažman srednjoškolaca. Prva razina je osobna, dakle radi se o individualnim razlozima zbog kojih srednjoškolci nisu motivirani sudjelovati u volonterskim aktivnostima. Potom slijedi razina bliskog okruženja to je kontekst lokalne zajednice i bliski, značajni odnosi u njoj. Ta razina ispituje čimbenike socijalizacijskog konteksta, lokalne kulture i razmjene kapitala koji se odvija između pojedinca i njegovog okruženja. Naposljetku, slijedi analiza čimbenika s posljednje razine - razine politika. Ona obuhvaća ranije razine, ali je naglasak stavljen na kontekst i vrednovanje volonterstva, strateške dokumente te percepciju volontiranja u društvu.

S tim rečenim, valja naglasiti kako se razine trebaju promatrati isprepletено i neodvojivo od društvene zbilje zbog naravi složenih socijalnih interakcije između pojedinca, kulture, zajednice, normi i svega onoga što bi se uopće moglo smatrati sferom socijalnog. Ono što je zaključeno korištenjem navedene tehnike, sažeto se prikazuje u tablici ispod.

POKAZATELJI S OSOBNE RAZINE	POKAZATELJI S RAZINE BLISKOG OKRUŽENJA	POKAZATELJI S RAZINE POLITIKA
negativna iskustva volontera prilikom volontiranja	neinformiranost mladih o mogućim prilikama za volontiranje	nedostatak medijske promocije volonterstva
nezainteresiranost mladih za volontiranje	preopterećenost školskim obvezama (očekivanja roditelja)	njegovanje kulture individualizma
	negativna percepcija volontiranja u lokalnoj zajednici	nevrednovanje volontiranja

Tablični prikaz 4. Indirektni čimbenici problema

Uz navedenu tehniku, također su korišteni relevantni znanstveni i stručni izvori kako bi se utvrdila stvarna empirijska relevantnost i utemeljenost pojedinog čimbenika te ovo poglavlje predstavlja integraciju navedenih metoda.

POKAZATELJI S OSOBNE RAZINE

Negativna iskustva volontera prilikom volontiranja

Jedan od glavnih čimbenika koji nepovoljno djeluje na zainteresiranost mladih osoba za volonterski angažman su prijašnja negativna iskustva tijekom obavljanja volonterskih aktivnosti. Važno je istaknuti kako do negativnog iskustva, koje ima destimulirajući učinak na ponovljenu aktivnost volontiranja, najčešće dolazi kroz osjećaj volontera da se njihov rad iskorištava, a da pritom nije jasno definirana svrha i korist volontiranja za zajednicu. Onda kada kod volontera nastupi osjećaj frustracije zbog toga što imaju osjećaj da se njihov rad ne vrednuje te se ne osjećaju cijenjeno u određenoj organizaciji. Takva iskustva obično uključuju loše organizirane volonterske projekte, nedostatak podrške od strane nadređenih ili drugih volontera, te osjećaj iskorištavanja ili nedostatka priznanja za uloženi trud. Ponekad se događa i da volonteri ne dobivaju jasnu povratnu informaciju ili smjernice, zbog čega se osjećaju nesigurno u svom angažmanu i manje motivirano za daljnje sudjelovanje. Ova pojava može se objasniti kroz teoriju samoodređenja koju su razvili Deci i Ryan 1985. godine. Naime, ova teorija ističe kako je za motivaciju i zadovoljstvo prilikom ispunjavanja određenih aktivnosti, pa tako i volontiranja, potrebno ispuniti tri potrebe, a to su osjećaj samostalnosti, sposobnosti i povezanosti (Deci i Ryan, 1985). U skladu s navedenim, volonter osjeća da njegova aktivnost nije cijenjena, njegova se motivacija smanjuje i povećava se mogućnost odustajanja od volontiranja. Isto tako, ono što nepovoljno utječe na motivaciju za volontiranje su neadekvatni međuljudski odnosi između voditelja organizacija ili ostalih volontera, stoga je važno osigurati stimulativnu okolinu i tolerantne i podržavajuće međuljudske odnose (Kim i Morgül, 2017). Nadalje, mlade osobe koje krenu volontirati, a pritom nemaju osjećaj da njihovo volontiranje doprinosi njihovom rastu i razvoju, volontersku će aktivnost smatrati gubitkom vremena te će izgubiti interes. Isto tako, u pojedinim organizacijama koje su usmjerena na rad s ranjivim skupinama, kao što su primjerice žrtve nasilja, volonterima treba biti dostupna podrška i potrebna edukacija kako bi razvili potrebne vještine i kompetencije koje su

nužne za rad s navedenim skupinama. Govoreći o rasprostranjenosti problema, valja istaknuti kako u Hrvatskoj, gdje su volonterske aktivnosti manje prepoznate u društvu, takva negativna iskustva dodatno doprinose odbijanju mladih da se upuste u volontiranje.

Nezainteresiranost mladih za volontiranje

Različita istraživanja ukazuju na nekoliko ključnih i važnih razloga zbog kojih mlade osobe nisu dovoljno zainteresirane za volontiranje. Jedan od glavnih razloga je manjak informacija o mogućnostima volontiranja, zbog čega mnogi nisu svjesni svih prednosti koje volontiranje može donijeti njihovom osobnom i profesionalnom rastu (Europska komisija, 2019). Volontiranje omogućava stjecanje novih vještina, iskustava i znanja koji su vrlo korisni za daljnje obrazovanje i zapošljavanje. Osim toga, mnogi mladi smatraju da volontiranje oduzima previše vremena, što im stvara poteškoće u usklađivanju s obvezama koje imaju na fakultetu, u školi ili u privatnom životu. Kada volontiranje nije dovoljno promovirano ili prepoznato u njihovoj okolini, mladi ga često ne smatraju prioritetnom aktivnošću. Ova percepcija može dovesti do smanjenog interesa za uključivanje u volonterske aktivnosti, bez obzira na sve benefite koje volontiranje može donijeti. Dodatni razlog koji umanjuje motivaciju mladih za volontiranje jest uvjerenje da volontiranje nije dovoljno prepoznato niti nagrađeno, što im stvara prepreke u angažiranju (Europska komisija, 2019). Shodno navedenom, u skladu s teorijom očekivanja, autora Victora Vrooma, ovu je pojavu moguće objasniti da u onim slučajevima kada mladi ne vide korist i priznanje koje mogu dobiti prilikom obavljanja volonterskih aktivnosti, njihova motivacija za volontiranje opada (Vroom, 1964). Također, ako volontiranje nije jasno povezano s nečim realnim ili opipljivim, mlade osobe mogu imati osjećaj da gube vrijeme na aktivnosti koje im nisu od koristi (Miliša, 2008). Takva iskustva mogu biti još negativnija ako su volonteri suočeni s visokim očekivanjima, ali bez odgovarajuće podrške ili resursa za ispunjavanje tih zahtjeva. Takvi problemi mogu rezultirati smanjenom vjerom u korist volontiranja kao društveno korisne aktivnosti, te stvaranjem otpora prema daljnjoj uključenosti u slične projekte. Bez jasne institucionalne potpore i priznanja, mnogi mladi razvijaju stav da volontiranje nije vrijedno truda, čime se stvara začarani krug nezainteresiranosti i pasivnosti (Gage i Thapa, 2012).

POKAZATELJI S RAZINE BLISKOG OKRUŽENJA

Neinformiranost mladih o mogućim prilikama za volontiranje

U istraživanjima koja su se bavila temom volontiranja, mladi su često kao odgovor navodili da nemaju informacije o prilikama za volontiranje te da nemaju adekvatne programe volontiranja u svojoj lokalnoj zajednici. U vidu rasprostranjenosti, ono što je značajno za grad Osijek jest činjenica da je u njemu sjedište *Regionalnog Info centra za mlade*, a u praksi se pokazalo kako je tek zanemariv broj osječkih srednjoškolaca čuo za isti. Ovu pojavu moguće objasniti putem teorije socijalne mreže koja se usmjerava na važnost međuljudskih odnosa u procesu informiranja i oblikovanja ponašanja. Prema navedenoj teoriji, informacije se najbolje šire kroz neformalne i bliske kontakte, kao što su razgovori i u novije doba društvene mreže, jer ljudi često imaju više povjerenja u informacije koje dolaze od pouzdanih izvora (Scott, 2017). Nadalje, potrebno je naglasiti kako upravo Info-centri za mlade pružaju informacije mladima o mogućnostima volontiranja te razvijanju njihovih kompetencija i širenju njihovih vidika u kontekstu osnaživanja da se odvaže postati volonteri. Uz navedene neposredan rad u vidu podrške i informiranja, Info-centri za mlade predstavljaju bogat resurs u zajednici, zaštićen čimbenik jer oni najčešće i provode projekte koji su usmjereni na volontiranje te su u mogućnosti odmah angažirati potencijalne volontere za proaktivno djelovanje u zajednici. Vezano uz samo informiranje, PRONI Centar za socijalno podučavanje (n.d.c) je u okviru projekta ABECEDA informiranja mladih proveo istraživanje s mladima na području grada Osijeka u kojem su se mladi izjasnili kako im je najpoželjniji način informiranja „face to face“ interakcije ili pomoću socijalne mreže. Osim što to samo ostavlja teorijsko polazište za razvoj informiranja pomoću teorije socijalne mreže, usko je povezano s političkim planom.

Preopterećenost školskim obvezama

Jedan je od vodećih razloga zbog kojih se učenici ne odlučuju na dodatne volonterske angažmane jer su izloženi brojnim velikim očekivanjima njihove bliske socijalne mreže. Shodno tome, vidljivo je kako roditelji, pa i učitelji ponekad imaju iznimno izazovna ili

nerealna očekivanja od djece koja se nalaze u dinamičnom obrazovnom okruženju (Vrcelj i sur., 2017). Nerijetko se događa da se roditelji školske djece međusobno natječu koje će dijete imati bolje ocjene. Takav okolinski pritisak djetetu izaziva strah koji može ugroziti pravilan razvoj djeteta. Ova pojava ima direktnu poveznicu s teorijom stresa, čiji su autori Lazarus i Folkman, a koja opisuje kako stresori koji su prouzrokovani velikim očekivanjima i pritiskom djetetu bliske osobe može imati negativne efekte na njegovo cjelokupno funkcioniranje (Lazarus i Folkman, 1984). Ponekad društvena ili roditeljska očekivanja mogu izazvati sumnju u djetetovu vlastitu sposobnost, zbog čega ne vidi mogućnost da se uključi u volonterske aktivnosti. Svaki pojedinac treba imati pravo na uspostavu balansa između slobodnih aktivnosti i školskih obaveza te ostaviti prostor za dodatne aktivnosti ukoliko to pojedincu pričinjava zadovoljstvo (Zvizdić i Dautbegović, 2020). Pri tome je važno naglasiti da će se sustavna promjena dogoditi jedino ako sudjeluju svi članovi društva, a u suprotnom, trenutno postavljene prioritete će oduzimati priliku djeteta da razvije svoju socijalnu mrežu i uživa u svome osobnom razvijanju.

Negativna percepcija volontiranja u lokalnoj zajednici

Negativna percepcija volontiranja u lokalnoj zajednici jedan je od mnogobrojnih indirektnih, naizgled skrivenih pokazatelja, kojim se otežava otkrivanje prave vrijednosti volontiranja. Govoreći o rasprostranjenosti problema, promatrajući lokalitet grada Osijeka, većina društva polazi od percepcije kako je volontiranje identično obavljanju posla, ali bez primitka plaće za obavljeni posao. Isto tako, često je uvriježena percepcija da se volonterske aktivnosti „ne isplate“ jer radimo za drugog bez plaće. Takvo promišljanje može percipirati i ciljana skupina pojedinaca koji pohađanju srednjoškolsko obrazovanje u navedenom lokalitetu. Većina učenika može oblikovati misao koja opisuje volonterstvo kao gubljenje vremena jer još uvijek zbog društvene pogrešne percepcije ne mogu uvidjeti pravu vrijednost volontiranja. Kako bi se unutar grada Osijeka uvidjela prava vrijednost i ispravila pogrešna percepcija volontiranja potrebno je dodatno povećati razinu znanja i svijesti o pozitivnim učincima volontiranja. Važno je naglasiti osobne i društvene koristi od volonterskog angažmana (Ballard i Belsky, 2018). U skladu s navedenim, teorija socijalnog kapitala, koja se najviše povezuje s radom Roberta Putnama, naglašava važnost međusobne

povezanosti društva koja omogućava blagodati cjelokupnom društvenom, ali i ekonomskom razvoju kroz zajedničko oblikovanje normi, međusobnog povjerenja i širenja socijalnih mreža (Aldrich, 2012). Primjerice, u skladu s teorijom, zajednice u kojima je istaknut socijalni kapital značajnije se uključuju u volonterske aktivnosti i akcije, u odnosu na zajednice koje su usmjerene prema individualizmu.

POKAZATELJI S RAZINE POLITIKE

Njegovanje kulture individualizma

Njegovanje kulture individualizma, prema Općoj teoriji sustava diktira sve druge podsustave i njihove granice. Knežević (1995) navodi kako je ta teorija dostatna pomiriti kontradiktornosti koje se pojavljuju u sustavu, a jedna od takvih upravo je to što u školskim kurikulumima (podsustavu) postoji promidžba volontiranja, a u praksi je volontera upravo te dobne skupine najmanje (izraženo u postocima) usporedno sa svim drugim dobnim skupinama. Nameće se pitanje: „Kako je to moguće?“ Jedno od mogućih objašnjenja je to što su škole formalno, deklarativno usvojile klauzule o volontiranju, ali sadržajno one ostaju orijentirane na školski uspjeh koji se mjeri prosjekom, osvojenim mjestom na natjecanjima, i sl. To se može uvidjeti u tome što neke škole nevoljko pravdaju izostanke učenika s nastave radi volontiranja, smatrajući to bijegom od obveza. Na taj način zapravo škole postaju zatvorene granice u sustavu, ne dopuštajući kreativnom socijalnom kapitalu civilnog sektora da iskoristi socijalni potencijal njihovih učenika. Recentni propisi o sigurnosti škola, učinio ju je samo još zatvorenijim sustavom na koju egzosustavi sve teže mogu utjecati (Knežević i sur., 2013). Upravo je ta jedna vrsta otuđenja jednog sustava od drugog te nedostatak koordiniranog odgovora uzrok brojnih prepreka u području volontiranja.

Volontiranje nije dovoljno prepoznato kao društveno prihvatljivo ponašanje

Iako društveno važno volontiranje nije dovoljno prepoznato kao poželjno ponašanje, što se posebno vidi kroz rezultate istraživanja o volontiranju studenata u Zagrebu. Jedan od ključnih razloga za nisku stopu volontiranja među studentima jest manjak institucionalne podrške i promocije (Galović, 2011). Istraživanje pokazuje da studenti volontiraju neredovito i uglavnom u neformalnim okvirima, najčešće kroz aktivnosti u

lokalnim zajednicama, domovima za starije i nemoćne te prenoćištima za beskućnike (Franc i sur., 2007). Volontiranje se ne potiče dovoljno kroz obrazovni sustav – samo 25,7% studenata je izjavilo da su ih profesori potaknuli na volontiranje, dok velika većina nije nikada doživjela takvu inicijativu (Zrinščak i Lakoš, 2012). Ovi podaci ukazuju na širi problem u društvu, gdje se volontiranje ne promovira kao sastavni dio obrazovanja i društvene odgovornosti.

Povijesni i društveni kontekst također igra važnu ulogu u oblikovanju percepcije volontiranja. Hrvatska, kao i mnoge druge post-komunističke zemlje, ima nasljeđe sustava gdje je postojalo prisilno kolektivno angažiranje, a što je dovelo do dugoročnog nepovjerenja prema organiziranim oblicima društvene uključenosti (Bežovan i Zrinščak, 2007). Istraživanja pokazuju da su studenti iz zemalja s duljom tradicijom civilnog društva, poput Nizozemske ili SAD-a, znatno skloniji volontiranju. U Hrvatskoj se volontiranje i dalje često percipira kao neobavezna aktivnost, a ne kao važan doprinos zajednici. Nadalje, važno je spomenuti da prema Maslowljevoj teoriji hijerarhije potreba, uključivanje u aktivnosti kao što je volontiranje, moguće je tek onda kada su zadovoljene osnovne egzistencijalne i socijalne potrebe pojedinca, što može objasniti nisku razinu motivacije za volontiranje među mladima u onim društvenim kontekstima u kojima takve potrebe često ostaju neispunjene (Maslow, 1943). Volontiranje nije percipirano kao široko prihvaćena društvena norma, već više kao individualna inicijativa. Kako bi se volontiranje učinilo društveno prihvatljivijim, potrebno je jačati promociju kroz obrazovni sustav, povećati društvenu svijest o koristima volontiranja i jačati svijest o civilnom sektoru (Zrinščak i Lakoš, 2012).

Nevrednovanje volontiranja

Manjak vrednovanja volontiranja također ima negativan utjecaj na zainteresiranost mladih osoba za volonterstvo. U onim slučajevima kada volontiranje nije prepoznato kroz izdavanje formalne potvrde, priznanja ili preporuke često se umanjuje motivacija za participaciju u volonterskim aktivnostima (Cozzi i sur., 2017). Nadalje, nepovoljan učinak na volonterski angažman ima ne postojanje primjerenih mogućnosti za postizanje napretka u organizaciji u kojoj mladi volontiraju što umanjuje njihovu motivaciju za dugotrajnim volonterskim angažmanom u određenoj organizaciji (Southby i South, 2016). Nadalje, kada se govori o vrednovanju volontiranja,

istraživanje provedeno na Sveučilištu u Zadru ukazuje na želju mladih da se njihova volonterska aktivnost vrednuje kroz pisane potvrde i zahvalnice te tim oblicima nagrađivanja daju prednost nad nagradama kao što su primjerice poklon bonovi. S druge strane, kada se spominje potencijalno vrednovanje volontiranja kroz ECTS bodove, u istraživanju studenti i nastavnici iskazuju da nisu skloni tom obliku nagrađivanja volontiranja zbog straha od moguće zlouporabe, iako je vrednovanje volontiranja kroz ECTS bodove učestala praksa na različitim inozemnim fakultetima (Kotlar i sur., 2014), čak i Sveučilištu u Zagrebu u Republici Hrvatskoj.

Nedostatak medijske promocije i njegov utjecaj na društvo

Medijska promocija predstavlja ključan alat u širenju informacija, oblikovanju javnog mnijenja i podizanju svijesti o važnim društvenim temama. Prema teoriji agenda-settinga, mediji oblikuju javnu percepciju važnosti tema kroz selektivnu promociju i naglašavanje određenih pitanja, usmjeravajući tako pažnju javnosti i utječući na društvene prioritete (McCombs i Shaw, 1972). Naime, kada određena tematika, organizacija ili inicijativa ne dobije dovoljno medijske pozornosti, njezin utjecaj i doseg mogu biti znatno ograničeni (Kleimenhagen i sur., 2020). Nedostatak medijske promocije može dovesti do manjka informiranosti među građanima, smanjene vidljivosti relevantnih društvenih problema te otežanog donošenja informiranih odluka. U vidu rasprostranjenosti problema, slične poteškoće s nedostatkom medijske promocije i slabijom vidljivošću važnih društvenih tema prisutni su i u Osijeku, gdje to utječe na razinu informiranosti lokalne zajednice. Istraživanje Jačanje otpornosti društva na dezinformacije: analiza stanja i smjernice za djelovanje naglašava kako je informiranost građana ključan element u izgradnji otpornosti društva na manipulacije i lažne vijesti. Svakako je važno spomenuti da kada određene teme ne dobivaju dovoljno prostora u medijima, otvara se prostor za širenje dezinformacija i narušavanje povjerenja u institucije (Grbeša-Zenzerović i Nenadić, 2022). Medijska promocija ne samo da doprinosi informiranju javnosti, već i pomaže u jačanju kritičkog razmišljanja, omogućujući građanima da prepoznaju vjerodostojne izvore i razlikuju činjenice od manipulacije. U eri digitalnih medija i društvenih mreža, tradicionalni mediji više nemaju monopol na informiranje javnosti, ali i dalje igraju važnu ulogu u oblikovanju društvenog diskursa (Napoli, 2019). Međutim, izazov nastaje kada se važne društvene

teme ne uspijevaju probiti u mainstream medije, bilo zbog komercijalnih interesa, političkih pritisaka ili jednostavno zbog toga što nisu dovoljno atraktivne za širu publiku. Shodno navedenom, moguće je zaključiti kako rješenje može biti u jačanju alternativnih oblika promocije, poput društvenih mreža, nezavisnih medija i suradnje s civilnim sektorom (Couldry i Hepp, 2010). Osim toga, od iznimne je važnosti razvijati medijsku pismenost kod građana kako bi mogli kritički procijeniti informacije i prepoznati kada im nedostaju ključni podaci za donošenje odluka. Zaključno, nedostatak medijske promocije može imati ozbiljne posljedice na informiranost i otpornost društva, stoga je potrebno raditi na sustavnim rješenjima koja omogućuju veće mogućnosti informacija i osiguravaju da važne društvene teme ne budu zanemarene u javnom prostoru.

REPERKUSIJE PROBLEMA

U ovom poglavlju bit će predstavljene reperkusije problema kroz iznošenje očekivanja o budućem kretanju problema uz analizu indeksa razvijenosti zajednice.

U vidu dobne i spolne strukture volontera koja ukazuje da je više žena zainteresirano za volontiranje te da su mladi u manjoj mjeri zainteresirani za volontiranje, moguće je zaključiti kako će, ako se problem ne bude adekvatno adresirao, doći do daljnje stagnacije i pada broja volontera, posebice onih muškog spola u navedenoj dobnoj skupini (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2007). Promocija volonterstva kod muške populacije nije dovoljno zastupljena te se očekuje da će se udio muškaraca u ukupnoj strukturi volontera dodatno smanjiti te je zbog toga potrebno kreirati odgovarajuću promociju koja je usmjerena na prepoznavanje individualnih sklonosti, vrijednosti i interesa mladića (Malogorski, 2019). Primjerice, one organizacije koje žele privući volontere muškog spola trebaju dodatno raditi na promociji kroz naglašavanje koristi volontiranja s pomoću isticanja mogućnosti osobnog razvoja i usvajanja novih vještina koje doprinose razvoju profesionalne karijere (Brajša-Žganec i Kaliterna Lipovčan, 2006; Buzov Ivošević, 2024) neki teoretičari motivacije svrstavaju ovaj pristup u egoistične razloge za uključivanje u volontiranje (Glavinić i Najev Čačija, 2018) ponajprije jer se oslanja na paradigmu koristi od volontiranja. To može biti korisno s obzirom na to da se mladi se povode za trendovima društva, žele biti prihvaćeni te su im važni fizički izgled, novac i popularnost. Potonji element - popularnost se specifično odnosi na mladiće, prema istraživanju Popović (2024), a to je izrazito značajno zbog biheviorističkih implikacija za kreiranje socijalnih politika koje se odnose na volontiranje. Drugim riječima, to istraživanje potvrđuje da ako volontiranje bude percipirano kao nešto što rade "popularni" mladići, kao nešto što je u trendu i aktualno, sve više mladića će biti motivirano i potaknuto uključiti se u volontiranje.

Nadalje, kada se govori o podacima koji upućuju da je na području grada Osijeka pretežno prisutan veći interes za kratkoročno volontiranje, moguće je zaključiti da će doći do negativnih posljedica u radu organizacija civilnog društva. Shodno navedenom, ako se ne bude sustavno radilo na povećanju interesa za dugoročno

volonterstvo, dovest će se u pitanje opstanak i održivost udruga civilnog sektora (Glavinić i Najev Čačija, 2018). Dugoročni volonteri su ključan faktor u radu udruga jer njihova aktivnost osigurava kontinuitet provođenja aktivnosti i projekata, a s nedovoljnim dugoročnim angažmanom mnoge udruge mogu se suočiti s izazovom u održavanju svojih aktivnosti, a samim time u pitanje se dovode i mnoge važne inicijative koje značajno pridonose boljitku zajednice.

U ovom je kontekstu bitno istaknuti kako u zajednici koja obuhvaća grad Osijek postoji i zaštitni čimbenik koji može uvelike doprinijeti poticanju volonterstva, a to je činjenica da 89% srednjih škola potiče volontiranje. Potrebno je osigurati da se navedeni potencijal pravilno iskoristi i usmjeri kroz razvijanje volonterstva kao dugoročne navike kod srednjoškolaca, kako bi bili orijentirani prema volonterstvu i jednom kada ne budu dio obrazovnog sustava, kako je zamijetila i Totić (2024, str. 33) „Školski sustav se pokazao kao jako dobar teren za novačenje mladih volontera. Mnogi sudionici istraživanja naveli su da su dobili informacije, podršku i ohrabrenje tijekom uključivanja u volonterski program.“ Neki stručnjaci zagovaraju uvođenje volontiranja od predškolske dobi pa sve do sustava visokog obrazovanja, što se čini kao dobar model za stvaranje kulture koja prepoznaje i vrednuje volontere i njihov doprinos u zajednici (Ćulum, 2008).

Stoga, moguće je zaključiti da ako se u gradu Osijeku ne bude adekvatno njegovala kultura volontiranja, postoji velika mogućnost da će doći do znatnog smanjenja interesa za volonterstvo koje predstavlja jedan od ključnih čimbenika prilikom uspostavljanja stabilne zajednice koja prepoznaje pozitivne socijalne vrijednosti kao što su generacijska solidarnost, empatija i tolerancija različitosti (Totić, 2024).

Nadalje, kako bi se moglo konstruktivno analizirati buduća kretanja problema, potrebno je uzeti u obzir indeks razvijenosti koji se definira kao „kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek pet socioekonomskih pokazatelja“ (Perišić i Wagner, 2015). Pokazatelji s pomoću kojih se računa indeks razvijenosti su: prosječan dohodak po stanovniku, prosječna stopa nezaposlenosti, općenito kretanje stanovništva, stupanj obrazovanja i prosječni izvorni prihodi per capita.

Vrijednost indeksa razvijenosti za Osječko-baranjsku županiju za razdoblje od 2020. do 2022. godine iznosi 94,440 što ovu jedinicu lokalne samouprave svrstava u skupinu

ispodprosječne razvijenosti. S druge strane, indeks razvijenosti grada Osijeka iznosi 106,768 što ga svrstava u iznadprosječno razvijene jedinice lokalne samouprave (Perišić i Wagner, 2015). U kontekstu poticanja volontiranja srednjoškolaca, uzimajući u obzir indeks razvijenosti, moguće je očekivati da na razini Osječko-baranjske županije to neće biti prvi prioritet budući da je upravo Županija osnivač većine srednjih škola, a školski odbori uključuju županijske predstavnike.

Nasuprot tome, grad Osijek izdvaja znatna sredstva za rad civilnog sektora izravnim donacijama putem različitih projekata i proračunskim sredstvima (Grad Osijek, n.d.), što je vidljivo u poglavlju Strateški dokumenti. U skladu s navedenim, moguće je očekivati dodatan razvoj programa koji će srednjoškolce u Osijeku potaknuti na volontiranje, no isto se ne može očekivati za razvoj volonterstva u ruralnim mjestima i drugim gradovima Osječko-baranjske županije.

PRIKAZ POPULACIJE

Promatrana populacija obuhvaća sve učenike srednjih škola na području grada Osijeka. Uslijed analize i prikaza populacije, fokus je stavljen na uključenost srednjoškolaca u volonterske aktivnosti koje u zajednici predstavljaju vrijedan resurs koji doprinosi razvoju i postizanju pozitivnih promjena. Prikaz populacije je strukturiran tako da obuhvaća ključne statističke podatke koji određuju strukturu populacije uz istovremenu interpretaciju navedenih podataka. Prilikom prikaza populacije, primarno je važno istaknuti nekoliko stavki, a jedna od njih je podatak da žene volontiraju češće u odnosu na muškarce (Slika 2.). Ovakav trend moguće je objasniti kroz primjerice općenito veću sklonost žena profesijama koje uključuju društvene i humanitarno orijentirane aktivnosti, dok je s druge strane, kod muškaraca potrebno dodatno promovirati koristi i vrijednosti koje volontiranje može donijeti u zajednici. U vidu dobne strukture volontera, jedna od skupina gdje se uočava najmanji broj volontera je dobna skupina koja obuhvaća djecu i mlade od 0 do 14 godina gdje pripadaju i srednjoškolci (Slika 3.). Općenito gledajući, u dobnoj skupini kojoj pripadaju srednjoškolci volontira njih 12 % prema podacima iz 2020. godine. Navedena pojava interpretira se kroz ispreplitanje nekoliko čimbenika kao što je preopterećenost školskim obvezama, posebice u onim slučajevima kada su učenici pod pritiskom oko ostvarivanja što boljeg školskog uspjeha. Isto tako, učenike srednjih škola često je potrebno potaknuti na istraživanje i upoznavanje svojih interesa što im može omogućiti da prepoznaju volontiranje kao atraktivnu aktivnost. Nadalje, bitno je napomenuti kako na području grada Osijeka djeluje 18 srednjih škola gdje njih 89 % potiče volonterske aktivnosti dok 11 % nije usmjereno na poticanje volontiranja (Slika 4.). Ovi podaci ukazuju na to da je u obrazovnom sustavu volontiranje prepoznato kao važno, a samim tim je izgrađena i institucionalna podrška volonterstvu. U ovom kontekstu, važno je poticati suradnju škola i organizacija civilnog sektora jer takva suradnja može uvelike doprinijeti izgradnji i učvršćivanju volonterske kulture među mlađom populacijom (Buzov i Ivošević, 2024). Kada se promatra grad Osijek, moguće je uočiti kako je broj volontera iznad državnog prosjeka, odnosno 3,23% stanovnika Osijeka je na neki način uključeno u volonterske aktivnosti (Slika 5.). Navedeni podaci mogu se interpretirati kroz jaču povezanost lokalne zajednice u Osijeku te na efektivniju

ustrojenost i organiziranost volonterskih programa na ovom području. Također, iz iznesenih podataka uočava se razvijenija svijest stanovnika Osijeka o doprinosima koje volonterstvo pruža u njihovoj zajednici. S druge strane, kada se promatraju isključivo srednjoškolci, uviđa se prostor za dodatno poticanje na volonterstvo i razvoj programa koji će biti usmjereni specifično na populaciju srednjoškolaca. Nadalje, uslijed analize populacije ističe se kako mladi volonteri najčešće odabiru volonterske aktivnosti koje su orijentirane prema radu s vršnjacima i djecom, dok su u manjoj mjeri usmjereni na rad u volonterstvo na području obrazovanja te zaštite okoliša (Slika 7.). Ovakvo interesno usmjerenje u području volontiranja moguće je objasniti kroz razmišljanje da su mladi u većoj mjeri motivirani za one aktivnosti koje se odnose na društvene interakcije i interaktivne aktivnosti s navedenim skupinama (Tonković i sur., 2023). Određeni manjak interesa za volontiranje u obrazovanju i zaštiti okoliša interpretira se kroz mogućnost da mladi ta područja percipiraju zahtjevnijima i kompleksnijima za provođenje volonterskog angažmana. Ono što je također bitno istaknuti je razlika u broju kratkoročnih i dugoročnih volontera. Kratkoročno volontiranje je vremenski ograničeno te u najvećem broju slučajeva obuhvaća aktivnosti koje su povezane s nekim specifičnim događanjem ili projektom, dok dugoročno volontiranje uključuje kontinuirani angažman volontera u određenoj organizaciji što ujedno zahtijeva i veću razinu posvećenosti i koordinacije (Begović, 2006). Podaci ukazuju da su učenici srednjih škola u gradu Osijeku te mlađa populacija općenito, u nekim udrugama skloniji volonterstvu koje se odnosi na kratkoročne aktivnosti, dok na primjeru PRONI centra za socijalno podučavanje je moguće uočiti kako je broj dugoročnih i kratkoročnih volontera jednak što pokazuje kako volontiranje ipak ima potencijal postati dio života mladih što može imati povoljan učinak na njihov osobni, ali i profesionalni razvoj (Slika 6.). Svakako valja naglasiti kako dugoročne volonterske aktivnosti srednjoškolcima mogu predstavljati problem jer zahtijevaju veću razinu odgovornosti i dugotrajne predanosti organizaciji. Zaključno je potrebno istaknuti da iako se volonterske aktivnosti u kratkoročnom obliku također ističu kao iznimno vrijedan resurs u zajednici, potrebno je raditi na poticanju mladih na dugoročnu aktivnost kako bi imali priliku razviti organizacijske i komunikacijske vještine kroz postizanje pozitivnih socijalnih promjena u svojim zajednicama (Stukas i sur., 2016).

ODGOVOR ZAJEDNICE

Projekti civilnog društva

Projekt Radius V

Ranije spomenuti projekt *Radius V* provodi Dkolektiv, organizacija za društveni razvoj, te je s provođenjem navedenog projekta započeo 30. listopada 2020. godine i trajao je do 29. listopada 2023. godine (DKolektiv, n.d.b). Ovaj projekt uključuje različite aktivnosti, poput analize, istraživanja, razvijanja smjernica, organiziranja događanja i konferencija, kao i provođenja pilot testiranja. Ima kontinuitet u provedbi, s nekoliko ključnih faza koje se odvijaju tijekom njegova trajanja. Tijekom provedbe projekta održavaju se brojni sastanci, okrugli stolovi, konzultacije, istraživanja i aktivnosti usmjerene na razvoj volonterstva i javnih politika, uz ponovljene aktivnosti za praćenje i evaluaciju, što projekt čini kontinuiranim. Korisnici projekta su brojne skupine, odnosno organizacije civilnog društva, volonteri i volonterski centri, društvo u cjelini (osobito u kontekstu društvenog i ekonomskog razvoja Republike Hrvatske), lokalna i regionalna samouprava, akademska zajednica te donositelji odluka na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Glavni cilj projekta je razvoj volonterstva i izrada učinkovitih javnih politika na temelju istraživanja i mjerenja utjecaja volontiranja na društveno-ekonomski razvoj Hrvatske. Projekt je usmjeren na jačanje suradnje između organizacija civilnog društva, akademske zajednice, državnih i lokalnih vlasti te drugih dionika kako bi se unaprijedili uvjeti za razvoj volonterstva.

Projekt *Radius V* predstavlja značajan korak u razvoju volonterstva u Hrvatskoj. Kroz strukturirani dijalog i suradnju različitih dionika, doprinosi stvaranju sustava koji može trajno unaprijediti volonterske aktivnosti i osigurati dugoročnu podršku za volonterske inicijative. Nastoji stvoriti poticajno okruženje za razvoj volonterstva, fokusirajući se na važnost umrežavanja organizacija civilnog društva, akademske zajednice i lokalnih vlasti, što je svakako koristan i pozitivan korak za poboljšanje društveno-ekonomskog razvoja Hrvatske. Razvijanje sustava za praćenje i mjerenje utjecaja volontiranja na društvo može pridonijeti boljoj integraciji volontera u zajednicu i prepoznavanju njihovog stvarnog doprinosa (DKolektiv, n.d.b).

Osim toga, usmjerenost na razvijanje smjernica za javne politike na temelju znanstvenih istraživanja, kao i provođenje aktivnosti za jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva, pokazuje odgovornost i dugoročni pristup ovom projektu. Međutim, iako projekt obuhvaća širok spektar aktivnosti i dionika, važno je razmotriti koliko je uspješno postigao stvarnu promjenu u svakodnevnom životu volontera i organizacija. Projekt također pokazuje koliko je važno uključiti sve relevantne dionike u razvoj javnih politika i društvenih promjena.

Povezujući ovo s problematikom PRONI Centra za socijalno podučavanje u Osijeku, može se primijetiti da slični izazovi postoje i u zajednici. PRONI Centar za socijalno podučavanje bavi se radom s mladima, poticanjem njihove društvene odgovornosti i aktivnog uključivanja u volontiranje, međutim, suočava se s mnogim izazovima. Iako postoji popriličan interes među mladima za volontiranje, često nailazimo na prepreke u smislu nedostatka stabilne podrške od lokalnih vlasti i financijskih resursa, što ograničava mogućnosti daljnjeg razvoja i sustavne integracije volonterskog rada u našoj zajednici (Southby i South, 2016).

Također, iako PRONI Centar za socijalno podučavanje provodi različite edukacije i aktivnosti za mlade, problematiku mjerljivog utjecaja volontiranja i njegovih dugoročnih koristi za društvo ponekad je važno jasno verbalizirati u javnim politikama koje bi podržale ovu vrstu angažmana. U tom kontekstu, iskustva iz projekta Radius V mogu poslužiti kao inspiracija za daljnji rad u PRONI Centru, naročito u pogledu razvijanja strategija za praćenje volonterskih aktivnosti i njihovog utjecaja na društvo, ali i za poticanje šire društvene promjene kroz izradu smjernica za javne politike koje bi podržale volontiranje na lokalnoj razini.

Demo akademija

Demo akademija vezuje se uz obrazovanje za demokraciju koji spada u jednogodišnji neformalni program koji provodi organizacija koja se bavi promicanjem demokracije, ljudskih prava i aktivnog građanstva, uz podršku brojnih stručnjaka i praktičara u području razvoja civilnog društva. Program je pokrenut 2016. godine s ciljem osnaživanja građana u istočnom dijelu Hrvatske, a posebice u Slavoniji i Baranji. Od

tada se kontinuirano provodi kroz različite cikluse, uključujući nove generacije polaznika, čime se osigurava održivost i dugoročnost ove inicijative (DKolektiv, n.d.a).

Program obuhvaća osam tematskih kolegija i završni rad, te uključuje teorijsko obrazovanje, društveno korisno učenje i praktičnu primjenu stečenih znanja kroz individualne projekte ili rad u manjim grupama, uz mentorsku podršku. Dvije su generacije polaznika već završile akademiju, a očekuje se njezino daljnje širenje i nastavak provođenja, s ciljem uključivanja još većeg broja građana kako bi doprinosili društvenom razvoju. Demo akademija usmjerena je na predstavnike udruga, obrazovnih ustanova te aktivne građane koji su motivirani za rad na jačanju demokracije, ljudskih prava i smanjenju diskriminacije. Ciljana skupina uključuje ljude koji su otvoreni za različitosti, spremni na osobni rast i žele doprinosti društvenom razvoju, s posebnim fokusom na uključivanje građana iz Slavonije i Baranje.

Akademija se bavi pitanjima koja su temeljna za funkcioniranje demokracije i civilnog društva, uključujući ljudska prava, aktivno građanstvo, smanjenje diskriminacije, socijalnu koheziju i održivi razvoj. Cilj programa je poticanje kritičkog mišljenja i aktivnog sudjelovanja građana u političkim, društvenim i ekonomskim procesima.

Demo akademija predstavlja izuzetno važnu inicijativu koja se bavi temeljima demokratskog društva i političkog angažmana građana. Program ne samo da pruža teorijsko znanje o demokraciji i ljudskim pravima, već povezuje ove koncepte s konkretnim, društveno korisnim radom u zajednici. Polaznici ne uče samo o tome kako funkcionira društvo, već aktivno sudjeluju u njegovoj transformaciji, što je ključ za postizanje stvarnih promjena (DKolektiv, n.d.a).

Ovaj program bi tijekom narednog perioda mogao proširiti svoju djelatnost na šire društvene skupine, osobito na marginalizirane zajednice koje možda nemaju pristup obrazovnim programima poput ovog. Osim toga, bilo bi korisno osigurati veću podršku od lokalnih i državnih vlasti kako bi se povećala dostupnost i učinkovitost programa, čime bi se omogućilo većem broju ljudi da sudjeluju i iskoriste njegove prednosti. Što se tiče povezanosti s PRONI Centrom za socijalno podučavanje u Osijeku, ovaj tip obrazovanja mogao bi značajno doprinijeti razvoju mladih volontera i aktivista koji se već bave promicanjem socijalne pravde, ljudskih prava i smanjenja diskriminacije.

PRONI Centar za socijalno podučavanje, koji se bavi osnaživanjem mladih i njihovim uključivanjem u volonterske aktivnosti, mogao bi koristiti strategije Demo akademije kako bi dodatno potaknuo angažman mladih u društvenim i političkim procesima.

Također, ovakav program mogao bi pomoći PRONI Centru za socijalno podučavanje u razvijanju novih inicijativa i rješenja za lokalne društvene probleme, kroz uključivanje polaznika u istraživanja i analize specifičnih problema u zajednici, kao i kroz poticanje suradnje s drugim organizacijama civilnog društva. S obzirom na to da potonja organizacija također djeluje na sličnim principima, ovaj program može biti vrlo koristan alat za daljnji razvoj društvenih akcija koje imaju za cilj stvaranje jednakih prilika za sve građane, smanjenje socijalne isključenosti i jačanje društvene kohezije (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.a).

Vrline znanja

Projekt *Vrline znanja* – ulaganje u ljude i zajednice provodi Dkolektiv, a trajao je od svibnja 2019. do travnja 2021. godine. Ova praksa uključuje edukaciju, radionice, obrazovne programe i volonterske aktivnosti, usmjerene na jačanje društvenog angažmana građana te podizanje svijesti o važnosti održivog razvoja.

Iako je projekt planiran kao jednokratna inicijativa, uključuje aktivnosti koje imaju dugoročan utjecaj na zajednice u Slavoniji i Baranji, osobito kroz obrazovanje, jačanje društvene uključenosti te uspostavu volonterskih klubova. Time se osigurava kontinuitet učinaka i doprinosi održivosti rezultata projekta. Korisnička skupina projekta obuhvaća učenike osnovnih i srednjih škola (150 osnovnoškolaca i 20–25 srednjoškolaca), njihove nastavnike, mlade, predstavnike organizacija civilnog društva (50–60 osoba), kao i druge dionike u lokalnim zajednicama. Projekt se bavi temama održivosti i socijalne kohezije kroz edukaciju i uključivanje građana u društvene aktivnosti, s posebnim naglaskom na mlade i njihov aktivni angažman u zajednici. Također, projekt doprinosi jačanju provođenja volontiranja i povećanju svijesti o održivom razvoju. *Vrline znanja* predstavlja projekt s potencijalom za dugoročnu promjenu u malim ruralnim sredinama, jer povezuje mlade s održivim razvojem, njihovim doprinosom u volontiranju te razvija njihove kompetencije za aktivno sudjelovanje u društvenim promjenama (Dkolektiv, n.d.c).

Ovakav projekt predstavlja važan korak u jačanju održivog razvoja i socijalne kohezije u ruralnim područjima Slavonije i Baranje. Jedan od ključnih ciljeva je povećati društveni angažman građana kroz rad s učenicima osnovnih i srednjih škola, učiteljima te volonterskim centrima, što doprinosi boljoj kvaliteti života u zajednicama. Kroz radionice, edukacije o volontiranju i održivom razvoju, ovaj projekt ima potencijal da razvije znanje i vještine koje su ključne za budući razvoj tih zajednica. Međutim, iako ovakav tip projekata uključuje brojne važne aktivnosti, potrebno je naglasiti izazove vezane uz provedbu volonterskih inicijativa u ruralnim područjima (Aslan i Tuncay, 2023). Mnoge od manjih zajednica koje su uključene u projekt, suočavaju se s izazovima poput nedostatka resursa i smanjene motivacije među mladima i njihovim obiteljima za aktivno sudjelovanje u društvenim procesima. Bez stabilnih temelja za dugoročnu suradnju, postoji rizik da će pozitivni efekti projekta biti ograničeni samo na razdoblje njegovog trajanja. Iako je u projektu istaknuta važnost uključivanja različitih dionika, uključujući lokalne udruge, škole i mlade, uvijek postoji izazov u održavanju tih odnosa nakon završetka projekta. Dugoročna održivost projekta zahtijeva nastavak suradnje na svim razinama, kako bi se osigurala trajna promjena u lokalnim zajednicama.

Unatoč tim izazovima, ovaj projekt pruža veliku priliku za razvoj kritičkog mišljenja među mladima, kao i za poticanje njihove socijalne odgovornosti. Povezivanje obrazovnih ustanova s udrugama i drugim organizacijama civilnog društva može imati dugoročne pozitivne učinke na zajednicu, jer se time jača osjećaj zajedništva i povećava angažman mladih u društvenim pitanjima (Gross i sur., 2015). Zaključno, ovaj projekt je vrlo relevantan za zajednicu u kojoj djeluje PRONI Centar za socijalno podučavanje u Osijeku, jer radi na uključivanju mladih u volonterske aktivnosti i doprinosi razvoju njihovih socijalnih kompetencija. Također bi mogao proširiti doseg ovog projekta na širi broj mladih u Osijeku i okolnim ruralnim područjima, čime bi se moglo doprinijeti jačanju socijalne kohezije i održivog razvoja na lokalnoj razini.

PRONI Centar za socijalno podučavanje potiče mlade na volontiranje na različite načine. Jedan od najvećih resursa ove udruge svakako je projekt Regionalnog Infocentra za mlade Osijek. Projekt je namijenjen mladima (15 – 30 godina) te je zamišljen kao platforma za informiranje mladih ljudi o mogućnostima za njihov osobni rast i

razvoj te je svakako jedna od stalnih tema u okviru tog projekta - volontiranje. Nedostatak u navedenom projektu, manjak je medijske vidljivosti i doseg do mladih zbog toga što tehnologija postavlja nove trendove u načinu komunikacije te je to vrlo izazovno za pratiti s obzirom na to koliki je generacijski jaz između donositelja odluka i mladih. Potrebno bi bilo osnažiti navedeni projekt kroz međuresorno umrežavanje tako da u lokalnoj zajednici PRONI Centar za socijalno podučavanje bude prepoznat kao lokacija za mlade. To se može postići kroz suradnjom s obrazovnim institucijama – u prvom redu to su vrtići i škole, ali i sveučilište kao krovna obrazovna institucija. S obzirom na to koje su sve djelatnosti udruge, PRONI Centar za socijalno podučavanje djeluje holistički na razvoj lokalne zajednice te se u okviru svih projekata, a samim time i na aktivnostima tih projekata, provodi informiranje mladih o važnosti participacije i o vrijednosti volontiranja. Stoga se može reći da zaista kontinuirano osvježuju zajednicu te da ostvaruju značajne iskorake poglavito u ruralnim sredinama, no da je potrebno udругu dodatno osnažiti kako bi ostvarila svoj puni potencijala u odnosu na ciljanu skupinu mladih.

Srednjoškolski kurikulumi i volontiranje

I. gimnazija Osijek

U svom školskom kurikulumu, na aktivnosti „Projektna nastava iz psihologije: obilježavanje tjedna psihologije“, koji je planirana za veljaču 2025.g. planirano je poticati učenike na prosocijalno ponašanje i informirati ih o mogućnostima volontiranja u različitim udrugama kroz podjelu brošura (I. gimnazija Osijek, 2024). Važno je napomenuti kako se tematsko područje udruga koje se promoviraju u brošurama bave uglavnom psihološkim djelatnostima. S obzirom na to što je ranije rečeno, razvidno je kako je takav način promoviranja volontiranja nedostatan te je formiran više po konceptu „bankarskog sektora“ nego samog uključivanja učenika u aktivnosti volontiranja usmjeren po načelima participacije. Samim time je i za očekivati kako će interes učenika biti vrlo malen (samo oni koji su i intrinzično motivirani za volontiranje će se priključiti).

Također, promocija nije univerzalna, već je usmjerena na jednu temu koja je u skladu s ishodima učenja psihologije kao predmeta. Premda je ideja zanimljiva i provediva, potrebno ju je osuvremeniti, osnažiti te proširiti tematska područja informiranja učenika. Važno je još napomenuti kako je aktivnost jednokratna te samim time neće postići željene efekte. Psihologiju slušaju učenici 2. i 3. razreda srednjih škola gimnazijskih usmjerenja te u tom slučaju, takav vid promocije nije pravodoban (I.gimnazija Osijek, 2024).

II. gimnazija Osijek

Posebnost kod ove škole je to što posjeduje razrađen univerzalni preventivni program za sprječavanje nepoželjnih oblika ponašanja te uključuje učenike (1. – 4. razreda SŠ) i roditelje. Aktivnosti koje uključuju radionice, edukacije, predavanja i sportska događanja, namijenjene su promociji volontiranja kao zaštitnog čimbenika u prevenciji nepoželjnih oblika ponašanja. Program će se izvoditi kontinuirano na satovima razredne nastave, a izvodit će ga stručni suradnici u suradnji s vanjskim suradnicima škole (II. gimnazija Osijek, 2024).

Ono što je još osobito vrijedno pažnje je evaluacija koja je osigurana po završetku preventivnog programa. Pristup koji je ovako razrađen predstavlja sustavan i trajan činitelj zaštite svih aspekata života mladih. Također, kao i mnogi druge škole, i ova slijedi primjer dobre prakse te tako imaju aktivan školski volonterski klub koji promiče volontiranje i smišlja humanitarne akcije kako bi potpomogli cjeloviti razvoj učenika (II. gimnazija Osijek, 2024). Valja pohvaliti i to što je osiguran i način vrednovanja učenika kroz sudjelovanje u aktivnostima školskog volonterskog kluba tako da se osiguraju potvrde o volontiranju.

III. gimnazija Osijek

U školskom kurikulumu je naznačeno kako će kroz projekt „Volonterske akcije“ promovirati volontiranje učenika u zajednici, u svrhu razvijanja vlastitih kapaciteta, ali i razvoja lokalne zajednice. Projekt će se provoditi tijekom cijele školske godine, a područja volontiranja koja su obuhvaćena projektom su: skupljanje ambalaže, radne akcije u pomoći pri učenju – ženska kuća te sudjelovanje u spašavanju pasa. Vrijednosti na kojima počiva ovaj projekt su poštivanje i uvažavanje ljudskih prava, humanost i aktivizam. Vrlo je pohvalno postojanje volontiranja u školskom kurikulumu, kao i potonje navedenog projekta koji je usmjeren na rješavanje konkretnih problema u zajednici (III. gimnazija Osijek, 2023). Ipak, s obzirom na to koje su vrijednosti uzete kao ishodišne, bilo bi dobro usredotočiti se više na humanističkim vrijednostima te pružati više aktivnosti usmjerenih na konkretnu pomoć učenicima i ljudima u lokalnoj zajednici. Na taj bi način učenici praktično stjecali vještinu empatije, solidarnosti, ali i bili osnaženi preuzeti odgovornost za stvaranje pravednijeg društva (Noddings, 2013).

Elektrotehnička i prometna škola Osijek

Ova škola se ističe svojim dobrim primjerom u integraciju volontiranja u školski kurikulum i planove, a to je poglavito važno zato što su učenici muškog spola najveći dio populacije škole. Sukladno tome je izrazito važno raditi na promociji volontiranja kod osoba muškog spola, što se tu kontinuirano i radi. U školskom kurikulumu je tema volontiranja obuhvaćena sveobuhvatno te je pomno razrađena. „Volonterski klub EMŠA“ je izvannastavna aktivnost, čija je svrha poticanje volontiranja te razvijanja

učničkih kompetencija i građanskih kvaliteta (Elektrotehnička i prometna škola Osijek, 2024).

U svojem djelovanju, volonterski klub usmjeren je na provođenje volonterskih akcija tijekom školske godine, na educiranje dionika društva o važnosti volontiranja, ali i drugim relevantnim temama, na vršnjačku podršku u učenju te pripremu učenika za natjecanje prve pomoći u sklopu gradskog društva Crveni križ. Škola na ovaj način još pruža formalnu podršku volonterskim susretima, jačajući kapacitete lokalne zajednice i umrežavajući proaktivne mlade s ciljem stvaranja aktivnog građanstva koji će jednog dana biti pokretači promjene. Inicijativa međuvršnjačke podrške u učenju, svakako je za pohvalu, budući da srednjoškolci mogu u neformalnoj atmosferi pitati sve nejasnoće vezane uz školsko gradivo (Elektrotehnička i prometna škola Osijek, 2024).

Strojarska škola Osijek

Ova škola u svom školskom kurikulumu predviđa poticanje volontiranja kroz angažman Vijeća učenika. Detalji nisu razrađeni te nema jasnog plana i vizije za usmjeravanje volontiranja. To je vrlo problematično, zbog toga što se u praksi pokazalo da Vijeće učenika ima više formalnu nego stvarnu funkciju te samim time nije realno za očekivati kako će isto poticati i informirati učenike o mogućnostima volontiranja (Strojarska škola Osijek, 2024). Zaključuje se kako je postojanje volontiranja u tom kurikulumu više na deklarativnoj, formalnoj razini nego u samoj sferi provedivosti i ostvarivosti.

Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića

Iz zadnjeg dostupnog kurikulumu koji je objavljen na web stranici Škole (2023./2024.g.), vidljivo je kako je škola volontiranju dala poticaj tako što je organiziran školski volonterski klub „Ruđerica“. Cilj je potaknuti učenike na volontiranje s volonterskim akcijama koje učenici provode samostalno, ali i uz podršku udruga civilnog društva. Također, još jedan cilj je promoviranje humanih vrijednosti i načela, kao i poticanje međusobne tolerancije i uvažavanja kod učenika. Namijenjen je učenicima koji su zainteresirani za volontiranje te onima koji žele doprinijeti stvaranju bolje zajednice. Izvodi se tijekom nastavne godine, dakle kontinuirano. Djelatnosti školskog kluba, na način na koje su opisane u kurikulumu, podrazumijevaju suradnju

s Azilom, Volonterskim centrom u Osijeku te sudjelovanje u akciji „Hrvatska volontira“. Djelovanje je usmjereno na zagovaranje prava životinja, promocija udomljavanja napuštenih pasa i šetnja istih. Iz navedenog opisa je jasno kako je potrebno osnažiti školski klub da preuzme na sebe još djelatnosti, koje će biti usmjerene na kontinuiranu pomoć najprije učenicima, a potom i zajednici (Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića, 2023).

Nedostatak takvog usmjerenja, bitan je propust u planiranju rada školskog volonterskog kluba. Volontiranje se još potiče u aktivnosti „Prva pomoć“, koja traje tijekom nastavne godine, a usmjeravanje učenika na volontiranje je jedan od očekivanih ishoda. Teško je točno reći kako će se to izvesti, budući da detaljniji opis nedostaje, ali ako se to odrađuje samo na formalnoj razini informiranja, za očekivati je da učenici neće iskazati prevelik interes. Škola pridonosi organizaciji Osječkog Ferivi Maratona i Terry fox run-a tako da tijekom godine promovira volontiranje na takvim događajima i važnost organizacije. U školskoj godini još se provodi aktivnost „Susreti i projekti s udrugama civilnog društva“, čiji je cilj stvaranje demokratskog okruženja i razvijanja lokalne zajednice (Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića, 2023). Namijenjena je svim učenicima škole, a ono što je pohvalno je to da su učenici uključeni u radionice i događanja te stječu određena iskustva koja ih potiču i motiviraju u smjeru volontiranja. U školi se također provodi i projekt „Zajedno jači – strani volonteri“, u kojima su u partnerstvu s PRONI Centrom za socijalno podučavanje osigurali za mlade kontinuirane radionice, događanja i aktivnosti usmjerenih na mlade, a posebno je vrijedno istaknuti inicijativu Hangout, u kojoj mladi osmišljavaju događaje koji su zabavni u usmjereni na druge mlade, podrazumijevajući tako razvoj vlastitih organizacijskih i komunikacijskih vještina (Info-centar za mlade Osijek, n.d.).

Medicinska škola Osijek

Škola ima organiziran školski volonterski klub „NADICE“ koji provodi aktivnost „Da sam ja Petar Pan“. Cilj je učenicima, djelatnicima i vanjskim suradnicima ispuniti njihove želje. Volonteri će tijekom školske godine organizirati različite aktivnosti kako bi taj cilj ostvarili. Za rad školskog kluba osigurano je trideset i pet školskih sati, a namijenjen je učenicima srednje Medicinske škole te se i susreti odvijaju u školi.

Također, škola sudjeluje u provedbi međunarodnog projekta „72 sata bez kompromisa“ SKAC Palma Zagreb, u kojem pružaju neposrednu pomoć ranjivim društvenim skupinama, a za te aktivnosti je rezervirano 15 školskih sati. Planirano vrijeme provedbe je u listopadu 2024.g., a jedan od očekivanih ishoda je poticanje mladih na volontiranje (Medicinska škola Osijek, 2024).

S obzirom na to da su mladi neposredno uključeni u ovom projektu te da imaju priliku raditi na konkretnom problemu i pomoći u njegovom rješenju, procjenjuje se kako je ova aktivnost pravilno usmjerena na promociju volonterstva među mladima te kako će zainteresirati učenike na sudjelovanje u toj konkretnoj aktivnosti, ali i potrazi daljnjih udruga u kojima postoji mogućnost volontiranja. U festivalu Gledaj u(druge), rezervirano je šest nastavnih sati za ples i vježbanje učenika trećeg i četvrtog razreda srednje škole, koji pohađaju program fizioterapeuta na Trgu slobode. Aktivnost će se provoditi od rujna 2024.g. tijekom cijele školske godine (Medicinska škola Osijek, 2024). Cilj takve manifestacije je podržavanje udruge Dar te razvijanje društvene solidarnosti i empatije kroz promociju volontiranja.

Također, u okviru drugih događanja radi se promocija volonterstva, primjerice kroz Svjetski dan starijih osoba te u okviru filmskog udruženja Almodovarci, kao i kroz aktivnost EU dijalog s mladima (Medicinska škola Osijek, 2024). Zaključno se može reći kako škola ima zastupljeno volontiranje u svom kurikulumu koji je odlična baza za daljnje jačanje i razvijanje kapaciteta lokalne zajednice.

Graditeljsko-geodetska škola Osijek

U školskom kurikulumu Graditeljsko-geodetske škole Osijek piše da se volontiranje učenika provodi kroz aktivnost pod nazivom Crveni križ. Provođitelji aktivnosti su učenici i djelatnici Crvenog križa. Planirana provedba je tijekom cijele nastavne godine a troškovi provedbe nisu fiksni već ovise o aktivnostima i kontinuitetu. Učenici sudjeluju u humanitarnim i volonterskim aktivnostima koje uključuju sve korisničke skupine u zajednici. Cilj aktivnosti je promicanje socijalnog uključivanja, njegovanje kulture mira i nenasilja te aktivno i učinkovito djelovanje mladih unutar zajednice.

Važno je za napomenuti da u kurikulumu stoji da škola vodi evidenciju broja provedenih volonterskih aktivnosti te broja uključenih učenika iz čega se može zaključiti da škola ozbiljno i sustavno radi na poticanju volontiranja kod svojih učenika (Graditeljsko-geodetska škola Osijek, 2024). Stanoviti problem se javlja kod troškovnika koji nije preciznije određen što može govoriti o tome da ili škola nema financijskih poteškoća pa u svako vrijeme može izdvojiti potrebna financijska sredstva za aktivnosti volontiranja ili da se naprosto radi o neznatnim financijskim sredstvima, odnosno da se aktivnost volontiranja u ovoj školi više fokusira na učeničke resurse.

Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek

Ova škola u svom kurikulumu navodi dvije aktivnosti koje povezuje s volontiranjem. Prva aktivnost je Priprema za natjecanje iz Prve pomoći a nositelji aktivnosti su učenici 2. razreda. Ciljevi aktivnosti su da učenici prošire znanja iz prve pomoći, odnosno da na temelju osobne procjene i usvojenog znanja aktivno sudjeluju u rješavanju problematike iz predmetnog područja. Aktivnost se odvija od prosinca do ožujka tekuće akademske godine. Za aktivnost su potrebni priručnik s pripadajućim materijalima, torba za prvu pomoć, računalo i LCD projektor koje svake školske godine osigurava škola tako da dodatnih troškova nema. Prostor u kojem se odvija aktivnost je školska dvorana za tjelesni odgoj. Aktivnost se prati tijekom praktičnog rada i samog natjecanja (Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek, 2024).

Ovakva vrsta aktivnosti ima višestruke benefite a prvi je razvoj empatije te razvijanje znanja i vještina da se pomogne osobi ili osobama u nevolji. Uz navedeno neizostavna je suradnička interakcija putem koje se razvija prijateljstvo, uvažavanje tuđeg mišljenja i pozitivnog stava prema volontiranju. Druga aktivnost pod nazivom „Naš doprinos zajednici“ čiji su nositelji organizacijski projektni tim, provedbeni projektni tim i učenici ne opravdava svoj naziv zato što kao cilj navode podizanje prepoznatljivosti škole u lokalnoj zajednici te podizanje strukovnih kompetencija pa se iz toga u potpunosti ne razumije ne koji način oni to žele doprinijeti zajednici. Sam projekt nije strukturiran nego samo šturo naveden tako sa se stječe dojam o nedorađenom projektu koji je samo deklarativno naveden (Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek, 2024). S obzirom na to da se radi o školi koja bi mogla dati doprinos zajednici tako da npr.

učenici i nastavnici pomognu sugrađanima oko uređenja vrtova ili daju korisne besplatne savjete oko odgoja i hranjenja kućnih ljubimaca, može se reći da postoje resursi koje je, ako uistinu žele dati doprinos zajednici, potrebno kvalitetnije razraditi.

Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek

Prvom navedenom volonterskom aktivnosti u školskom kurikulumu, pod nazivom Umjetnost okoliša, želi se potaknuti učenike da budu proaktivni i prepoznaju potrebe u društvu. Predviđena aktivnost uključuje 5-10 učenika uz vodstvo nastavnika. Radi se o cjelodnevnoj aktivnosti kojoj je cilj razvijanje solidarnosti i osvještavanja važnosti ljudskog dostojanstva. Učenici kroz razne sadržaje i aktivnosti mogu spoznati okoliš, odnosno prirodno okruženje te ekološke probleme koji su potencijalna prijetnja. Aktivnost je osmišljena tako da se u suradnji sa SKAC-om Osijek i Udrugom za psihosocijalne potrebe Amadea, Đakovo odabere ustanova ili udruga na području Osijeka ili Đakova čije će unutarnje i/ili vanjske prostore ukrasiti učenici škole koristeći svoje talente oslikavanja (Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek, 2024).

Iz navedenog se može razaznati o čemu se točno radi no sama aktivnost nije dovoljno dobro razrađena. Nije razvidno ili se radi o više takvih dana, odnosno akcija. Nadalje, nisu jasno definirani troškovi, kako putni, ako se ide u Đakovo, tako i troškovi materijala. U okviru aktivnosti pod nazivom Budi promjena, obrađuje se tema i aktivnost pod nazivom Društvena zajednica gdje je učenicima omogućeno aktivno uključivanje u zajednicu putem Hrvatskog crvenog križa Osijek, Caritasa Osijek, Volonterskog centra Osijek, Rijeke ljubavi, Auxiliuma te drugih udruga koje se bave humanitarnim radom. Cilj ove aktivnosti je da se učenike upozna s humanitarnim udrugama unutar zajednice u koje se mogu uključiti. Ova aktivnost je za pohvalu zato što kod učenika razvija empatiju no nigdje se ne vidi dolaze li im predstavnici udruga na nastavu kako bi sami prezentirali ono čime se bave. U sklopu projekta „Učeničko volontiranje“ predviđena je vršnjačka pomoć tako da si učenici međusobno pomažu u učenju. Uz navedeno učenici unutar navedene akcije pružaju i pomoć učenicima s teškoćama u razvoju, koji imaju asistente u nastavi, u vidu podrške u svakodnevnom okruženju (Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek, 2024). Cilj ove aktivnosti je da osposobljava učenike za pomoć i podršku drugima. Nositelji programa su pedagoginja, profesori, razrednici i učenici. Predviđene metode rada su edukacija

učenika za individualan i grupni rad te posjet udrugama i drugim institucijama koje se bave osobama s invaliditetom. Mišljenja samo da se radi o kvalitetnoj volonterskoj aktivnosti koja potiče osjećaj korisnosti te izgrađuje pozitivnu sliku kako o učenicima koji volontiraju, tako i o samom volontiranju te razvija empatiju i bilje upoznavanje učenika s teškoćama u razvoju a u konačnici i osobama s invaliditetom.

Ekonomska i upravna škola

U školskom kurikulumu ove škole volontiranje se potiče i odvija kroz Školski volonterski klub. Cilj ove aktivnosti je da se 40 učenika svake školske godine volonterski uključi u razne osječke udruge i organizacije, a posebno one koje se skrbe za marginalizirane članove zajednice, kako bi se kod učenika razvile solidarnost, empatija i svijest o vlastitim resursima kojima mogu doprinijeti društvu. Aktivnosti se realiziraju kroz izvannastavne sadržaje. Predviđeno trajanje aktivnosti je od 9. rujna 2024. godine do 12. lipnja 2025. godine te uključuje učenike od 1. do 4. razreda. Resursi potrebni za ovu aktivnost su prostor te budžet od 70 eura. Odgovorna osoba je zaposlenica u stručnoj službi škole. Načini na koji se navedena aktivnost odvija su: prikupljanje humanitarne pomoći, podrška ugroženim skupinama, podrška humanitarnim udrugama, pomoć pri organizaciji raznih manifestacija te aktivno sudjelovanje u manifestacijama pod nazivom „Hrvatska volontira“ i „72 sata bez kompromisa“ (Ekonomska i upravna škola Osijek, 2024).

Način evaluacije aktivnosti odvija se putem evaluacijskih upitnika, evidencije volonterskih sati, upitnika za praćenje kompetencija stečenih volontiranjem te objavama na mrežnoj stranici škole i Facebook stranici. Zanimljiva je informacija koja je vidljiva u ishodima, odnosno postignućima za prošlu školsku godinu, da je 40 uključenih učenika odradilo 1200 volonterskih sati što je za svaku pohvalu te govori o dobroj i kvalitetnoj strukturi programa. Kod ove škole je važno primijetiti i znatno veći broj evaluacijskih upitnika na temelju kojih se može zaključiti da se radi o školi koja uistinu njeguje i potiče volontiranje (Ekonomska i upravna škola Osijek, 2024). Uz navedeno, važno je zamijetiti i uloge odgovorne osobe čime se dodatno potencira ozbiljnost i važnost volontiranja.

Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“

Trgovačka i komercijalna škola je jedina škola koja je cijelu jednu stranicu školskog kurikulumu posvetila deskriptivnom opisu volontiranja i važnosti samog volontiranja. U okviru volonterskog kluba Trgos odvijaju se volonterske aktivnosti u ovoj školi. Svrha programa da se osnaže učenici kako bi bili aktivni i odgovorni dionici zajednice kroz aktivnosti kao što su: izgradnja školske volonterske zajednice, razvijanje komunikacijskih vještina te odgoj i obrazovanje za održivi razvoj. Vizija ove aktivnosti je da učenici kao graditelji sretnije i humanije budućnosti budu pokretačka snaga aktivnog i odgovornog društva te održivog razvoja. Specifični ciljevi programa se odvijaju kroz perspektivu učenika, odnosno koje im sve to osobne benefite donosi volontiranje, zatim kroz perspektivu škole kao odgojno obrazovne ustanove te kroz perspektivu lokalne zajednice. Nositelji programa su uz učenike, profesori, roditelji i drugi volonteri a u same aktivnosti uključena je i ravnateljica. Ovdje je također važno pohvaliti ulogu koordinatorica. Trajanje projekta je predviđeno 1 sat tjedno tijekom školske godine, odnosno od rujna 2024. godine do lipnja 2025. godine. Način realizacije aktivnosti je decidirano naveden na preko 5 stranica. Troškovi iznose ukupno 200 eura za cijelu školsku godinu (Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“, 2024).

Volontiranje se potiče i kroz odgojno-obrazovne programe u okviru predmeta Građanski odgoj i obrazovanje, Održivi razvoj, Osobni i socijalni razvoj te Poduzetništvo. Kroz navedene predmete učenici stječu znanja i vještine, formiraju stavove te usvajaju preporuke za ostvarivanje. Način praćenja volontiranja se odvija kroz Listu za procjenu planiranih i ostvarenih rezultata dok se kvaliteta školskog volontiranja procjenjuje pomoću evaluacijskih upitnika i uz povratne informacije od vanjskih dionika koji ukazuju na to što je potrebno unaprijediti (Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“, 2024). Ponovo još jedna srednja škola s dobro strukturiranim volonterskim aktivnostima no u ovu su, za razliku od prethodne, uključeni i roditelji u aktivnosti što je za svaku pohvalu. Vidi se da škola ozbiljno gleda na učeničko volontiranje te isto promatra na tri razine, odnosno razini pojedinca, tj. učenika i što je to sve dobro i korisno za svakoga od njih, zatim škole koja sve to potiče

te zajednice u kojoj konkretno, uz učenike, djeluju i roditelji čime je mreža podrške udrugama i organizacijama koje se bave humanitarnim radom znatno veća.

Obrtnička škola Osijek

Premda u školskom kurikulumu ove škole stoji da potiče volontiranje ono se uglavnom odvija od 18. do 20 listopada u okviru aktivnosti „72 sata bez kompromisa“. Učenici se tijekom tri dana uključuju u konkretne akcije, npr. ekološke, humanitarne, zabavne i sl. prema osobnim afinitetima iz čega proizlazi da se ne radi o jasnoj strukturi odvijanja aktivnosti. U daljnjem dijelu kurikuluma u raznim temama provlače se pojmovi humanosti, kritičkog promišljanja o utjecaju i djelovanju na zajednicu i socijalnu mrežu no sve je više deklarativnog tipa (Obrtnička škola Osijek, 2024).

Troškova nema, ne postoje odgovorne osobe ili koordinatori a evaluacija se provodi samo za projekt u listopadu i to putem izlaznih kartica i obrazaca za koje ne postoje dodatna objašnjenja. Mišljenja smo da obrtnička škola, odnosno njeni učenici imaju dosta resursa budući da se tu obrazuje oko 15-ak raznih obrazovnih profila od slastičara, pekara, pedikera, frizera i sl. tako da bi mogli puno toga napraviti za marginalizirane skupine unutar našeg grada na volonterskoj osnovi (Obrtnička škola Osijek, 2024). Važno je osvijestiti upravu škole o važnosti volontiranja te benefitima koje ono donosi kako za učenike, školu tako i za samu zajednicu u kojoj se nalazi kako bi se isto strukturirano nalazilo prvo u školskom kurikulumu, a onda i u provedbi (Tansey i Gallo, 2018).

Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku

I u ovoj školi, kako se navodi u školskom kurikulumu, postoji Školski volonterski klub pod okriljem kojega se odvijaju volonterske aktivnosti učenika. Kao nositelji aktivnosti navedene su dvije profesorice, no za pretpostaviti je da se radi o osobama koje su zadužene za provedbu aktivnosti. Ciljevi aktivnosti su promoviranje učeničkog volontiranja, provođenje volonterskih akcija u raznim humanitarnim udrugama i organizacijama, razvoj pozitivnih potencijala učenika te doprinos zajednici. Kao ishodi navode se upoznavanje i educiranje učenika s volontiranjem te sudjelovanje u volonterskim akcijama i stjecanjem iskustva u zajednici. Iz kurikuluma proizlazi da se pod raznim predmetima obrađuju teme koje su usko povezane s volontiranjem te koje

isto potiču. U aktivnost se mogu uključiti svi učenici u tijekom cijele školske godine. Troškovnik nije jasno specificiran no navodi se da obuhvaća potrošni materijal za provođenje edukativnih radionica i volonterskih akcija. Realizacija se odvija tako da učenici sudjeluju u radionicama te da se priključuju volonterskim akcijama kao što su „72 sata bez kompromisa“, „Hrvatska volontira“ te sajmu volontiranja kao i drugim manifestacijama koje organiziraju razne humanitarne udruge i organizacije (Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, 2024).

Ovdje je pohvalno istaknuti i posebnu radionicu pod nazivom Marijini obroci putem koje se prikupljaju novčana sredstva za pomoć gladnoj i siromašnoj djeci u nerazvijenim zemljama. Način evaluacije volonterskih aktivnosti ova škola provodi provjeravajući zadovoljstvo korisnika partnerskih udruga i javnih institucija u kojima učenici volontiraju, zatim uključenosti učenika u Školski volonterski klub, redovnim osobnim i zajedničkim osvrtima na iskustvo volontiranja u obliku supervizije te evidencijama u volonterskim knjižicama i brojem izdanih potvrda o kompetencijama stečenim volontiranjem. Škola ima kvalitetan i strukturiran program volontiranja. Možda bi bilo dobro jasnije odrediti uloge i bolje ih imenovati. Za svaku pohvalu je supervizija koja se provodi nakon volontiranja i ovo je jedina škola koja vodi brigu o mentalnom zdravlju učenika koji volontiraju.

GAUDEAMUS, prva privatna srednja škola u Osijeku, s pravom javnosti

U kurikulumu ove škole stoji da se o volontiranju i njegovoj važnosti u društvu uči u okviru predmeta Građanski odgoj i obrazovanje. Volontiranje učenika konkretnije se potiče putem suradnje s Azilom Osijek, odnosno Skloništem za napuštene životinje Udruge Pobjeda. Radi se o aktivnosti koja obuhvaća 10 do 15 učenika, nositelji su razrednice od 1. do 4. razreda. Aktivnost se odvija u sklopu terenske nastave prema unaprijed dogovorenom posjetu s Udrugom. Trošak obuhvaća prijevoz učenika do Nemetina, odnosno do Azila (GAUDEAMUS, 2024). Cilj aktivnosti je poboljšati uvjete u skloništu, edukacija javnost, podizanje svijesti o problematici napuštenih životinja, smanjenje broja istih te razvijanje programa privremenog smještaja. Aktivnost učenika može uključivati prikupljanje donacija u novcu, hrani, medicinskim potrepštinama, igračkama, dekama i sl. kako bi se osigurali što bolji uvjeti za životinje u skloništu. Radi se o zanimljivom i specifičnom obliku volontiranja koje je dobro osmišljeno. Evaluacija

izostaje te nema povratnih informacija o tome koliko se često ide u azil te koliko je do sada učenika bilo uključeno u ovu volontersku aktivnost. Na jednom se mjestu navodi da učenici vode dnevnik refleksije i izlažu provedene aktivnosti u okviru sata razrednog odjela što može polučiti razne efekte, pa i negativne, odnosno podsmijeh i nerazumijevanje većine ako se manji broj učenika opredjeljuje za volontiranje.

EdukOS gimnazija, privatna srednja škola s pravom javnosti

S obzirom na to da se radi o novoosnovanoj gimnaziji, za razumjeti je nekoliko nabrojanih volonterskih aktivnosti u školskom kurikulumu koje nisu dovoljno dobro razrađene i koje su poprilično nejasne. Jedna od njih je „72 sata bez kompromisa“ gdje nije naveden broj učenika ni što oni konkretno rade. Aktivnosti Projekt tolerancije i Pružanje prve pomoći edukativnog su karaktera te se odvijaju u prostorima škole uz posjet Uredu dječje pravobraniteljice tijekom 11. mjeseca (EdukOS gimnazija, 2024). Jedina konkretnija volonterska aktivnost je posjet azilu u Nemetinu. Cilj ove aktivnosti je podizanje svijesti učenika o potrebi pomaganja napuštenim životinjama. Nositelji programa su profesori škole a u aktivnost se mogu uključiti učenici 1. i 2. razreda. Aktivnost se odvija tijekom cijele školske godine no nisu iskazani troškovi. Učenici prikupljaju razne donacije kako bi olakšali napuštenim životinjama boravak u skloništu (EdukOS gimnazija, 2024). Evaluacija ove aktivnosti provodi se kroz razgovor i anketiranje učenika. Iz navedenog proizlazi da postoji prostor za napredak, poticanje i jasnije strukturiranje volontiranja u promatranoj školi.

KRITIČKI OSVRT U ODNOSU NA DOSTUPNE PRAKSE

Prema kritičkom pristupu moguće je zaključiti da je na području grada Osijeka prisutan tek početak stvarnog sustavnog i kontinuiranog rada na rješavanju izazovnosti koja se vezuje uz angažiranost srednjoškolaca za aktivno uključivanje u volonterske aktivnosti. Aktivnosti koje se trenutačno provode većinski su neujednačene te je prisutan manjak dugoročnog planiranja koji bi osigurao njihovu sigurnost. Takvo je postupanje oblikovano manjkom uspostavljanja učinkovitih strategija kojima bi se djelovalo ka poboljšanju trenutačnog stanja takve problematike. Prema tome, ovakvo se stanje povezuje s nemogućnošću određivanja adekvatne procjene koje bi osigurale saznanje o stvarnoj pokrivenosti formiranih mjera i ciljane populacije. Stoga, može se zaključiti da je većina aktivnosti planirana na kratkoročnoj razini, to jest, realizirana je jednokratno te obuhvaća vrlo malu skupinu populacije. Dok bi se prema primjerima dobre prakse trebalo usredotočiti na masovnijem obuhvatu populacije unutar kojeg će biti pokrivena sve škole na području grada Osijeka. Takvim se načinom pozitivno djeluje na ostvarenje cilja koji se vezuje uz poticanje volontiranja srednjoškolaca na području grada Osijeka te jačanju kapaciteta i gledišta zajednice o važnosti volonterskog angažmana (Čekolj i Ćulum Ilić, 2019).

Nadalje, unutar odabrane lokalne zajednice vidljive su formirane strategije koje bi imale dobru podlogu za smanjenje navedenog problema, no s druge strane navedene se nalaze u procesu realizacije. Stoga, ovakvo stanje upućuje na dugoročne procese koje prethode implementaciji čime se očituje smanjenje djelotvorne integracije aktivnosti koje se nalaze u potrebi. Isto tako, uočljiva je podrška gradskog vijeća, no i nju isto tako treba dodatno osnažiti kako bi se pospješila koordinacija i učinkovitost te time smanjilo parcijalno i ograničeno djelovanje snaga koje bi dovele do stvaranja zapreka i ograničenog djelovanja. Ovakvo stanje lokalne vlasti ne smatraju kao javni problem te se takvim pristupanjem stvara veliki rizik koji dugoročno otežava i sprječava djelotvoran napredak zbog manjka administrativne kao i institucionalne podrške.

Također, zabrinjavajuća je marginalizacija privatnog sektora, odnosno lokalnih poduzetnika koji su praktički isključeni iz procesa, iako bi njihovo aktivno sudjelovanje moglo značajno doprinijeti razvoju inovativnih i održivih rješenja. S druge strane, angažman lokalnih udruga pokazuje određeni pozitivan potencijal za izgradnju

partnerstva i međusektorske suradnje. Međutim, i u ovom slučaju postoji značajan prostor za veće uključivanje i konsolidaciju njihovih kapaciteta.

Što se tiče opsega i dostupnosti aktivnosti, rezultati upitnika sugeriraju da većina postojećih praksi nije organizirana kao kontinuirane usluge koje su dostupne široj populaciji. Umjesto toga, dosadašnje mjere često su bile jednokratne ili su se ograničavale na specifične lokalitete ili skupine. Ovakav pristup značajno smanjuje njihovu učinkovitost i mogućnost postizanja trajnih promjena unutar zajednice jer ne postoji sustavni model koji bi obuhvatio sve škole, ugrožene skupine i lokalne aktere na razini cijele županije i šire.

Zaključno, zajednica posjeduje određene osnovne uvjete i inicijative, no one su trenutačno nedovoljno razvijene i usklađene da bi se moglo govoriti o sustavnom, koordiniranom i održivom pristupu rješavanju problema. Potrebno je uložiti značajne napore u jačanje međusektorske suradnje, uvođenje institucionalnih mehanizama potpore, uključivanje svih relevantnih dionika, posebice najranjivije skupine i privatni sektor te uspostavljanje kontinuiranih i sveobuhvatnih programa koji će biti dostupni cijeloj zajednici. Samo će se kroz navedeno stvoriti preduvjeti za učinkovitiju i održivu prevenciju i rješavanje problema na lokalnoj razini, čime će se postići stvarni i mjerljivi učinci u dugoročnom razdoblju (Rochester, i sur., 2009).

TEORIJSKI OKVIR KOJI VODI OVU PROCJENU ZAJEDNICE

Kako bi se razumijevanju procesa uključivanja mladih u volonterske aktivnosti pristupilo na sveobuhvatan način korišten je teorijski okvir koji pruža snažnu osnovu za adekvatnu analizu društvenih, psiholoških i političkih čimbenika, a svaka odabrana teorija doprinosi razumijevanju različitih dimenzija volontiranja mladih i njihove interakcije sa zajednicom. Pristup političke akcije ističe važnost aktivnog angažmana građana u procesima donošenja javnih odluka, čime se osnažuje participativna demokracija i ukazuje na visoku razinu društvene odgovornosti. Kako bi se navedeno uspjelo ostvariti, nužno je smanjiti razinu socijalne isključenosti i poticati jednak pristup resursima kako bi se svi članovi lokalne zajednice mogli na ravnopravnoj razini aktivno zalagati za opće dobro. U tom kontekstu, socijalni mehanizmi služe kao sredstvo koje pomaže pri poticanju pozitivnih društvenih promjena, dok političke inicijative usmjeravaju fokus javnog djelovanja i artikuliraju sukobe unutar društvenih struktura (Netting i sur., 2017).

Ovakav pristup se vrlo direktno povezuje sa misijom PRONI Centra za socijalno podučavanje jer se socijalno podučavanje zasniva na ostvarenju društvenih promjena i zagovaranju afirmativne politike u čiji se fokus stavlja glas mladih. Shodno definiranoj tematici, srednjoškolci koji se uključuju u volonterske aktivnosti šire svoju socijalnu mrežu koja ih osnažuje, no isto tako se i povezuju s lokalnim realitetom. Identifikacijom određenih problematika, pojedinac kroz podršku i osnaživanje pobuđuje unutrašnju svijest za aktivnim uključivanjem u političku infrastrukturu. U skladu s navedenim, aktivnim uključivanjem srednjoškolaca u volonterske aktivnosti, kao i svih ostalih skupina društva, stvara se potrebna snaga resursa kako bi društvo kroz djelovanje poput jedne cjeline krenulo u realizaciju svojih nezadovoljenih potreba. Pristup političke akcije spomenut je jer u kontekstu volontiranja srednjoškolaca naglašava važnost aktiviranja lokalnog stanovništva s ciljem reduciranja socijalne isključenosti i ostalih nepovoljnih društvenih pojava.

S druge strane, volontiranje srednjoškolaca možemo povezati i sa teorijom ljudskog ponašanja koja omogućava detaljnu analizu ponašanja pojedinaca u određenoj

zajednici. Takvim se pristupom pruža uvid u samu dinamiku međuljudskih odnosa, temeljnih vrijednosti određenog lokaliteta i specifičnih potreba svakog pojedinca (Harris, 2023). Volonterskim se angažmanom stvaraju društvena polja, koja se s vremenom oblikuju u osjećaj zajedništva te se osobna htjenja usmjeravaju na djelovanje prema zajedničkim interesima i ciljevima. U kontekstu socijalnog rada, ovaj koncept ima važnu ulogu u razumijevanju dinamike međuljudskih odnosa i jačanju socijalne povezanosti. Stručnjaci na makro razini socijalnog rada primjenjuju principe kolektivnog identiteta s ciljem osnaživanja pojedinaca i omogućavanja njihovog angažmana u društvenim promjenama. Volontiranje, kao ključna aktivnost u radu s mladima, doprinosi jačanju socijalnih mreža i povjerenja među članovima zajednice, što je temelj za stvaranje stabilnog i održivog društva (Totić, 2024).

Zajednica predstavlja ključni aspekt socijalnog rada te socijalni radnici moraju uložiti više napora u razvoj znanstvenih spoznaja koje omogućuju promjene u zajednici i integriraju kontekst zajednice u praksu (Coulton, 2005). Ovaj pristup možemo primijetiti i u radu PRONI Centra za socijalno podučavanje, koji kroz obrazovne i volonterske aktivnosti pomaže mladima u prepoznavanju vlastitih resursa i kapaciteta te ih usmjerava prema ostvarivanju dugoročnih ciljeva poput obrazovanja, zapošljavanja i socijalne integracije. Takav pristup omogućuje mladima da postanu aktivni sudionici, a ne samo pasivni promatrači u oblikovanju vlastite budućnosti i razvoju zajednice. Socijalni rad u zajednici uključuje ne samo pružanje pomoći pojedincima, već i stvaranje poticajnog okruženja koje jača međusobno povjerenje, odgovornost i socijalnu podršku (Žganec, 2022).

Programi koji potiču volontiranje i društveni angažman mladih imaju dugoročan učinak na razvoj kolektivnog identiteta i jačanje socijalne kohezije. Kroz rad PRONI Centra Osijek, vidljivo je kako se kolektivni identitet mladih oblikuje kroz sudjelovanje u različitim aktivnostima koje organizacija provodi. Mladi uključeni u projekte dobivaju priliku razvijati socijalne vještine, učiti o društvenoj odgovornosti i doprinositi zajednici kroz volonterski angažman. Aktivno sudjelovanje omogućava mladima stjecanje osjećaja pripadnosti i doprinosa, čime se učvršćuje kolektivni identitet i razvija društvena odgovornost. Organizirane društvene akcije također pružaju mladima priliku za rad u timu, prepoznavanje potreba zajednice i razvijanje inicijativa koje mogu

donijeti konkretne promjene. Volontiranje predstavlja ključni alat u radu jer mladima pruža mogućnost oblikovanja vlastitog identiteta kroz razvijanje osjećaja svoga doprinosa i povezanosti s društvom (Totić, 2024). Zaključno, valja naglasiti kako je teorija ljudskog ponašanja iznimno relevantna prilikom analize volonterskog angažmana srednjoškolaca jer omogućuje dublje razumijevanje međuljudskih odnosa, vrijednosti i potreba unutar zajednice.

Nadalje, ističe se teorija koja je povezana sa razvojem zajednice temeljenim na potencijalima (Asset-Based Community Development – ABCD) koji naglašava snage i resurse zajednice, a ne stavlja naglasak na probleme zajednice. To je pristup koji u fokusu ima otkrivanje pozitivnih resursa i cilj mu je osnaživanje istih kako bi omogućili da zajednica raste i napreduje. Ward (2023) analizira učinkovitost ovog pristupa i istražuje kako određeni faktori utječu na uspjeh, odnosno kako se ova teorija uspijeva primijeniti na razvoj zajednice i postoje li neki faktori koji isto onemogućavaju. Autorica nadalje navodi da su dugoročne promjene moguće ako u zajednici postoje prethodno uspostavljeni resursi, poput aktivnih građanskih skupina i fizičkih prostora za djelovanje. Isto tako, autorica ističe kako ABCD ne može funkcionirati izolirano od šireg političkog i ekonomskog konteksta te da zanemarivanje materijalne stvarnosti siromašnih zajednica može dovesti do neuspjeha u ostvarenju trajnih društvenih promjena. Dakle, potrebno je provoditi politike koje smanjuju društvenu nejednakost kako bi ova teorija i u praksi uspjela zaživjeti. U kontekstu PRONI Centra za socijalno podučavanje u Osijeku može se primijetiti da se u praksi već primjenjuju elementi ABCD pristupa jer je cilj PRONI Centra osnaživanje mladih i posredno razvoj lokalne zajednice. PRONI Centar za socijalno podučavanje okuplja mlade, volontere, uključen je u rad i suradnju s različitim organizacijama te stvara na taj način snažnu mrežu podrške (PRONI Centar za socijalno podučavanje, n.d.).

Kroz različite edukativne programe i radionice ova organizacija omogućava mladima da prepoznaju vlastite resurse kojima bi mogli doprinosti zajednici. Razvoj zajednice temeljen na potencijalima i organizacija su međusobno vrlo povezani. Ovaj teorijski pristup izabran je jer je usmjeren na potencijale i resurse unutar same zajednice koji su ključni preduvjeti za razvoj i ostvarivanje pozitivnih promjena.

UPITNIK

Upute:

Temeljem podataka do kojih ste došli u prethodnom zadatku, procijenite u kojoj je mjeri Vaša zajednica posvećena suzbijanju problema kojim se bavite. Ovaj kratki upitnik služi kako bi prikazali što vaša zajednica trenutno radi.

Značenja pojedinih vrijednosti su sljedeća:

1 = Nemamo, niti su aktivnosti/mjere ovog tipa u planu na području našeg grada

2 = Aktivnosti/mjere koje se upravo planiraju ili su pred samo započinjanje na području našeg grada

3 = Aktivnosti/mjere koje su u postupku realizacije na području našeg grada

4 = Imamo i provodimo ove aktivnosti/mjere na području našeg grada

5 = We are there!

1. Ima li vaša zajednica strategiju za smanjivanje problema kojim se bavite?	1	2	3	4	5
2. Ima li vaša zajednica plan razvoja četvrti/kvartova, a koji adresira i temu kojom se bavite?	1	2	3	4	5
3. Podržava li (ili vodi) vaše gradsko / općinsko vijeće inicijative za smanjenje problema kojim se bavite?	1	2	3	4	5
4. Daje li vaš grad naknade/prava osobama koje se nalaze u riziku od problema kojim se bavite (povrh onih na koje je obavezan zakonskim odredbama)?	1	2	3	4	5
5. Ima li Vaša zajednica povoljniji pristup gradskim uslugama u odnosu na one koji se suočavaju s problemom kojim se bavite?	1	2	3	4	5
6. Tretiraju li lokalne ustanove Vaš problem kao javni problem?	1	2	3	4	5
7. Rade li lokalni poduzetnici na tome da se smanji problem na koji ste usmjereni?	1	2	3	4	5
8. U kojoj mjeri su lokalne udruge posvećene smanjivanju/suzbijanju problema kojim se bavite?	1	2	3	4	5

Slika 8. Upitnik o posvećenosti zajednice u suzbijanju problema

Većina odgovora kreće se između vrijednosti 1 i 3, što znači da je većina aktivnosti još uvijek u fazi planiranja ili da se tek počinju realizirati. Na primjer, u pitanju koje se odnosi na postojanje strategije zajednice za smanjivanje problema (pitanje 1), odgovor je „3“, što upućuje na to da je strategija u fazi provođenja, ali nije još potpuno implementirana. Slično tome, odgovori na pitanja koja se odnose na podršku gradskog vijeća (pitanje 3) i ulogu lokalnih udruga (pitanje 8) također pokazuju da su neki pomaci vidljivi, ali nisu još dovoljno razvijeni da bi se moglo govoriti o punoj operativnosti ili sustavnom djelovanju.

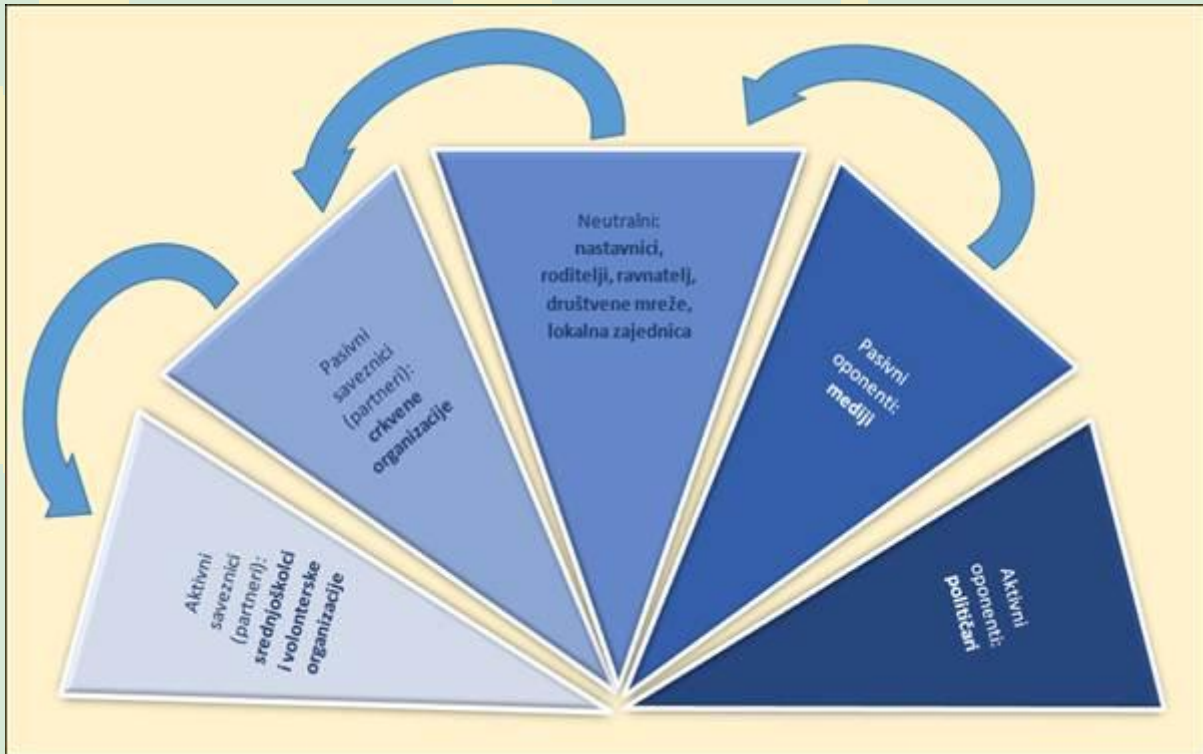
Posebno zabrinjavajući su odgovori u kojima je odabrana vrijednost „1“, što implicira da na tim područjima ne postoji nikakva aktivnost ili mjera. To se vidi kod pitanja 4 i 6, koja se odnose na davanje prava osobama koje su pogođene problemom i na tretman problema kao javnog pitanja. Ovakvi odgovori otkrivaju manjak institucionalne i administrativne podrške najranjivijim skupinama, što može imati ozbiljne dugoročne posljedice na uspješnost cjelokupnog pristupa rješavanju problema. Slično tome, pitanje o angažmanu lokalnih poduzetnika (pitanje 7) također je ocijenjeno s najnižom vrijednošću, što pokazuje da sektor privatnog poduzetništva nije prepoznat niti uključen u rješavanje problema, iako bi mogao igrati važnu ulogu u stvaranju održivih rješenja.

Jedan od pozitivnijih rezultata bilježi se u odgovoru na pitanje 8, koje se odnosi na angažman lokalnih udruga. Ovdje je zajednica prepoznala prisutnost udruga koje su posvećene problematici, što ukazuje na određeni potencijal za partnerstva i međusektorsku suradnju. Također, odgovori na pitanja 2 i 5 pokazuju da postoji barem početna faza planiranja i svijest o potrebi uključivanja ugroženih skupina u pristup javnim uslugama.

Zaključno, može se reći da zajednica posjeduje temeljne uvjete i inicijative potrebne za djelotvornije rješavanje problema, ali trenutno se većina aktivnosti nalazi u ranim fazama razvoja ili je tek u planiranju. Ne postoji cjelovita i učinkovita strategija koja bi obuhvatila sve aspekte problema, a naročito zabrinjava nedostatak institucionalne podrške, aktivnog uključivanja svih relevantnih aktera (posebno poduzetnika) te priznavanje problema kao prioritetnog javnog pitanja. Da bi se postigao veći stupanj djelotvornosti, zajednica bi trebala dodatno osnažiti međusektorsku suradnju, ubrzati

provođenje već započetih mjera te razviti mehanizme uključivanja ugroženih skupina u procese odlučivanja i ostvarivanja prava. Tek tada će se moći govoriti o sustavnom i održivom pristupu rješavanju problema na lokalnoj razini.

SPEKTAR DIONIKA

Slika 9. Spektar dionika

Raspored u spektru dionika temelji se na njihovom utjecaju, angažmanu i stavovima prema problemu. Svaka skupina ima različit pristup problemu, što određuje njihovu poziciju unutar spektra dionika. Aktivni saveznici su oni koji već rade na rješenju i čiji se ciljevi podudaraju s ciljevima inicijative. Oni su od velike važnosti jer svojim angažmanom donose resurse, stručnost i legitimitet, čime značajno doprinose uspjehu inicijative. Za razliku od njih, pasivni saveznici ju podržavaju, ali iz različitih razloga nisu još dovoljno angažirani. To mogu biti institucionalni partneri ili pojedinci koji su zauzeti drugim obavezama ili su neodlučni u pogledu svog angažmana (Oppenheimer i Lakey, 1965). Iako njihova podrška nije aktivna, njihov potencijalni doprinos može biti značajan, ali ih je potrebno motivirati kroz jasnu komunikaciju i autentičan angažman oko njih osobno. S druge strane, neutralni dionici najčešće nisu ni svjesni problema ili ga ne smatraju relevantnim za sebe. Za ovu skupinu važno je usmjeriti napore na edukaciju i informiranje, kako bi shvatili važnost problema i prepoznali njegovu vezu s vlastitim interesima. Njihov stav se može promijeniti ako im se jasno objasni kako će rješenje utjecati na njihovu zajednicu ili organizaciju. Pasivni

opponenti često nisu izravno uključeni u problem, ali promjene koje inicijativa predlaže mogli bi utjecati na njihove interese. Iako nisu aktivni protivnici, njihovu poziciju treba pažljivo pratiti, jer postoji mogućnost da pređu u aktivne oponente. Ova skupina predstavlja ozbiljan izazov jer se organizirano protive promjenama koje bi mogle utjecati na njihove interese ili resurse. Razumijevanje njihovih argumenata i interesa od ključne je važnosti, jer to omogućava razvoj strategija za smanjenje konflikta i pronalaženje mogućih kompromisa. Aktivni oponenti, kao najizazovnija skupina, zahtijevaju poseban pristup, jer su spremni poduzeti konkretne korake kako bi spriječili inicijativu. Kako bi projekt bio uspješan, važno je prepoznati ključne dionike i razumjeti njihov utjecaj (Boyd i Mitchell, 2016).

Svaka skupina dionika ima različite interese, stavove i stupanj uključenosti, zbog čega ih je potrebno ispravno rasporediti unutar spektra dionika te osmisliti pristup za njihovo aktivno sudjelovanje. Aktivni saveznici predstavljaju organizacije i pojedince koji su već angažirani i rade na rješavanju određenog problema. U ovu skupinu spadaju nevladine udruge, aktivisti i stručnjaci koji su posvećeni tematici. Njihova podrška je ključna jer donose znanje, iskustvo i postojeće mreže kontakata, što dodatno jača vjerodostojnost i učinkovitost projekta. S obzirom na njihov angažman i stručnost, oni su neizostavan dio svake inicijative i od njih se može očekivati aktivno sudjelovanje u provedbi rješenja (Brown, 2007). S druge strane, pasivni saveznici podržavaju inicijativu, ali još nisu poduzeli konkretne korake. Ova skupina može obuhvaćati razne institucije, akademsku zajednicu ili pojedince koji se slažu s ciljevima, ali iz raznih razloga nisu sigurni kako se uključiti ili nemaju dovoljno vremena. Iako njihova podrška nije aktivna, njihovo angažiranje u budućnosti može biti od velike važnosti. Potrebno je razviti strategije kako bi se potaknuli na aktivno sudjelovanje, što može uključivati precizno definiranje njihovih uloga i odgovornosti (Reinsborough i Canning, 2017).

Neutralni dionici su pojedinci i organizacije koji nisu informirani o problemu ili ga ne smatraju relevantnim za sebe. Ova skupina uključuje širu javnost, lokalne tvrtke i organizacije koje nisu izravno pogođene određenim problemom. Za ovu skupinu važno je razviti informacijske kampanje, edukaciju i događaje koji bi im mogli pomoći da shvate važnost problema i povezanost s njihovim vlastitim interesima, što bi ih moglo motivirati da se uključe u projekt (Ricketts, 2012). Pasivni oponenti su osobe i

organizacije koje imaju drugačije interese i ne slažu se s inicijativom, ali nisu aktivno protiv nje. Ova skupina često uključuje određene poslovne grane ili pojedince koji smatraju da rješenje nije prioritet. Iako nisu aktivni protivnici, potrebno ih je pažljivo pratiti jer, ako se njihovi interesi ne zadovolje, mogu se okrenuti protiv projekta (Minieri i sur., 2007). Na kraju, aktivni oponenti predstavljaju najizazovnijiu skupinu jer se izravno protive promjenama i poduzimaju korake kako bi ih spriječili. To su interesne skupine ili organizacije čiji bi se interesi mogli ugroziti provedbom projekta. Aktivni oponenti zahtijevaju poseban pristup jer su često organizirani i mobilizirani, a njihove argumente treba pažljivo analizirati kako bi se pronašla moguća rješenja ili kompromisi koji mogu minimizirati njihovu oporbu (Hietschold i sur., 2020).

S druge strane, neutralni dionici koji su u ovom slučaju: nastavnici, roditelji i lokalna zajednica – često nisu svjesni važnosti projekta ili ga ne doživljavaju kao nešto što ih izravno pogađa. Njihovo aktivno uključivanje može značajno doprinijeti uspjehu inicijative, ali prvo je potrebno stvoriti svijest o relevantnosti problema i njegovom utjecaju na njihovu svakodnevicu. Njihovo pridobivanje ključno je za širenje podrške projektu i stvaranje društvene svijesti o važnosti inicijative. Nastavnici su ključni posrednici između učenika i obrazovnog sustava te imaju moć oblikovati stavove mladih ljudi. Međutim, oni mogu ostati neutralni prema inicijativi jer smatraju da im to nije primarna odgovornost ili da već imaju previše profesionalnih obaveza. Da bi ih se pridobilo: potrebno je naglasiti kako inicijativa može poboljšati obrazovni sustav ili uvjete rada u školama, što može izravno utjecati na njih i njihove učenike, pružiti im konkretne alate i resurse kako bi lako mogli integrirati temu projekta u nastavu (primjerice, kroz edukativne radionice, materijale ili gostujuće predavače), organizirati stručne edukacije i seminare, gdje bi mogli steći nova znanja i vještine korisne za njihov rad, istaknuti važnost njihove uloge kao mentora i modela učenicima, čime bi im se povećao osjećaj odgovornosti za sudjelovanje (Del Gandio i Nocella, 2014). Roditelji su često neutralni jer ne vide izravnu povezanost između inicijative i dobrobiti njihove djece ili jer nisu dovoljno informirani. Da bi ih se aktiviralo treba ih informirati kroz roditeljske sastanke, letke, biltene ili društvene mreže, kako bi razumjeli važnost problema i kako utječe na njihovu djecu, naglasiti kako sudjelovanje u inicijativi može poboljšati obrazovne i životne prilike njihove djece, primjerice kroz sigurnije školsko okruženje, bolje obrazovne resurse ili razvoj korisnih vještina (Boult, 2016).

Lokalna zajednica uključuje razne dionike poput poduzetnika, nevladinih organizacija, predstavnika lokalne uprave i građana koji možda nisu izravno uključeni u inicijativu, ali mogu igrati ključnu ulogu u njezinoj provedbi. Njihova neutralnost često proizlazi iz nedostatka informacija ili uvjerenja da problem nije dovoljno značajan za njih. Da bi ih se aktiviralo: treba im jasno pokazati kako inicijativa može donijeti korist zajednici, primjerice kroz poboljšanje lokalnih škola, društvenih programa ili ekonomske prilike. Potrebno je osmisliti uvjerljive kampanje koje jasno objašnjavaju značaj problema i njegov izravan ili neizravan utjecaj na zajednicu. Korištenje konkretnih primjera, studija slučaja i relevantnih statističkih podataka može pomoći neutralnim dionicima da pogledaju širu sliku i prepoznaju kako ih tema inicijative zapravo dotiče. Potrebno je osmisliti uvjerljive informacijske kampanje koje jasno objašnjavaju značaj problema i njegov izravan ili neizravan utjecaj na zajednicu. Korištenje konkretnih primjera, studija slučaja i relevantnih statističkih podataka može pomoći neutralnim dionicima da prepoznaju kako ih tema inicijative zapravo dotiče (Wolff, 2010).

Nadalje, pasivni saveznici nisu aktivno uključeni u ostvarivanje ciljeva zbog mogućih razloga kao što je: nedostatak vremena, resursa, jasnih uloga ili informacija o načinima sudjelovanja. Njihovo aktiviranje može značajno unaprijediti realizaciju projekta i povećati vidljivost te legitimnost. Pasivne saveznike najbolje je aktivirati kroz direktnu i personaliziranu komunikaciju. Umjesto općenitih poziva na sudjelovanje, učinkovitije je organizirati sastanke, poslati personalizirane pozive ili provesti individualne razgovore u kojima će im se objasniti na koji način konkretno mogu doprinijeti projektu. Time se smanjuje osjećaj neodlučnosti i povećava spremnost na sudjelovanje (Bond i Exley, 2016). Često pasivni saveznici ne sudjeluju aktivno jer nisu sigurni koju ulogu mogu imati u projektu. Jasnim definiranjem njihovih potencijalnih doprinosa i odgovornosti olakšava im se uključivanje.

Crkvene organizacije često podržavaju vrijednosti i ciljeve projekta, ali mogu ostati pasivni saveznici zbog nedostatka informacija, resursa ili jasne uloge unutar inicijative. Iako dijele interes za društvene promjene i dobrobit zajednice, njihova uključenost može biti ograničena zbog internih prioriteta ili tradicionalnih načina djelovanja. Da bi se aktivirale crkvene organizacije, potrebno je koristiti ciljne strategije koje će ih potaknuti na aktivno sudjelovanje: naglasiti zajedničke vrijednosti i ciljeve, istaknuti

kako inicijativa odražava moralne i etičke vrijednosti koje oni promiču, poput solidarnosti, pravde, obrazovanja i zajedništva, povezati projekt s njihovim postojećim aktivnostima, primjerice, ako se bave humanitarnim radom, može im se pokazati kako inicijativa može dodatno pomoći ranjivim skupinama, naglasiti dugoročne koristi za zajednicu, jer crkvene organizacije često gledaju na društvene promjene kroz širu perspektivu. Komunikaciju je potrebno usmjeriti prema predstavnicima raznih crkvenih zajednica i objasniti im kako mogu doprinijeti inicijativi (Salvatierra i Heltzel, 2013).

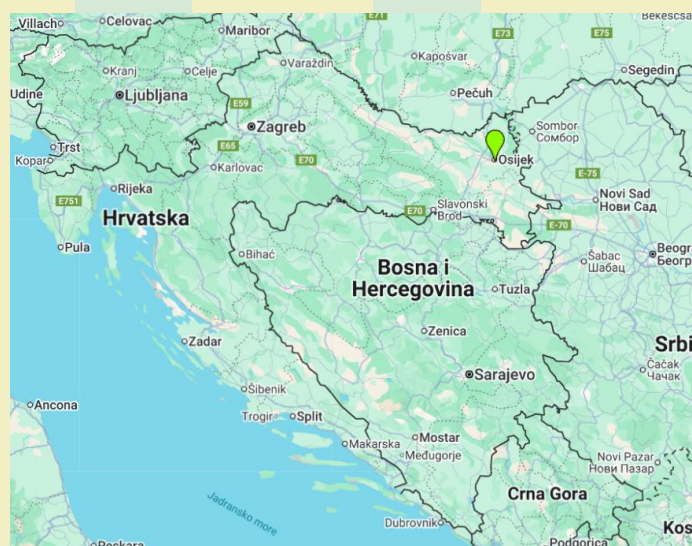
METODA – ISPITANICI

Za istraživanje je namjernim uzorkovanjem odabrano 12 ispitanika. Dobni raspon ispitanika bio je izrazito širok, krećući se od 14 do 67 godina, što je omogućilo prikupljanje mišljenja iz različitih životnih faza i iskustava. Spolna struktura uzorka bila je ravnomjerno raspoređena, s 50% ispitanika ženskog spola i 50% muškog spola, osiguravajući pri tome uravnotežen prikaz perspektiva oba spola (za detaljniji uvid u sociodemografske podatke sudionika pogledati Prilog 2). S ispitanicima je dogovoren intervju telefonskim putem ili elektroničkom poštom. Svi ispitanici su potpisali suglasnost za sudjelovanje u istraživanju, odnosno pristanak provedbe intervju a i daljnju analizu prikupljenih podataka čim je, sukladno etičkim standardima, osigurana transparentnost i informiranost svakog sudionika. Intervjui su provedeni uživo na radnim mjestima ili u kućama ispitanika u Osijeku ili mjestima izvan Osijeka. Premda je u početku kao ispitanik bio planiran svećenik Kapucinskog reda u Osijeku, zbog vremena provedbe intervju a koje se odvijalo tijekom crkvenog korizmenog razdoblja, isti nije mogao sudjelovati te je umjesto njega dogovoren intervju sa srednjoškolskom nastavnicom u II. gimnaziji u Osijeku. Istraživanje je obuhvatilo ukupno 12 intervju a, s tim da je svaka članica istraživačke grupe provela dva intervju a. Ova podjela osigurala je ravnomjerno opterećenje i dosljednost u pristupu intervjuiranju. Odabir ispitanika bio je pomno promišljen kako bi se obuhvatile ključne figure koje mogu doprinijeti razumijevanju problematike, odnosno povećanju broja srednjoškolskih volontera. Sijedom navedenog odabrani su predstavnici zaposlenika na regionalnoj i lokalnoj razini. Njihova perspektiva je ključna za razumijevanje institucionalne podrške i prepreka volontiranju. Dva srednjoškolska nastavnika čime se pruža uvid u okruženje unutar škole, mogućnost motiviranja i prepreka za učeničko volontiranje. Dvije osobe zaposlene u sustavu socijalne skrbi zbog njihovog iskustva s ranjivim skupinama i organiziranim volonterskim aktivnostima čime se stječe uvid u društvene koristi volontiranja. Prepoznajući važnost integracije obitelji i zajednice u stvaranje kulture volontiranja, u uzorak su uključeni i roditelji, predstavnik neprofitnog sektora, student i maturantica. Perspektiva roditelja ključna je za razumijevanje uloge obitelji u poticanju volontiranja kod mladih. Predsjednik DVD-a predstavlja neprofitni sektor i izravno iskustvo s organizacijom i provođenjem volonterskih aktivnosti u lokalnoj

zajednici. Student i maturantica koji oboje volontiraju pružaju izravan uvid u motive, izazove i koristi volontiranja iz perspektive samih sudionika. Kako bi se stekao sveobuhvatan uvid vezan za volontiranje u srednjoj školi, jedan od ispitanika je bio i učenik srednje škole. Dodatno, učenica koja završava osnovnu školu također je intervjuirana, čime se stekao dragocjen uvid za razumijevanje osnovnoškolskog rada i stava prema volontiranju. Njezina perspektiva posebno je važna jer ulazi u srednju školu, gdje bi se stečena znanja i stavovi trebali nadograditi i razvijati. Raznolikost ispitanika osigurala je bogatstvo podataka i sveobuhvatnu analizu faktora koji utječu na volontiranje, s posebnim naglaskom na srednjoškolsku populaciju i širi društveni kontekst.

NARATIV ZAJEDNICE I PROCJENA SPREMNOSTI ZA RAD NA PROMJENI

Grad Osijek jedan je od četiri najveća grada u Republici Hrvatskoj te predstavlja administrativno, akademsko, sudsko, kulturno, prometno i industrijsko središte Osječko-baranjske županije. Smješten na istoku Hrvatske, Osijek se prostire na desnoj obali rijeke Drave te zauzima važnu geostratešku poziciju u panonskom prostoru (Hrvatska enciklopedija, n.d.). Osim centralnog urbanog naselja Osijek, grad administrativno obuhvaća još deset prigradskih naselja: Brijest, Briješće, Josipovac, Klisa, Nemetin, Podravlje, Sarvaš, Tenja, Tvrđavica i Višnjevac, čime se dodatno naglašava njegova funkcija regionalnog središta. Osijek se nalazi na udaljenosti 287 kilometara od Zagreba, a njegova prometna povezanost od iznimnog je značaja, budući da je smješten na važnom međunarodnom prometnom koridoru koji povezuje Budimpeštu, Sarajevo i Ploče (Grad Osijek, n.d.). Time grad ima stratešku ulogu u prekograničnoj suradnji i regionalnom razvoju, a dodatnu težinu njegovoj ulozi daje i razvijena cestovna, željeznička te riječna infrastruktura.

Slika 10. Geografski položaj grada Osijeka u odnosu na Republiku Hrvatsku

Osječko-baranjska županija, čije je Osijek središte, prostire se na području između rijeka Drave i Dunava te obuhvaća niz prirodnih, gospodarskih i kulturnih posebnosti.

Županija obiluje plodnim područjima, ravnicama i šumama, a njezino je gospodarstvo povijesno utemeljeno na poljoprivredi, prehrambenoj industriji i prerađivačkim djelatnostima. U današnje vrijeme, zabilježe je razvoj informacijskih tehnologija, turizma, ali naglasak se stavlja i na važnost obnovljivih izvora energije i visokog obrazovanja (Jukić i Pegan, 2005). Upravo u Osijeku se nalazi Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, koje dodatno potvrđuje status grada kao akademskog i znanstvenog središta regije. Isto tako, valja naglasiti kako se vizija razvoja Grada Osijeka za razdoblje od 2021. do 2025. temelji na stvaranju urbanog prostora u kojem žive zadovoljni i društveno uključeni građani. Osijek teži biti grad koji omogućuje razvoj punih potencijala svojih stanovnika, oslanjajući se na načela održivosti, solidarnosti i inovativnog gospodarskog razvoja s naglaskom na primjenu novih tehnologija (Grad Osijek, 2023). Trenutni gradonačelnik Osijeka je Ivan Radić čije se vodstvo temelji na digitalizaciji javne uprave, razvoju urbane mobilnosti, jačanju poduzetničke klime te povećanju kvalitete života za građane u svim dijelovima grada (Grad Osijek, 2025b).

Slika 11. Prikaz lokaliteta – grad Osijek

INFRASTRUKTURA ZAJEDNICE

Kada se govori o infrastrukturi zajednice, grad Osijek ima razvijen institucionalni okvir koji obuhvaća ključne društvene sektore poput zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi,

kulture i sporta. Zdravstveni sustav grada temelji se na djelovanju Kliničkog bolničkog centra Osijek i brojnih specijaliziranih poliklinika koje pružaju primarnu i specijalističku zdravstvenu skrb (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2023). Na području obrazovanja, grad raspolaže razvijenom i razgranatom mrežom osnovnih i srednjih škola te visokoškolskim institucijama. Valja naglasiti kako na navedenom području djeluje Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, javna visokoškolska institucija osnovana 1975. godine. Socijalne usluge u Osijeku primarno su provođene kroz djelovanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad, Područnog ureda Osijek uz podršku udruga civilnog sektora. Kulturni i sportski život dodatno je obogaćen radom institucija kao što su Gradsko kazalište Osijek, gradski muzeji i brojne sportske udruge koje potiču građane na aktivno sudjelovanje, bilo na rekreativnoj ili profesionalnoj razini (Grad Osijek, 2021). Građani su u velikoj mjeri zadovoljni funkcioniranjem zdravstvenih i obrazovnih ustanova, no i dalje postoje područja koja zahtijevaju poboljšanja. Na primjer, česta su dulja čekanja u zdravstvenim ustanovama, a u nekim dijelovima grada nedostaje kvalitetna infrastruktura (Državni zavod za statistiku, 2022c). U području socijalne skrbi ističe se potreba za širenjem usluga i poboljšanjem njihove dostupnosti, posebice za starije osobe i osobe s invaliditetom (Osječko-baranjska županija, 2024).

USLUGE U ZAJEDNICI

Iako je razina informiranosti građana o uslugama koje nude javne institucije općenito dobra, dodatna ulaganja u komunikacijske kanale mogla bi unaprijediti pristup informacijama, osobito za ranjive skupine. Povećanje korištenja digitalnih alata, društvenih mreža i organiziranje javnih kampanja moglo bi pridonijeti boljoj uključenosti zajednice (Europski socijalni fond, 2020). U vidu prostorne i prometne dostupnosti, institucije su u urbanim dijelovima Osijeka lako dostupne zahvaljujući razvijenoj mreži javnog prijevoza. Nasuprot tome, stanovnici ruralnih područja županije suočavaju se s izazovima u pristupu javnim službama zbog slabije prometne povezanosti (Osječko-baranjska županija, 2024). Infrastruktura u Osijeku još uvijek nije u potpunosti prilagođena osobama s invaliditetom, što predstavlja izazov u svakodnevnom životu. Unatoč tome, grad nudi širok spektar obrazovnih, socijalnih, odgojnih, zdravstvenih i kulturnih usluga koje su općenito dobro razvijene i dostupne.

Osnovne i srednje škole, Klinički bolnički centar Osijek te kulturne institucije poput kazališta i muzeja pružaju kvalitetne usluge građanima (Državni zavod za statistiku, 2022c). Socijalne usluge Hrvatski zavod za socijalni rad i organizacije poput Udruge Spiritus, koja je osnovana 2012. godine, a usmjerena je na pružanje podrške različitim korisničkim skupinama, uključujući učenike, studente, starije osobe i osobe s invaliditetom. (Udruga Spiritus Osijek, n.d.). Usluge predškolskog odgoja, pomoći u kući, kulturnih i sportskih sadržaja te psihosocijalnog savjetovanja dostupne su kroz mrežu vrtića, društvenih centara i sportskih objekata u gradu (Grad Osijek, 2021). Međutim, u ruralnim područjima i dalje postoji izazov s pristupom informacijama i samim uslugama, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem u informiranju i prostornoj dostupnosti (Osječko-baranjska županija, 2024). Osijek nudi različite usluge za obitelji, djecu i mlade u riziku, osobe u siromaštvu, nezaposlene, osobe s invaliditetom, kroničnim tjelesnim i mentalnim bolestima, kao i za djecu s teškoćama u razvoju te starije osobe. Unatoč dostupnosti socijalnih naknada, pomoći u kući i specijaliziranih centara, kapaciteti ovih usluga su često ograničeni, osobito u ruralnim dijelovima županije (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2021). Također, pomoć u kući za starije osobe nije dovoljno razvijena, a postoji potreba i za proširenjem socijalnog mentorstva, psihosocijalne podrške te podrške djeci s teškoćama u razvoju (Grad Osijek, 2021).

EKONOMIJA ZAJEDNICE

Premda siromaštvo nije jednostavno definirati, odnosno nema općeprihvaćene definicije isto se očituje u nedostatku dohotka i sredstava potrebnih za egzistenciju, zatim u gladi, narušenom zdravlju, nedostupnosti obrazovanja i drugih temeljnih usluga, povećanoj stopi smrtnosti, beskućništvu i neodgovarajućim stambenim uvjetima, nesigurnom okruženju te društvenoj diskriminaciji i izolaciji (Bejaković, 2005). U mnogim zemljama, tako i u Hrvatskoj, siromaštvo se službeno prati i mjeri te se na godišnjoj razini određuje stopa rizika od siromaštva koja je za 2023. godinu iznosila 19,3% što ukazuje na činjenicu da gotovo petini hrvatskog stanovništva prijete siromaštvo (Državni zavod za statistiku, 2022). Navedeni statistički podaci na nacionalnoj razini odražavaju ono što se nalazi i na lokalnoj, odnosno u Osijeku te potvrđuju tezu da nezaposlenost ima mnogobrojne negativne ishode od kojih su među

najtežima siromaštvo i socijalna isključenost a javljaju se i na nacionalnoj i na globalnoj razini (Marošević i sur., 2023).

Shodno navedenom, važno je naglasiti da na području Osječko-baranjske županije postoji niz institucija i organizacija koje se bave ublažavanjem kako siromaštva, tako i posljedica siromaštva. Neki od aktera koji mogu pomoći u umanjivanju uočenog problema svakako su državne institucije poput Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike koje na državnoj razini pa tako i na području Osječko – baranjske županije provodi programe i politike usmjerene na smanjenje siromaštva. Hrvatski zavod za socijalni rad putem svojih službi i ureda također pruža, ne samo novčana davanja u sustavu socijalne skrbi, već i socijalne usluge, podršku osobama u potrebi, savjetovanje i programe socijalne uključenosti. Osim državnih institucija, mnogi programi lokalnih vlasti, gradova i općina, financiraju projekte koji se bave siromaštvom, uključujući potpore za stanovanje, obrazovanje i zapošljavanje.

Nadalje, grad Osijek ima kapacitet pružanja pomoći u hrani svojim sugrađanima te bilježi formirane pučke kuhinje koje imaju dostatne mogućnosti pružanja svojih definiranih usluga za otprilike 180 osoba na dnevnoj bazi (Hrvatski Crveni križ – Gradsko društvo crvenog križa Osijek, n.d.). Postoje također i razne lokalne inicijative i volonterske skupine koje organiziraju donacije, pomoć u hrani i odjeći, kao i druge oblike podrške osobama u potrebi. Pored nevladinih organizacija, u kontekstu smanjenja siromaštva važno je spomenuti i obrazovne institucije. Neki obrazovni programi osnovnih i srednjih škola nude podršku učenicima s iskustvom življenja u siromaštvu kroz besplatne obroke, besplatan prijevoz, školski materijal i dodatne obrazovne aktivnosti.

Nadovezujući se na prethodno, Osječko-baranjska županija bilježi 108.177 stanovnika koji spadaju u omjer radno aktivnih građana, odnosno prati pozitivnu stopu koja iznosi 0,4% više nego li prošlogodišnje stanje iste stavke. Ovako definirani podaci djelovali su na brojne segmente koji povišuju konačnu zaposlenost osoba za 3,3%, paralelno smanjujući formiranu nezaposlenost za 18,5%. Dok, stopa evidentirane nezaposlenosti bilježi 10,7 % što predstavlja rezultat uloženog napora lokalne zajednice koja je svojim resursima smanjila stopu nezaposlenosti u odnosu na prošlogodišnju razinu na oko približno 3% (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2025).

Prema tome, zabilježeni su i prosječne plaće neto razine unutar Osječko – baranjske županije koja je u prošloj 2024. godini bila približno oko 1.280 eura. S druge strane, na državnoj razini u 2025. godini neto plaća iznosi 1.416 eura. Shodno navedenom, može se zaključiti kako navedena lokalna zajednica ima nešto niži obujam plaća nego li neki drugi nacionalni okviri. S druge strane, važno je naglasiti kako je prema podacima omjera radno aktivnog ili pak onog neaktivnog stanovništva vidljiv jasan pomak u odnosu na povećanje zaposlenosti građana. Ukoliko sagledamo sektorske djelatnosti, vidljivo je kako je najviše osoba zaposleno u trgovačkim djelatnostima, dok pak građevinarstvo iskazuje najveće potrebe za djelatnicima jer bilježi širok raspon slobodnih mjesta koja su evidentirana i unutar različitih natječaja za posao (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2024).

PROMETNA POVEZANOST

Kvaliteta i dostupnost prometne infrastrukture igraju ključnu ulogu u omogućavanju mladima da se uključe u volonterske aktivnosti. Grad Osijek raspolaže relativno razvijenom prometnom mrežom, a koja uključuje tramvajske i autobusne linije koje povezuju rubne dijelove grada s njegovim centrom, kao i biciklističke staze i obilaznice koje rasterećuju promet unutar samoga grada (Pepeonik, 1972). Međutim, razlike u prometnoj povezanosti unutar pojedinih gradskih četvrti mogu značajno utjecati na mogućnosti mladih za aktivno uključivanje u društvo putem volontiranja.

Volontiranje se najčešće odvija u ustanovama i organizacijama koje su prostorno smještene u središnjim dijelovima grada kao što su: bolnice, škole, studentski domovi, kulturne i sportske udruge. Ako mladi iz rubnih ili prometno slabije povezanih dijelova nemaju osiguran ili redovit prijevoz, njihova je uključenost u takve aktivnosti otežana. Time se stvara neravnopravan položaj među mladima, jer pristup volonterskim prilikama ovisi o tome gdje mladi žive.

S druge strane, prometno izolirana područja, loša povezanost ili nedostatak prijevoza, predstavljaju značajne prepreke. Upravo zato pri planiranju volonterskih programa treba uzeti u obzir prometne uvjete i osigurati da aktivnosti budu dostupne svim mladima, neovisno o njihovom mjestu stanovanja. Prometna infrastruktura nije samo fizički okvir grada, već i društveni alat koji može olakšati ili ograničiti građanski

angažman mladih. Ako želimo razvijati volonterstvo i aktivno građanstvo među mladima, potrebno je osigurati da im je do volonterskih prilika lako, brzo i sigurno doći (Hrelja i sur., 2024).

Općenita povezanost grada Osijeka je prilično zadovoljavajuća. Njegač i suradnici (2010) navode kako Osijek ima vrlo razvijen sustav cestovnog, željezničkog, riječnog i zračnog prometa. Autor navodi da je Osijek povezan autocestom na koridoru Vc, a što ga spaja s europskim cestovnim sustavom, dok južna, zapadna i čepinska obilaznica rasterećuju gradski promet, a ukupna mreža cesta iznosi 249,10 km. Otvaranjem autoceste Osijek je povezan prema Zagrebu (a time i ostatku Hrvatske) te prema Budimpešti, odnosno povezan je s Posavinom i europskim autocestovnim sustavom. Rat koji je bio na području Hrvatske, uključujući i grad Osijek doveo je do toga da su prigradska naselja bila odsječena u razdoblju od 1991. – 1998., ali su nakon integracije opet povezana. Danas nema nekih konkretnih izoliranih dijelova, jedino je eventualno Nemetin s nešto nižom razinom izgrađenosti i slabijom povezanosti (Jukić i Pegan, 2005). Nadalje, modernizacija tramvajske infrastrukture u Osijeku dodatno doprinosi kvaliteti javnog prijevoza, a radovi su trenutno u punome jeku, što uključuje otvaranje Europske avenije za promet nakon rekonstrukcije (Grad Osijek, 2024). Prometne linije i tramvaj integriraju rubne četvrti s centrom grada (npr. Višnjevac ima tramvajsku liniju do središta grada). Glavna prometna os između Višnjevca (zapad) i Nemetina (istok) iznosi oko 8 km, prolazi kroz centar (Trg A. Starčevića) i povezuje rubne dijelove s centrom. S obzirom na to da Osijek ima razvijen gradski prijevoz, to konkretno znači i da mreže javnog prijevoza omogućavaju pristup školama i fakultetima, a što je vrlo bitno za jedan grad, a koji je ujedno i studentski. Značajan broj škola nalazi se u gradskim četvrtima, a što smanjuje potrebu za putovanjem. Što se tiče željezničkog prometa on povezuje Osijek s Našicama, Đakovom, Vinkovcima, Belim Manastirom i Daljem.

S obzirom na sve navedeno može se zaključiti da je prometna infrastruktura Osijeka omogućuje dobre veze unutar grada i prema ostatku regije, posebno nakon izgradnje obilaznica i priključka na autocestu. Javni prijevoz je funkcionalan, a većina gradskih četvrti je prometno integrirana. Prometna dostupnost nije samo tehničko pitanje, to je društveno pitanje jednakih mogućnosti. Tramvajske i autobusne linije, koje pokrivaju

rubne dijelove Osijeka, omogućuju lakši pristup centrima gdje se najčešće odvija volontiranje. Dobra prometna povezanost osigurava da volontiranje ne bude privilegija samo onih iz centra, nego dostupna opcija za sve. Mnoge važne ustanove u kojima se volontira (npr. bolnice, škole, studentski domovi, sportski centri) su u dobro povezanom s središtem Osijeka.

Njegač i suradnici (2010) navode kako je Osijek izgrađen na desnoj obali Drave i zaštićen je sustavom nasipa. Rekreativna područja i infrastruktura uz Dravu svjedoče o uređenosti i kontroli riječnog prostora, čime se implicira dobra zaštita od poplava. Vodovod i električna energija: Prema podacima iz 1991.godine, 47,8% stanova bilo je potpuno infrastrukturno opremljeno, a manje od 1% bez ikakve infrastrukture. Ovi podaci ukazuju na visok stupanj priključenosti kućanstava na osnovne komunalne mreže.

Također, u Osijeku postoje i drugi razni servisi koji Osijek čine privlačnim, ne samo za stanovnike Grada, već i za širu regiju, a to su: Sveučilište u Osijeku, s brojnim fakultetima (npr. Elektrotehnike, Prava, Ekonomije, Građevine), studentski domovi i studentski restoran, KBC Osijek – najveća bolnička ustanova u istočnoj Hrvatskoj, zatvoreni i otvoreni bazeni, sportske dvorane, stadioni, rekreacijski centri (Copacabana), Zoološki vrt, parkovi, šetnice, kamp, trgovački centri i hipermarketi (npr. Pevec, Interspar, Kaufland, Portanova) (Grad Osijek, 2024).

NEVLADIN SEKTOR I UDRUGE GRAĐANA

Na području grada Osijeka registrirano je 1209 udruga kojima je sjedište u Osijeku (Grad Osijek, 2024). Što se tiče strukture udruga s obzirom na područja djelatnosti koja su predviđena klasifikacijom djelatnosti udruga (Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, n.d.) ne postoji točan statistički prikaz, međutim može se iščitati iz službenih dokumenata grada Osijeka.

Grad Osijek (2025a) u Planu raspisivanja javnih natječaja i javnih poziva za financiranje udruga iz Proračuna Grada Osijeka u 2025 naglasak stavlja na financiranje udruga koje su usmjerene na razvoj: demokratsko-političke kulture,

ljudskih prava, održivog razvoja, odgoja i obrazovanja te socijalnih usluga i humanitarne pomoći. Od svih navedenih područja u sklopu javnog natječaja, posebno se ističe potreba za socijalnim uslugama i to za umirovljenike (dnevni boravci te zaštita i briga o navedenim osobama). Za socijalne usluge usmjerene na umirovljenike udrugama nude se sredstva u iznosu od 30 000 eura, dok su za ranije navedene djelatnosti predviđena ukupna sredstva preko 200 000 eura. Značajno je još istaknuti posebnu kategoriju djelatnosti, a to su branitelji i stradali te su za te udruge predviđena sredstva od 40 000 eura. Udruge sa sportskim djelatnostima pretežno se financiraju pomoću posebnih natječaja, no valja napomenuti kako su se i u ovom natječaju nude sredstva u vidu obnove zgrada i dr. sportskih infrastrukture te pokrivanja režijskih troškova ukupan izdvojeni iznos je 140 000 eura.

Unatoč tome što ne postoje precizni podaci o tome koliko je građana uključeno u rad udruga u Osijeku, prema ranije dostupnim analizama procjenjuje se kako angažman građana u volonterske aktivnosti i rad udruga još nisu na zadovoljavajućoj razini premda postoji snažna podrška humanitarnim i jednokratnim aktivnostima (Grad Osijek, 2022).

Izuzev navedene činjenice, postoji i snažan interes građana za područje njihovog vlastitog interesa te se tako tradicionalno okupljaju veterani na godišnjoj skupštini Udruge veterana (Udruga veterana 106. brigade Osijek, 2025). Isto tako, brojni umirovljenici sudjeluju na druženju i sportskim igrama na Pampasu (Pejić, 2025). Ukupan broj volontera u Hrvatskoj je 3112, a Dkolektiv u Osijeku (2024) navodi kako su područja u kojima se najviše volontira socijalne usluge i humanitarni rad, edukacija i promocija zdravlja, dok Kruljac (2024) to upotpunjuje s područjima kulture, umjetnosti i sporta, održivog razvoja i ekologije, stručno usavršavanje i međunarodna suradnja te volonterskim kampanjama i manifestacijama (Kruljac, 2024). Značajne udruge su Dkolektiv s programom Volonterskog centra u Osijeku koji umrežuje i koordinira volontere, Gradsko društvo crvenog križa u Osijeku koji pruža medicinsku i humanitarnu pomoć, ali i organizira razne druge aktivnosti i programe, Zaklada SLAGALICA usmjerena na razvoj filantropije i razvijanje društvenog kapitala te PRONI Centar za socijalno podučavanje zadužen za razvoj društvenih programa (Grad Osijek, 2022).

MEDIJI

Dominantna sredstva javnog komuniciranja u Osijeku na temu volontiranja su prostori Volonterski centar u Osijeku – Dkolektiv (društveni atelje) i Info-centar za mlade, čiji su prostori otvoreni za javnost (Dkolektiv, n.d. ; Info-centar za mlade Osijek, n.d.). Lokalni medijski portali (Osijek news, Osijek 031, Glas Slavonije, SiB, i sl.) predstavljaju važan resurs, naravno i društvene mreže (Instagram, TikTok, Facebook, i sl.) koje posjeduju organizacije koje promiču volonterstvo, što je vidljivo i na njihovim službenim web stranicama. To je važno zbog dosega do mladih ljudi i potencijalnih volontera, budući da je to za njih značajan izvor informacija. Naposljetku i javni događaji koje te organizacije organiziraju te tako komuniciraju sa zajednicom.

STANOVNIŠTVO I KVALITETA ŽIVOTA

Analizirajući demografske karakteristike grada Osijeka, fokus će se staviti na dobno-polnu strukturu te prirodna i mehanička kretanja stanovništva, tj. migracije. Prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. godine u gradu Osijeku živi 96 313 stanovnika, a od toga je 1.865.129 muškaraca i 2.006.7004 žena. U odnosu na Popis iz 2011. godine, broj stanovnika smanjio se za 413 056 osoba, odnosno za 9,64% (Državni zavod za statistiku, 2021). U 2023. godini, u gradu Osijeku broj živorođene djece iznosi 794 dok je iste godine umrlo 1252 osoba. Vitalni indeks, odnosno omjer između broja živorođene djece i broja umrlih osoba u promatranoj godini iznosi 63,4, odnosno manji je od 100 što ukazuje na prirodni pad stanovnika, odnosno depopulaciju. U vidu dobne strukture stanovništva, u 2021. godini od ukupnog broja stanovništva, 13,4 % pripada dobnoj skupini 0 – 14 godina, 64,5 % pripada dobnoj skupini 15 – 64 godine, dok 22,1 % pripada dobnoj skupini osoba starijih od 65 godina. Podaci Državnog zavoda za statistiku ukazuju da se u Osijek 2023. godine doselio veći broj ljudi nego što se odselilo, odnosno doselilo se 2.967 ljudi, a odselilo 2.741. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz 2024. godine, u Osijeku živi 6.500 osoba s invaliditetom, što čini oko 6,7% ukupnog stanovništva grada. U 2023. godini, u gradu Osijeku broj živorođene djece iznosi 794 dok je iste godine umrlo 1252 osoba. Vitalni indeks, odnosno omjer između broja živorođene djece i broja umrlih osoba u promatranoj godini iznosi 63,4, odnosno manji je od 100 što ukazuje na prirodni pad stanovnika,

odnosno depopulaciju (Državni zavod za statistiku, 2024). Kod analize obrazovne strukture stanovnika grada Osijeka, ističe se kako 52,05 % ima završenu srednju školu, 13,39 % osnovnu školu, 3,9 % nije završilo osnovnu školu dok je 30,18 % stanovnika visokoobrazovano (Državni zavod za statistiku, 2022a).

Osijek je grad koji svojim građanima nudi siguran, miran i obiteljski orijentiran život s izraženim osjećajem zajedništva. Brojni turisti i posjetitelji Osijeka ostanu zatečeni činjenicom da su i tijekom noći ulice sigurne za kretanje, te da ne postoje dijelovi grada u koje slučajni posjetitelj ne može zaći. Prema javno objavljenim podacima, u prošloj 2024. godini u Osijeku su sklopljena 543 braka a razvedena su 392 braka, od čega 181 s maloljetnom djecom (Nepoznat autor, 2025 prema podacima Matice vjenčanih Osijek i Općinskog suda u Osijeku) što znači da se više sklapaju brakovi nego što dolazi do razvoda. Osječani se vole družiti što je vidljivo po relativno velikoj posjećenosti brojnih kafića po gradu, a vole i obiteljska druženja o čemu svjedoči popunjenost brojnih parkova za djecu. S obzirom na male smještajne kapacitete u domovima za stare i nemoćne, može se reći da je Osijek grad u kojem primarni skrbnici, odnosno članovi obitelji većinom preuzimaju brigu za starije članove obitelji. Prema podacima MUP-a u 2024. godini najveći broj kaznenih djela bila su djela protiv imovine, dok je teških razbojništva bilo samo 10. Tijekom prošle godine evidentirano je 436 prekršaja prema Zakonu o zaštiti nasilja u obitelji (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2025). Uprava Grada Osijeka vodi brigu o zdravstvenom stanju građana te se često organiziraju razni događaji i akcije koji imaju za cilj promicati zdrave životne navike i prevenirati bolesti. Prostor na kojem Uprava Grada može još više raditi, a što proizlazi iz ranije navedenog, su otvaranje novih radnih mjesta i bolja politika stambenog zbrinjavanja. Uzimajući u obzir objektivne indikatore kvalitete živote koji su mjerljivi može se zaključiti da je u Osijeku kvaliteta života na pristojnoj razini no da postoji potreba za poboljšanjem, posebice u ekonomskoj domeni (Brajša-Žganec i Lipovčan, 2006)

U zajednici postoje društvene manifestacije i sadržaji za srednjoškolce koji su direktno usmjereni na jačanje kapaciteta za volontiranje, ali i indirektno odnosno posredno tako što ih regrutiraju za ostvarivanje događaja koji su njima u interesu. Neki od

najpoznatijih događaja u zajednici koji okupljaju velik broj sudionika, ali i volontera su Pannonian challenge u Osijeku i Zemlja bez granica.

Pannonian challenge je međunarodni festival ekstremnih sportova koji svake godine krajem svibnja okupi na tisuće posjetitelja, natjecatelja i volontera. Organizaciju predvodi Udruga Pannonian, koja je snažno povezana s lokalnom zajednicom te promovira sportski način života. Osim samog Festivala, uvijek postoje i dodatni popratni sadržaji, kao što je izložba fotografija, koncerti, plesne točke i sl. Udruga je kroz svoj angažman tijekom godina izgradila najveći skatepark u ovom dijelu Europe te doprinijela brendiranju grada Osijeka kao sportsko-urbanu i poželjnu turističku destinaciju (Udruga Pannonian, n.d.).

„Zemlja bez granica“ međunarodni je obiteljski festival koji se održava u osječkoj Tvrđi, a organizira ga Udruga Breza. Festival uključuje tribine, predstave, radionice, igre i mnoštvo sličnih sadržaja, a sve je potpuno besplatno za sudionike i posjetitelje (Nepoznat autor, 2024). Cilj je osnažiti mlade na aktivnu participaciju u zajednici, pomoći im da izraze svoju kreativnost te ostvare svoje potencijale. Navedeno je u skladu s misijom udruge, budući da udruga inače promiče interese djece i mladih te organizira kreativne i edukativne radionice (Udruga Breza, n.d.). Festival je dobro medijski popraćen i odlično posjećen, a ništa od toga ne bi bilo moguće da nema volontera koji bi odvojili svoje slobodno vrijeme za realizaciju tog događaja.

U Osijeku postoje i akcije koje su inicirali sami građani, a najčešće su povezane sa socijalnim temama, jedan poznati i recentni primjer je građanska inicijativa „Osijek Ustaje“, a radi se o prosvjedu uslijed ekonomskih nejednakosti (niske plaće i visoke cijene proizvoda) i nezadovoljstvu trenutačnim životnih uvjeta (nesigurnost u školama i nepravedni radni uvjeti) u Hrvatskoj, u Osijeku (Paušić, 2025).

ODNOSI U ZAJEDNICI

Osim već ranije spomenutih organizacija civilnog društva koje imaju resurse za razvoj i promicanje volonterstva u gradu Osijeku, važno je spomenuti dionike lokalne i regionalne samouprave koji su nositelji formalne vlasti i moći. Isto tako, škole su značajni partneri za rješavanje ovog problema te je načelno govoreći doseg do

navedenih institucija i ustanova uspješan, s obzirom na to da surađuju na brojnim projektima za razvoj volonterstva s civilnim sektorom. Posebno valja istaknuti odjel za obrazovanje i mlade Osječko-baranjske županije s pročelnicom Mirandom Glavaš-Kul te pomoćnicima pročelnice Marijom Krišto i Bojanom Tojagićem, koji se uvijek odazivaju i nastoje dati doprinos razvoju volonterstva, u sferi svojih ovlasti. Tako je sada Odjel stavio u postupak javnog savjetovanja Program za mlade OBŽ-a od 2025.-2028.g. koji traje do 30. svibnja 2025.g. U programu su predviđena sredstva za razvoj volonterstva i poticanje na međuresornu suradnju i koordinaciju (Osječko-baranjska županija, n.d.).

U Osijeku djeluje raznoliki spektar društvenih skupina koje čine bogatu i složenu zajednicu. Među njima su radnici, studenti, umirovljenici, osobe s invaliditetom, djeca i mladi, kao i pripadnici različitih etničkih i vjerskih manjina. Osim njih, prisutne su i ranjive skupine poput beskućnika, osoba koje žive u siromaštvu te onih koji se suočavaju s problemima ovisnosti. Svaka od ovih skupina ima svoje specifične potrebe, često povezane sa socio-ekonomskim uvjetima i infrastrukturom koja je dostupna u gradu (Ured za statistiku Republike Hrvatske, 2021). U zajednici Osijeka povremeno se javljaju napetosti između različitih društvenih skupina, no ozbiljniji sukobi nisu česti. Najveće razlike u stavovima obično se očituju između ljudi s različitim ekonomskim statusima te između mlađih i starijih generacija, koje se razlikuju u iskustvima i pogledima na svijet (Ćulum, 2008). Ipak, većina građana nastoji njegovati međusobno razumijevanje i suživot u duhu složnosti i tolerancije (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2020). Ipak, određene društvene skupine u Osijeku suočavaju se s društvenom izolacijom. Posebno su to osobe s invaliditetom, starije osobe te ljudi s kroničnim bolestima, kojima pristup javnim prostorima i uslugama otežava neprilagođena infrastruktura. Nadalje, marginalizacija i stigma pogađaju i beskućnike, osobe ovisne o psihoaktivnim tvarima te one u siromaštvu, što dodatno produbljuje njihovu društvenu izolaciju i otežava im uključivanje u zajednicu (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2021). Položaj ranjivih skupina u Osijeku dijelom je poduprt različitim programima i mjerama Europske unije usmjerenim na smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti. Europska komisija postavila je ambiciozne ciljeve do 2030. godine, uključujući značajno smanjenje broja osoba koje su izložene riziku siromaštva, osobito ranjivih

skupina poput osoba s invaliditetom, starijih osoba, djece i obitelji u riziku (Europska komisija, 2020). Iako postoje različite institucionalne inicijative i podrška, u Osijeku su i dalje prisutni brojni izazovi. Među njima su neprilagođena infrastruktura za osobe s invaliditetom te ograničen pristup socijalnim i zdravstvenim uslugama za starije i kronične bolesnike. Iako su dostupne određene usluge i podrška, kvaliteta i pristupačnost često nisu zadovoljavajuće za sve ranjive skupine (Europska komisija, 2020).

Odluke koje utječu na život zajednice donose se na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, premda lokalna razina, odnosno Gradska uprava, neposrednije utječe na život zajednice. Na državnoj se razini donose zakoni i propisi koji se odnose na sve hrvatske regije, dok regionalna, odnosno županijska razina, odnosno Osječko-baranjska županija, donosi odluke, tj. interne akte koji se odnose na 262 naselja smještena u 42 lokalne samouprave od kojih 7 ima status grada a ostalih 35 status općine (Osječko-baranjska županija, 2025). Gradsku upravu Grada Osijeka čine gradonačelnik, zamjenici gradonačelnika, Gradsko vijeće te Gradski odjeli i službe. Građani putem javnih rasprava mogu davati svoje prijedloge te na taj način pokušati utjecati na odluke koje se donose. Uz navedeno, građani se za pitanja koja su im bitna mogu izravno obraćati odjelima i službama grada. Civilni sektor ovdje igra značajnu ulogu kao korektiv života u zajednici nudeći alternativne mogućnosti, posebice u segmentima koji nisu dovoljno pokriveni gradskom skrbi. Važno je istaknuti da u Osijeku postoji i Savjet mladih Grada Osijeka koji ima mogućnost sudjelovati u Gradskom vijeću te inicirati, poticati i predlagati donošenje odluka koje se odnose na mlade (Osječko-baranjska županija, 2025).

Građani Osijeka iskazuju visoku razinu povezanosti sa svojom lokalnom zajednicom što je moguće vidjeti kroz angažman u kulturnim i društvenim događanjima koji se odvijaju u gradu. Građani Osijeka imaju razvijen osjećaj i doživljaj pripadnosti svom gradu te su spremni aktivirati se u aktivnostima koje doprinose općem dobru. Osječani su prilično aktivni u različitim inicijativama kao što su npr. volonterske aktivnosti kroz lokalne projekte koje organiziraju civilne udruge, a kao dobar primjer može se istaknuti volonterska inicijativa Studentskog katoličkog centra u Osijeku „72 sata bez kompromisa“ koja je 2024. godine okupila više od 300 volontera koji su djelovali na

preko 40 lokacija u gradu Osijeku. Volonteri su u navedenom projektu imali priliku raditi sa osobama koje su socijalno isključene te im kroz svoj angažman pomoći da postanu aktivni članovi svojih zajednica. Osim toga, navedeni projekt obuhvaća i akcije čišćenja, krećenja, skupljanja otpada i cijepanja drva (Studentski katolički centar Osijek, n.d.). Odnosi između lokalnih zajednicama, ali i s okolnim mjestima uglavnom su dobri i temelje se na suradnji i solidarnosti. Kao reprezentativan primjer pozitivnog odnosa Osječana prema svojoj zajednici moguće je istaknuti projekt „Za život u zajednici“ koji je proveden u razdoblju od dvije godine od strane Gradskog društva Crveni križ Osijek, a ugovorno tijelo projekta je Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Svrha ovog projekta je bilo jačanje kapaciteta za širenje socijalne usluge pomoć u kući (Hrvatski crveni križ -Gradsko društvo Crvenog križa Osijek, n.d.).

SUDJELOVANJE U POLITIČKOM ODLUČIVANJU

Aktivno sudjelovanje građana koja se vezuje uz izlaznost u vrijeme političkih izbora statistički prikazuje vrlo nisku izlaznost na području Osječko-baranjske županije kao i samog grada Osijeka. Pa je tako unutar 2024. i 2025. u županiji na predsjedničkim izborima izlaznost zabilježena sa 42.64%, dok je u drugom krugu bila nešto niža 41.17% (Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske, 2024). Ovakvi podaci upućuju na podizanje razine svijesti kojom će ukazivati na važnost izlaska na izbore kako bi građani unutar demokratske države postali aktivni dionici iste te kako bi povjerenje u državna tijela postigla pozitivan trend međusobnog povjerenja između građana i institucija. Nadalje, u 2025. godini glasovalo je 29, 88 % građana što prikazuje drastičan trend opadanja izlaznosti na izbore u odnosu na prethodne predsjedničke izbore. Dok kada govorimo o organizaciji građanskih inicijativa, peticija, prosvjeda i ostalih oblika akcija unutar grada Osijeka zabilježena su različita polja građanske uključenosti s ciljem stvaranja promjena. Primjer jednog prosvjeda organiziran je na Trgu slobode s nazivom „Dosta je“. Svoj interes izrazilo je otprilike 200 građana koji su istaknuli svoje nezadovoljstvo trenutnim društveno-političkim poretkom. Nadalje, za podizanje razine kvalitete života građana Osijeka ističe se inicijativa koja se organizirala pod nazivom „Osijek ustaje“ (Paušić, 2025). Naposljetku, važno je napomenuti i forme peticija koje su se provodile protiv

obaveznog obavljanja vojnog roka, kao i protiv gradnje dodatnih kompleksa zgrada koje negativno djeluju na slobodan prostor za parking te stvaraju prometnu složenost.

FIZIČKI ASPEKTI, POVIJEST, KULTURA I MULTIKULTURALNOST

Grad Osijek je prepoznat kao jedan od zelenih gradova što uključuje veliku brojnost zelenih podloga, parkova i otvorenih mogućnosti dugih šetnica uz obalu rijeke Drave. Unutar trenutne 2025. godine, bilježi se koncepcija inovacije prve livade unutar urbanog područja koja je nastala u suradnji s udrugom koja nosi naslov „Plantaža“ i Grada Osijeka (Unikom, 2025). Takva formacija dodatno obogaćuje čistoći i zelenilu grada, no isto tako važno je naglasiti da svako urbano područje ima mogućnost razvoja ekoloških rizika koji ujedno predstavljaju i izvore zagađenja. Shodno tome, u navedenoj su zajednici prisutni neki od ključnih izvora koji negativno djeluju na čistoću zraka i okoliša. Glavni prepoznati izvor povezuje se s razvojem industrijalizacije i povećanjem raspona kapaciteta objekata i ložišta koji su najaktivniji prilikom zimskog perioda to jest, epizode grijanja. Na taj se način povećavaju PM10 čestice koje značajno stvaraju efekt na dišni sustav čovjeka to jest, prvotno na kvalitetu zraka (Grad Osijek, 2025d). Sumirajući navedeno, grad Osijek se aktivno bavi u borbi protiv daljnjeg zagađenja zelenih površina grada i cijele infrastrukture na način da aktivno pridonosi implementaciji različitih strateških dokumenata koji umanjuju pojavnost nastajanja različitih oblika daljnjih negativnih učinaka na okoliš (Grad Osijek, 2024).

Grad Osijek obilježavaju brojna prirodna dobra koja imaju ključnu ulogu u turističkoj i ekološkoj vrijednosti grada. Osijek je geografski smješten na desnoj obali Drave te na širem području Osijeka postoje brojne zelene površine. Uprava grada Osijeka aktivno radi na očuvanju prirodnih resursa i na njihovoj dostupnosti građanima. Kao dobre primjere moguće je izdvojiti kako grad Osijek omogućuje građanima korištenje obradivog zemljišta za uzgajanje hrane i za vlastite potrebe. Također, Osijek u sklopu projekta Greenenergy obnavlja infrastrukturu Srednjoškolskog igrališta čime se aktivno radi na kvaliteti života građana (Grad Osijek, n.d.). U neposrednoj blizini Osijeka nalazi se i jedno od najznačajnijih močvarnih područja u ovom dijelu zemlje, a to je Park prirode Kopački rit koji je poznat po velikoj bioraznolikosti. Nadalje, u gradu Osijeku aktivno se radi na obnovi i očuvanju secesijske kulturne baštine putem projekta S.O.S – Turistička ruta SECESIJA OSIJEK – SUBOTICA. Cilj ovog projekta je

prepoznavanje važnosti kulturne i prirodne baštine, a odnosi se na revitalizaciju Sakuntala parka, a također se aktivno radi na planiranju programa koji će omogućiti kulturni prostor za secesijske festivale (Grad Osijek, 2018). Na ovaj način podiže se svijest zajednice o kulturnoj baštini i identitetu lokalne zajednice, ali se privlače i brojni potencijalni posjetitelji.

Srednjoškolci u Osijeku se najčešće okupljaju u Tvrđi zbog blizine noćnih klubova i kafića, na promenadi i Copacabani tijekom ljetnih mjeseci, na Trgu Ante Starčevića jer se ondje često organiziraju različiti društveni programi (koncerti, sportske manifestacije i sl.), na katakombama jer su ondje manifestacije poput Dani prvog hrvatskog piva Osijek, norijada, koncerti i festivali (npr. UFO i sl.).

OBIČAJI, JEZIK I NORME

Postoje specifične riječi koje se koriste u našoj zajednici primjerice riječ „lega“ koja je duboko gravirana u identitetu grada, a znači prijatelj. Po slengovima koji su karakteristični za Osijek (dolje se nalazi lista takvih riječi), lokalni mještani vrlo brzo u komunikaciji shvate pričaju li s drugim lokalnim mještanimom ili nekim tko je iz nekog razloga „emigrirao“ u Osijek pa se smatra pridošlicom. Osječani su poznati po odugovlačenju u izgovoru riječi (produljuju naglaske), ali i po tome da su germanizmi ostavili značajan utjecaj na razvoj kulture (Tauković, 2021).

Lokalni osječki izrazi, prema Tauković (2021):	
buraz, bracika	Brat
butra	zgodna cura
čaga	Ples
cener	10 kuna

cvike	Naočale
dumina	Fora
Emša	bivši Elektrometalski i školski centar
Gimba	Gimnazija
Pija	Tržnica
Pjehe	Pješice
Srednjika	srednjoškolsko igralište
Stomber	100 kuna
štrafta/gifta	bježi, odlazi
Štrosika, Moša, Kopika, Feđika	kolokvijalni izrazi za osječka naselja

Tablični prikaz 5. Lokalni osječki izrazi

Osim navedenog, postoje specifična obilježja i za civilni sektor. Tako je jedna od autorica ovog rada, sudjelovala u edukaciji organizacije Satelit edukacije u kojoj su se prolazila specifična obilježja komunikacije za volontere i ljude koji rade na razvoju zajednice (Satelit edukacije, n.d.).

RELIGIJA

U vidu religijske strukture, moguće je istaknuti kako se na području grada Osijeka 78,62 % ljudi izjasnilo kao Katolici. S druge strane, Pravoslavaca je 4,34%, Protestanata 0,7%, 4,34%, Muslimana 0,64%, Židova 0,03%, istočnih religija 0,07%, ostalih religija, pokreta i svjetonazora 0,83%, agnostika i skeptika 1,92% a njih 5,26 % izjasnilo se kao ateisti (Državni zavod za statistiku, 2022b). U vidu aktivnih vjerskih zajednica u gradu Osijeku se ističu katolička crkva, srpska pravoslavna crkva, Medžilis islamske zajednice Osijek, Evanđeoska Pentekosna crkva radosne vijesti, Evangelistička crkva, Jehovini svjedoci, Kršćanska baptistička crkva i Kršćanska adventistička crkva (Osječko-baranjska županija, n.d.).

Vjerske zajednice u Osijeku igraju značajnu ulogu u životu zajednice, pružajući duhovnu podršku, humanitarni rad, obrazovanje i očuvanje kulturne baštine. Katolička Crkva, putem Caritasa Osječko-đakovačke nadbiskupije, aktivno surađuje s lokalnim institucijama, poput škola i socijalnih ustanova, pružajući pomoć onima u potrebi, uključujući beskućnike, siromašne obitelji i djecu. Osim toga, Islamska i Pravoslavna zajednica sudjeluju u međureligijskim i socijalnim projektima koji promiču zajedništvo i razumijevanje među različitim skupinama, čime značajno doprinose životu zajednice. Sve ove aktivnosti doprinose jačanju socijalne kohezije i očuvanju kulturne baštine Osijeka (Caritas Đakovačko-osječke nadbiskupije, n.d.).

TURISTIČKI POLOŽAJ

Volontiranje mladih i razvoj turizma u Osijeku nisu odvojeni procesi već se ono međusobno nadopunjuju. Mladi volontiranjem mogu podržati turističke manifestacije, učiti kroz praksu i biti aktivni promotori grada. Istovremeno, turizam stvara kontekst u kojem se otvaraju nova volonterska mjesta, potiče mobilnost mladih i jača povezanost zajednice. Događajni turizam i volonterstvo zajedno mogu biti pokretači društvenog i kulturnog razvoja Osijeka.

Hackenberger-Kutuzović i sur. (2020) navode kako Osijek privlači turiste brojnim kulturnim, sportskim i zabavnim manifestacijama, ali i svojom povijesnom i prirodnom baštinom. Najpoznatije znamenitosti i kulturni sadržaji koje privlače brojne posjetitelje

su: Tvrđa (barokna gradska jezgra), trg sv. Trojstva, Vodena vrata, konkatedrala sv. Petra i Pavla, Crkva sv. Mihaela, kino Uranija, secesijske palače u Europskoj aveniji, Viseći most, trgovi i parkovi, dvorac Pejačević, blizina Kopačkog rita - parka prirode (Grad Osijek, n.d.). Osim toga, posebne zanimljive manifestacije koje privlače različite posjetitelje su: Pannonian Challenge, Osječko ljeto kulture, Osječko ljeto mladih, Advent u Osijeku s božićnim tramvajem, Večer vina i umjetnosti, ReArt festival, Ferivi polumaraton, Osijek Air Show, Tour de Slavonia, Dani prvog hrvatskog piva i slično. Postoji nekoliko neiskorištenih ili slabije razvijenih potencijala kao što su: nedovoljna promocija Osijeka na međunarodnoj i nacionalnoj razini te nedostatak smještajnog kapaciteta. Važno je spomenuti da je turizam najintenzivniji u razdoblju svibnja, rujna i listopada te da broj noćenja raste svake godine što ide u prilog za potrebom dodatnog smještaja. Tivković (2008) tvrdi da Osijek ima bogatu kulturnu i povijesnu baštinu, atraktivnost za različite interese turista, blizinu prirodnih lokaliteta i raznolikost ponude, ali je potrebno ulagati u promociju, smještaj, bolje iskoristiti ruralni i riječni turizam. U ovom vidu moguće je također iskoristiti potencijal mladih i mogućnosti njihovog angažmana. S obzirom da Osijek organizira brojne kulturne, sportske i zabavne događaje (npr. Pannonian Challenge, Advent, Osječko ljeto mladih, ReArt festival, itd.), svi ti događaji trebaju volontere koji bi pomogli oko organizacije, vođenje posjetitelja, distribuciju promotivnih materijala i tehničku podršku (Turistička zajednica grada Osijeka, 2016). Mladi bi na taj način dobili priliku za volontiranje te razvoj stjecanja iskustva, razvoj vještina i sudjelovanja u aktivnom građanstvu. Mladi volonteri bi mogli biti kao oni koji su aktivni alat promocije grada jer bi na taj način mogli doprinosti izgradnji pozitivnog imidža grada (Buzov i Ivošević, 2024). Osnajivanjem mladih da se uključuju moglo bi se stvoriti prilike za suradnju između škola, udruga i gradske uprave jer volontiranje tada postaje sredstvo za jačanje zajedništva, društvenu odgovornost i osobni razvoj mladih.

POVIJESNI DOGAĐAJI ZA RAZVOJ VOLONTERSTVA

Razvoj volonterstva u Osijeku započeo je osnivanjem Volonterskog centra u Osijeku u prosincu 2005. (na međunarodni dan volontera). To je bila zajednička inicijativa predstavnika udruga i institucija koji su se zajedno okupili u tijelo pod nazivom Savjet za razvoj volonterstva. Volonterski centar aktivno djeluje od 2006.g. promičući razvoj

volonterstva, organizirajući različite volonterske akcije te dodjeljujući godišnju volontersku nagradu za najboljeg volontera, a od 2020. naslijedio ga je DKolektiv (Dkolektiv, n.d.).

VREDNOVANJE KULTURNIH PREZENTACIJA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Osijek je grad koji nudi razne kulturne manifestacije tijekom cijele godine. Uz redovite manifestacije, u Osijeku se organiziraju i povremene manifestacije. U redovite manifestacije spadaju: Dan grada, Osječko ljeto kulture (OLJK), ReArt Festival, Osječke ljetne noći, Sajam antikviteta, „Cipelcugom po Osijeku“, Advent u Osijeku, Božićna bajka i osječkom tramvaju, HeadOnEast i dr. (Turistička zajednica grada Osijeka, 2016). Povremenim manifestacijama obilježavaju se razne obljetnice ili dani nacionalnih manjima kada manjinski narodi predstavljaju kulturu, tradiciju i običaje putem bogate etno-gastro ponude i nastupima folklornih skupina. Osijek je multikulturalni grad u kojem uz većinsko stanovništvo, koje čine Hrvati (91,77%), žive i Albanci, Austrijanci, Bošnjaci, Bugari, Crnogorci, Česi, Mađari, Makedonci, Nijemci, Poljaci, Romi, Rumunji, Rusi, Rusini, Slovaci, Slovenci, Srbi, Talijani, Turci, Ukrajinci, Vlasi, Židovi i ostali (Grad Osijek, 2025c). Za nacionalne manjine u Osijeku skrbi Odbor za nacionalne manjine, radno tijelo Gradske uprave.

U Osijeku postoje brojne kulturne institucije no neke od najznačajnijih su Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku, Dječje kazalište Branka Mihaljevića u Osijeku, Muzej likovnih umjetnosti, Muzej Slavonije, Arheološki muzej Osijek, Državni arhiv u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek te Kulturni centar Osijek. Osječani rado posjećuju kulturne institucije.

PROCJENA SPREMNOSTI ZAJEDNICE

Iz svega vidljivog procjenjuje se kako je zajednica u katalitičkoj fazi jer se problem može imenovati, prepoznat je, postoji spremnost za djelovanje i postoji vodstvo za prelazak u akciju. Tome svjedoče u prilog ranije spomenuti projekti civilnog sektora, potreba za standardizacijom i vrednovanjem volontiranja, kao i brojni događaji i

projekti koji se odvijaju u gradu Osijeku. Također postoji jedna široka mreža resursa i kapacitet, kao i interes za rješavanje problema.

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Volontiranje je puno više od ispunjavanja slobodnog vremena s obzirom na to da ono pridonosi osobnom razvoju, stjecanju vještina te omogućava aktivno sudjelovanje u zajednici. Sustavno poticanje i podržavanje volonterstva srednjoškolaca igra značajnu ulogu u izgradnji odgovornih, empatičnih i aktivnih građana koji će doprinostiti razvoju zajednice, odnosno solidarnijeg i humanijeg društva.

Popović (2024) istražuje motivaciju i prepreke srednjoškolaca u uključivanju u volonterske aktivnosti te navodi kako istraživanje ukazuje da su najčešći razlozi za volontiranje želja za stjecanjem novih iskustava i društvenim povezivanjem, dok su najveće prepreke nedostatak vremena i podrške obitelji. Također, istaknuto je da pozitivno okruženje u školi i podrška vršnjaka značajno povećavaju angažman mladih u volonterskim aktivnostima. Autor naglašava potrebu za većom promocijom volonterstva kako bi se povećala svijest i motivacija među srednjoškolcima.

Tonković i sur. (2023) su u svom istraživanju prikazali učestalost i vrste volonterskih aktivnosti mladih, a koje je važno za razumijevanje problema volontiranja srednjoškolaca. Iako se u tekstu ne spominju izričito srednjoškolci, oni su dio šire populacije mladih koji volontiraju. Rezultati pokazuju da većina mladih volontira nekoliko puta godišnje, dok je manji broj onih koji su aktivni svaki mjesec ili tjedan. Ovo ukazuje na izazov kontinuiranog uključivanja srednjoškolaca u volonterske programe, jer je njihova redovna uključenost često ograničena školskim obavezama i drugim aktivnostima. Također, istraživanje ističe da je veći broj mladih uključen u formalne volonterske aktivnosti putem udruga i organizacija, što pokazuje važnost razvoja i promocije formalnih volonterskih programa prilagođenih srednjoškolcima. Područja kao što su pomoć mladima, djeci, obrazovanje i zaštita okoliša su posebno zanimljiva srednjoškolcima i predstavljaju potencijalne smjerove za njihovo angažiranje. U svom istraživanju Tonković i sur. (2023) pružaju konkretne podatke o volonterskim praksama mladih, što omogućava bolje razumijevanje problema niske učestalosti i nejednake distribucije volontiranja među srednjoškolcima. Također pomažu u identificiranju područja u kojima je potrebno povećati motivaciju i dostupnost

volonterskih aktivnosti, te naglašavaju važnost formalnih programa kao dobrog okvira za njihovo uključivanje.

U radu Glavinića i Najev Čačije (2018) razmatra se kako marketinške strategije neprofitnih organizacija mogu poslužiti kao alat za jačanje uključenosti mladih u volonterske aktivnosti. Autori ukazuju na to da mladi, kao specifična ciljana skupina, zahtijevaju prilagođene pristupe komunikaciji, a ključ za njihovo aktivno sudjelovanje leži u razumijevanju njihovih vrijednosti i interesa. Istaknuto je da suvremeni alati, poput društvenih mreža, digitalnih kampanja i pozitivnog brendiranja organizacije, imaju velik potencijal u poticanju mladih na volontiranje. Poseban naglasak autori stavljaju na potrebu za izgradnjom povjerenja kroz autentične poruke i stvarne primjere volonterskih iskustava, koji mladima mogu poslužiti kao motivacija i inspiracija. Osim toga, važnim se pokazalo i međusobno umrežavanje neprofitnih organizacija i obrazovnih institucija, kako bi se volontiranje prikazalo kao vrijedna i društveno korisna aktivnost. Zaključno, članak ističe da promocija volonterstva mora biti strateški osmišljena, posebno u radu s mladima, gdje emocionalna uključenost i identifikacija s vrijednostima organizacije imaju ključnu ulogu. Rad pruža praktične preporuke za organizacije koje žele proširiti bazu mladih volontera i dugoročno ih zadržati kroz privlačne i jasno komunicirane ciljeve. Također, važno je naglasiti kako je volontiranje mladih ključno je za razvoj osjećaja društvene odgovornosti, stjecanje životnih vještina i aktivno uključivanje u zajednicu, čime se doprinosi izgradnji solidarnijeg i humanijeg društva.

Kozina i sur. (2018) proveli su istraživanje u Školi za medicinske sestre Vrapče s ciljem ispitivanja stavova učenika o volontiranju, kao i uloge škole u informiranju i poticanju učenika na volonterski angažman. Istraživanje je uključilo 160 učenika prvih i četvrtih razreda (dob 14–20 godina), koji su ispunili standardizirani upitnik o volontiranju. Rezultati su pokazali da je većina učenika (90,6%) upoznata s pojmom volontiranja, a najviše informacija o tome dobivaju još u osnovnoj školi. Unatoč visokoj razini svijesti, samo je 16,9% učenika imalo prethodno volontersko iskustvo. Ipak, značajan broj (71,9%) izrazio je spremnost za uključivanje u volonterske aktivnosti. Među motivima za volontiranje učenici navode želju za pomaganjem, osjećaj korisnosti, mogućnost stjecanja novih znanja i društvenih kontakata. Primijećen je i generacijski kontrast,

odnosno učenici prvih razreda pokazali su veću spremnost pomagati starijima i nemoćnim osobama, dok su četvrti razredi češće isticali nedostatak slobodnog vremena kao prepreku za volontiranje. Navedeni pokazatelji upućuju na potrebu za pažljivim planiranjem školskih volonterskih programa, osobito za starije učenike koji su opterećeni nastavnim obvezama. Istraživanje potvrđuje kako škola ima značajnu ulogu u oblikovanju pozitivnih stavova prema volontiranju i može poslužiti kao mogućnost za poticanje građanskog odgoja mladih kroz iskustveno učenje. Autori zaključuju da bi uključivanje volonterskih aktivnosti u školski kurikulum moglo dodatno osnažiti empatiju, altruizam i osjećaj socijalne odgovornosti kod svih učenika medicinske struke, što su vrijednosti usko povezane sa zanimanjem medicinske sestre.

Prema Arić i Laklija (2015) volontiranje mladih u vidu pružanja pomoći vršnjacima specifično je područje koje volontiranje prezentira kao aktivnost koja pruža mogućnost strukturiranog provođenja slobodnog vremena uz pozitivno djelovanje na vršnjake i pružanje podrške onima kojima je potrebna. Prosocijalno ponašanje kao što je volontiranje mladih povezano je s izgrađivanjem kvalitetnih i dinamičnih odnosa u zajednici, ali doprinosi i razvoju znanja i osjećaja vlastite kompetentnosti te uvećava motivaciju za ovakav oblik angažmana. U skladu s navedenim, provedeno je istraživanje o tome kako model pružanja vršnjačke pomoći učiniti učinkovitijim i djelotvornijim kroz adresiranje motivacije, dilema i nedoumica volontera. Arić i Laklija (2015) navode kako je motivacija mladih za pomoć vršnjacima putem volontiranja prvenstveno altruizam, odnosno iskrena želja da pomognu drugima i pozitivno utječu na život drugih. Drugi motiv koji se ističe je osobni rast jer mladi navode kako smatraju da im sudjelovanje u volontiranju omogućuje stjecanje novih vještina, znanja i iskustava. Isto tako, pozitivno prethodno iskustvo volontiranja, osjećaj dostupnosti podrške mentora te želja za povezivanjem s mladima koji imaju slične interese također se ističu kao važni motivi. Kao dileme i nedoumice koje učenici volonteri navode, pri pomaganju svojim vršnjacima, je strah od nedostatka iskustva te strah od toga da se neće uspjeti snaći u zadanoj ulozi. Isto tako, navodi se potencijalna poteškoća prilikom uspostavljanja autoriteta, u onim situacijama kada je to potrebno. Kako bi se dileme i nesigurnosti volontera koji pomažu vršnjacima reducirale, kao dobra rješenja navode

se prilagođene edukacije te podrška mentora, tj. onih koji su već imali slična iskustva volontiranja.

Kezar i Kinzie (2006) u svojem znanstvenom radu ističu ulogu institucionalne misije (u konkretnom slučaju se radilo o fakultetima) u promicanju studentskog angažmana. U istraživanju se pokazalo da institucije čije su aktivnosti usklađene s deklariranom misijom ostvaruju veću učinkovitost u stvaranju okruženja koji potiče angažman studenata. Važno je istaknuti kako svaka institucija treba imati prilagođenu strategiju za poticanje angažmana studenata ovisno o misiji koju provodi. Tako se primjerice strategija Pravnog fakulteta u Osijeku, nužno mora razlikovati od strategije koju koristi Ekonomski fakultet u Osijeku za poticanje angažmana svojih studenata. Navedeno snažno sugerira da su studenti motivirani angažirati se ondje gdje postoji logička povezanost između aktivnosti i misije (npr. za očekivati je da će Pravni fakultet u Osijeku sukladno svojoj misiji imati više aktivnosti koje su usmjerene na pravo i srodna područja, a Ekonomski fakultet više na poduzetništvo ili financijsku pismenost te će studenti onda u njih i uključiti). To je značajno za istraživački problem kojim se bavi ova procjena zajednice, zato što to znači da volonterski angažman treba prilagoditi kurikulumu svake srednje škole po ranije navedenoj logici. Uz navedene faktore, važno je napomenuti da se misija i aktivnosti koje ju podržavaju trebaju provlačiti kroz sve razine institucije, kako bi studenti ili učenici imali okruženje koje je podržavajuće za njihov angažman.

Kao što Cooks i sur. (2004) navode, studente (učenike) treba uključiti i u planiranje, proces donošenja odluka, osmišljavanje aktivnosti, a konačno i u samu provedbu aktivnosti u zajednici. Uz navedeno, dodali su i elemente evaluacije kako bi se procijenila uspješnost aktivnosti. Postoji pet čimbenika koji su identificirani u istraživanju Kezar i Kinzie (2006), a koji utječu na angažman studenata (učenika), a to su: nastava (koliko je ona izazovna, prilagođena realitetu te koliko potiče kritičko promišljanje), aktivno i suradničko učenje (koliko imaju prilika za stjecanjem znanja u timovima, u raspravama, prezentacijama i sl.), interakcije između studenata i nastavnika (koliko su učestale, kvalitetne te imaju li odnosnu ili samo profesionalnu relaciju), bogato obrazovno iskustvo izvan nastave (uključenost u izvannastavne aktivnosti, volonterski angažman, suradnja s organizacijama i sl.) te podrška

akademskog (školskog) okruženja (imaju li pristup financijskim, psihosocijalnim i dr. resursima). Nastavno na ovo, Cooks i sur. (2004) naglašavaju kako je učenje socijalna i komunikacijska (odnosna), a ne isključivo individualna aktivnost te kako institucije koje su usmjerene na prenošenje znanja i vještina trebaju razmotriti kako se moći, identiteti i društvene uloge mijenjaju kroz aktivno sudjelovanje u zajednici. Potonje navedeno je izrazito relevantno uzevši u obzir da takve metode mogu doprinijeti širim društvenim promjenama i potaknuti autentičan studentski (učenički) volonterski angažman.

Istraživanjem petofaktorskog koncepta osobina ličnosti težilo se uspostavljanju moći unaprijed određenih zaključaka kojima bi se jasno definirali motivi pojedinaca za volontiranje. Ovako strukturirano istraživanje rezultiralo je spoznajnom činjenicom kako su volonteri na području Republike Hrvatske statistički značajnije pouzdani, samosvjesni, dobronamjerni i altruistički produhovljeni moralom. Stoga je neuroticizam statistički u najmanjoj mjeri prisutan kod volontera (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015). No, rezultati motiviranog djelovanja ovoga istraživanja ne mogu generalizirati i u konačnici potvrdno djelovati zbog značajnog efekta ostalih varijabli koje nisu ispitane. Stoga je potrebno ispitati socijalni i kulturni kontekst koji je postavljen i unutar baltičkih zemalja kao i onih zapadnih kako bi se sveobuhvatnije pristupilo različitim vrstama volontiranja. Isto tako, potrebno je ispitati motive na razini društva koji se nalaze unutar djelovanja raznolikih ličnosti, iz kojih se izdvaja pitanje kako se zapravo motivi volontiranja odražavaju prema određenoj kulturnoj sredini. Nadalje, potrebno je ispitati srednjoškolce o njihovom motivu volontiranja te paralelno usporediti njihovu organizaciju budućnosti i razinu motivacije jer se ponekad očitava kao nježna želja za kontrolom nad budućim neizvjesnim životnim događanjima (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015).

Prema Bedeković i sur. (2024) slobodna aktivnost kao što je volontiranje osnažuje mlade kako bi aktivno sudjelovali u održivom razvoju. Održivi razvoj je iznimno važan jer nastoji osigurati bolju i pravedniju budućnost za sve, štiteći planet i zadovoljavajući potrebe sadašnjih generacija, bez ugrožavanja mogućnosti budućih kako bi zadovoljili vlastite potrebe. Organizirane aktivnosti značajne su za razvoj kompetencija mladih za održivost, pri čemu volontiranje doprinosi stjecanju znanja i vještina. Obrazovni

sustav ima važnu ulogu u poticanju aktivnosti vezanih za volontiranje. U Hrvatskoj postoje mjere potpore za aktivno sudjelovanje mladih, uključujući volonterstvo i lokalne programe. Aktivno sudjelovanje mladih i edukacija ključni su za stvaranje održivih zajednica i doprinose globalnim ciljevima održivog razvoja (Bedeković i sur. 2004). Važno je u obrazovni sustav, prema ranije navedenim autoricama, integrirati još više međupredmetnih tema kako bi se učenici aktivno uključili u preuzimanje odgovornosti za okoliš i zajednicu. Zajedničkim volontiranjem srednjoškolci mogu dodatno produbljivati prijateljstvo uz dobar i kvalitetan rad čiji se rezultati očituju u boljoj kvaliteti života unutar zajednice.

Sudjelovanje u volonterskim aktivnostima može se promatrati i kao stjecanje ljudskog i društvenog kapitala (Buzov i Ivošević, 2024). Volontiranje se povezuje s cjeloživotnim neformalnim i informalnim učenjem, obogaćujući slobodno vrijeme volontera, razvijajući njihove životne stilove i kapacitete za život u zajednici. Među dobrobitima za volontere i zajednicu ističe se razvoj kompetencija za zapošljavanje, odnosno spremnost za usvajanje novih znanja i vještina što je i ranije spomenuto. Prema Buzov i Ivošević (2024) volonterstvo se može smatrati temeljnim elementom civilnog društva, koje obuhvaća institucije, organizacije, mreže i pojedince udružene radi zagovaranja općih interesa, smještene između obitelji, države i tržišta. Za neprofitne organizacije, razvoj društvenog kapitala podrazumijeva izgradnju trajnih mreža povjerenja, što jača sektor. Obrazovanje je pokazatelj ljudskog kapitala, a učestalost kontakata u zajednici pokazatelj je društvenog kapitala. Volontiranje doprinosi i ljudskom i društvenom kapitalu, utječući na prilike za daljnje obrazovanje i izobrazbu (Buzov i Ivošević, 2024). Autorice ističu da razvijanje društvenog kapitala, poput normi uzajamnosti i mreža građanskog angažmana, olakšava suradnju u društvu. Posebno je važno volontiranje mladih, koje razvija kompetencije ne samo za profesionalnu karijeru (ljudski kapital) već i motivaciju za društvene odnose (društveni kapital).

Udruga za razvoj civilnog društva SMART (2007) u istraživanju, koje je usredotočeno na uključenost građana kroz volonterski rad u civilne inicijative koje se odvijaju u njihovoj zajednici, ističe kako je volonterstvo jedan od najistaknutijih elemenata koji je ključan u kreiranju demokratskih smjernica za promjene u svakom društvu. Istraživanje ukazuje kako žene volontiranje smatraju vrijednim načinom provođenja

vremena u većoj mjeri nego muškarci. Kao primjeri dobre prakse u istraživanju se navode posvećivanje pažnje angažmanu volontera u zadacima koji su zahtjevniji i traže od volontera veću razinu posvećenosti jer se na taj način doprinosi osjećaju korisnosti i zadovoljstva kod volontera. Kao sugestije za unapređenje volonterstva u civilnom sektoru Udruga za razvoj civilnog društva SMART (2007) navodi poboljšano informiranje javnosti o mogućnostima volontiranja te aktivniju promociju prilika za volontiranje. Isto tako, kao važna stavka navodi se logistička potpora volonterima (npr. pokrivanje putnih troškova) te sustavna podrška (vrednovanje volonterskog angažmana prilikom zapošljavanja).

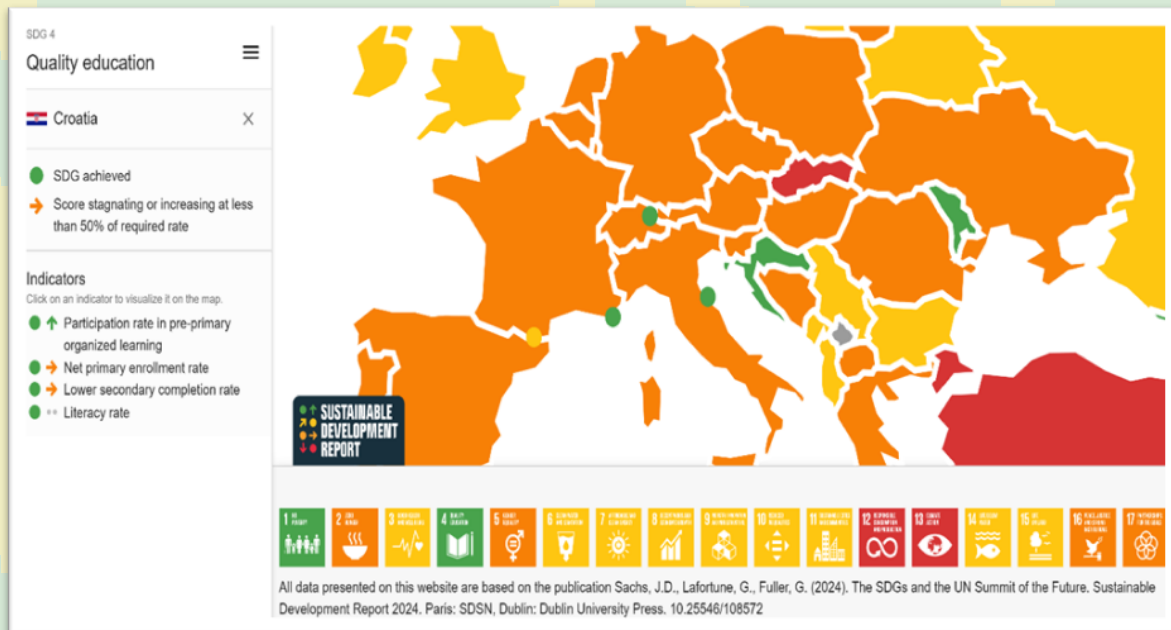
Volontiranje samo po sebi sadržava snagu razvoja međusobnog poštovanja, empatije i zajedništva između različitih, ali i jedinstvenih društvenih grupacija. U ovome kontekstu, vrlo je važno prepoznati i integrirati važnost volontiranja unutar školskih kurikuluma. Na taj će se način dugoročno razvijati građanske odlike i kompetencije koje sačinjavaju temelj skladnog demokratskog društvenog poretka (Malogorski, 2019). Prema tome, u ostvarivanju ove ideje značajnu snagu imaju ustanove koje su zadužene za odgoj i obrazovanje jer sadržavaju dovoljno resursa i potencijala kojima bi dostojanstveno promovirali i razvijali moć volontiranja unutar srednjih škola, ali i šire. Nadalje, potrebno je ojačati suradnju između lokalnih zajednica i obrazovnog kadra kako bi se potaklo stvaranje sustavnih promjena. Uvođenjem volontiranja u školske planove i programe potiče se razvoj osobnih, ali i profesionalnih vještina koje će srednjoškolci iskustveno jačati tijekom nadolazećih životnih perioda i profesionalnog ostvarenja (Malogorski, 2019). Na temelju iznesenog može se zaključiti da cjelokupni pregled istraživanja jasno ukazuje na višestruke dobrobiti volontiranja za srednjoškolce, kako na individualnoj razini (stjecanje iskustva, vještina, osobnog rasta, društvenih kontakata, empatije i altruizma), tako i na društvenoj (razvoj društvenog kapitala, građanske odgovornosti i solidarnijeg društva). Ipak, unatoč visokoj razini svijesti o volontiranju, stvarni angažman srednjoškolaca je niži, prvenstveno zbog nedostatka vremena i obiteljske podrške, te povremenog straha od nedostatka iskustva.

STRATEŠKI DOKUMENTI

Ciljevi globalnog održivog razvoja u svojoj su osnovi usmjereni na poticanje i jačanje volonterskog kapaciteta i angažmana. Konkretno, cilj 4 kvalitetno obrazovanje (podcilj 4.7) navodi: „Do kraja 2030. osigurati da svi učenici i učenice steknu znanja i vještine potrebne za unapređenje održivog razvoja, između ostalog i putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, kao i za promoviranje kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici te poštovanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju“ (United Nations, 2015). Uzevši u obzir kako civilni sektor promiče i doprinosi ostvarivanju ovih vrijednosti, ne treba zanemariti potencijalnu ulogu koju udruge mogu imati u školstvu za njihovu realizaciju, posebice na satovima razrednika, pod uvjetom da se to osigura kroz Nacionalni kurikulum.

Cilj 10, koji doprinosi smanjenju nejednakosti unutar i između država, također podrazumijeva razvoj volonterstva iz tog razloga. Podcilj 10.2 glasi: „Do kraja 2030. osnažiti i promovirati društvenu, ekonomsku i političku inkluziju svih, bez obzira na dob, spol, invaliditet, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, religiju ili ekonomski odnosno neki drugi status“ (United Nations, 2015). Što se tiče smanjenja nejednakosti između Osijeka i ruralnih područja, cilj 17, a točnije podcilj 11.a, nastoji: „Podržati pozitivne ekonomske, društvene i ekološke veze između urbanih, perifernih urbanih i ruralnih područja osnaživanjem nacionalnog i regionalnog planiranja razvoja“ (United Nations, 2015).

Ovo je iznimno važno jer mnogi volonteri u Osijeku spadaju u skupinu dnevnih migranata (učenika i studenata) koji žive u manjim ruralnim sredinama, stoga je nužno osigurati dobru prometnu povezanost kako bi se mogli volonterski angažirati. Na slikama dolje prikazan je razvoj Hrvatske s obzirom na odabrani cilj globalnog održivog razvoja.

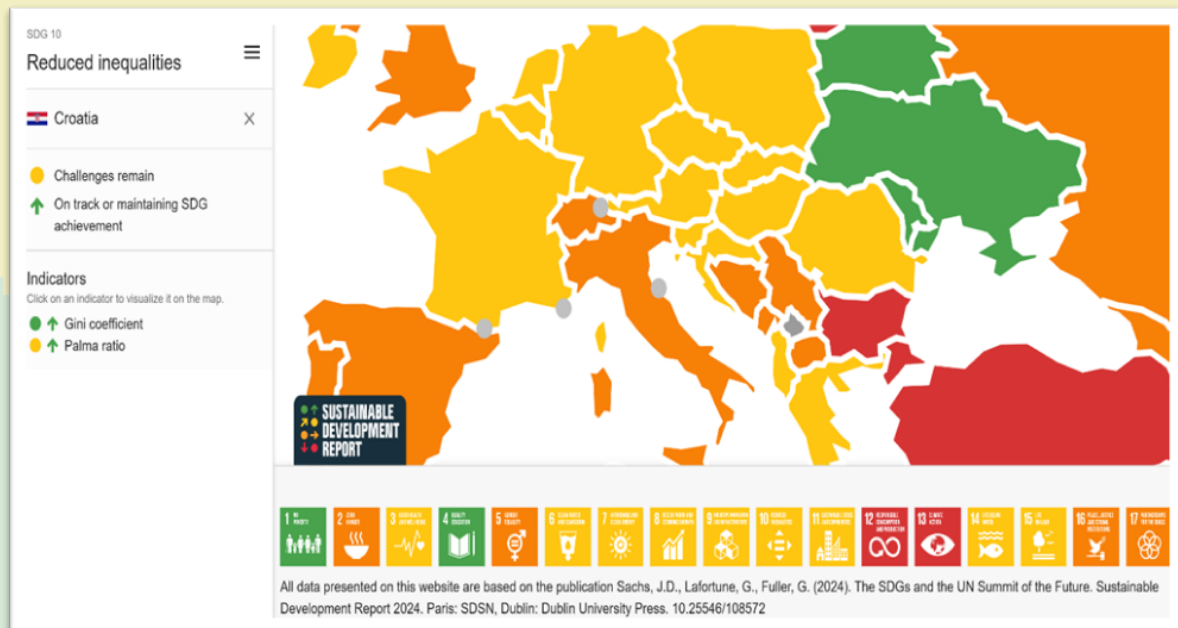
Slika 12. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 4 globalnog održivog razvoja

Iz slike 12. vidljivo je kako je Hrvatska postigla kvalitetno obrazovanje prema navedenim indikatorima te je gotovo najbolja u Europi. Međutim, indikatori koji se vode u službenim statistikama najčešće su kvantificirani, a ne stavlja se dovoljan naglasak na kvalitativne aspekte obrazovanja. Jedno od istraživanja koje ističe važnost kvalitativnih aspekata (samoprocjena, stavovi i percepcije dionika u obrazovanju) jest TALIS istraživanje, u kojem sudjeluje i Hrvatska.

To istraživanje prati primjenu obrazovnih reformi i kurikula u praksi te pomaže u oblikovanju obrazovnih politika (Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, n.d.). Markočić Dekanić i sur. (2020), naglašavaju kako je suradnja između škole i lokalne zajednice prepoznata kao važan čimbenik za unapređenje kvalitete obrazovanja i podršku učenicima. Rezultati TALIS istraživanja iz 2018. za Hrvatsku ukazuju na potrebu strukturiranijeg i sustavnijeg pristupa razvoju povezanosti između škola (obrazovnih vlasti) i lokalnih zajednica.

Premda suradnja između škola i lokalnih vlasti postoji, ona značajno varira s obzirom na geopolitičku strukturu Hrvatske. Vezano uz metode poučavanja i usvajanje znanja, predstoji izazov korištenja umjetne inteligencije u obrazovanju, što može dovesti do produblivanja nejednakosti i primjene koncepta ekonomske moći kojem bi mogle

posegnuti razvijene države (Nepoznat autor, 2025a; Nepoznat autor, 2025b). To bi rezultiralo daljnjim nejednakostima i marginalizacijom država u razvoju. Zbog svih navedenih razloga, važno je kritički razmotriti Cilj 4. globalnog održivog razvoja te već sada raditi na sprečavanju zloupotrebe ekonomske moći kapitaliziranim znanjem unutar obrazovnog sustava.

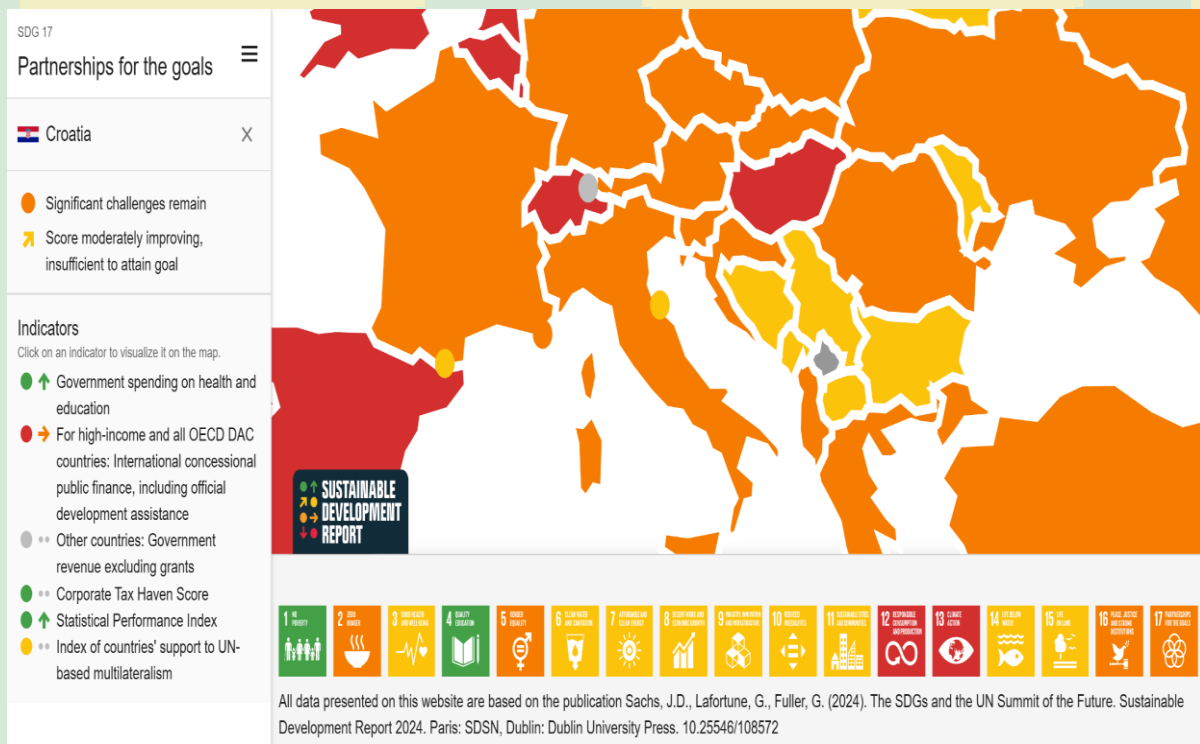
Slika 13. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 10 globalnog održivog razvoja

Postoje značajni izazovi vezani uz smanjenje nejednakosti unutar države, a najvažniji aspekt nejednakosti je socioekonomska nejednakost, koja utječe i na mogućnosti za volontiranje. Istraživanja idu i korak dalje te navode kako je to, uz kulturni i socijalni kapital, najvažniji faktor za uključivanje u volonterske aktivnosti u određenim geografskim područjima (Ćulum, 2008). Centar za mirovne studije (n.d.a) te Totić (2024) ističu kako volontiranje nastoji biti sredstvo za smanjenje nejednakosti i razvoj društvenog kapitala, no postavlja se pitanje što se događa kada i volontiranje samo postane sredstvo nejednakosti?

Sam sustav socijalne skrbi, ali i pravni sustav kroz vježbeničku praksu, daje pogrešnu predodžbu volontiranja te deklarativno predstavlja kao volontiranje nešto što to u osnovi nije i ne smije se tako smatrati. Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 84/21) navodi kako je „volontiranje dobrovoljno i solidarno obavljanje aktivnosti ili usluga slobodnom

voljom volontera, bez naknade, a u svrhu dobrobiti druge osobe ili zajednice“, te da volontiranje ne smije zamjenjivati rad djelatnika. Stoga, primjer rada za opće dobro bez naknade (Centar za mirovne studije, n.d.b) nije prisilno volontiranje jer je to, suprotno samom pojmu volontiranja koje je dobrovoljno, zapravo prisilan rad i kao takav se treba smatrati.

Kako bi se to izbjeglo, potrebno je razvijati univerzalan pristup volontiranju te osigurati financijsku podršku volonterima, kakvu su već prepoznali europski sustavi, primjerice Europske snage solidarnosti. Na taj način nastoji se umanjiti nejednakost i stvoriti uvjete za razvoj društvenog kapitala, no kao što je već vidljivo, za to su potrebne i strukturirane mjere te promocija i adekvatno vrednovanje volonterizma.

Slika 14. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 17 globalnog održivog razvoja (Sachs, Lafortune i Fuller, 2024)

Cilj 17, premda postavlja temelje za razvoj civilnog sektora i volonterizma, ostaje područje s najvećim izazovima za Hrvatsku, ali i za brojne druge zemlje. To potvrđuje centralizirano uređenje različitih sustava, geografskih područja te političko uređenje. Ruralna područja suočavaju se s nizom problema: depopulacijom stanovništva, gospodarskim nazadovanjem (uključujući nedostatak razvoja poljoprivrede), nižom

razinom obrazovanja, lošom infrastrukturom i prometnom povezanošću te ovisnošću o socijalnim davanjima (Bernatović, 2013). Sve to utječe i na volonterski angažman u ruralnim sredinama, a ne bi smjelo biti tako s obzirom da je „Volontiranje (...) ključni aspekt europske politike za mlade, a njegova važnost prepoznata je u brojnim europskim dokumentima, programima i inicijativama.“ (Totić, 2024, str. 13).

MIKRO RAZINA

Grad Osijek sustavno izdvaja financijska sredstva za razvoj udruga te na taj način posredno doprinosi razvoju volonterstva i volonterskog sustava. Dokument kojim se osiguravaju ta sredstva naziva se Program javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu Grada Osijeka (Grad Osijek, 2020) te se svake godine objavljuje u službenom glasilu Grada Osijeka. U nastavku se nalazi petogodišnja analiza davanja od 2020. do 2024. godine.

Plan davanja sredstava Grada Osijeka udrugama (izraženo u eurima)					
Namjena / godina	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Gradsko društvo Crveni križ Osijek	265.445,62	265.445,62	293.333,33	290.000,00	330.000,00
Financiranje programa i projekata udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja putem javnog natječaja	69.015,86	74.324,77	81.333,33	57.000,00	84.000,00

Financiranje programa i projekata udruga usmjerenih unapređenju života umirovljenika putem javnog natječaja	0,00	0,00	0,00	27.000,00	27.000,00
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja putem javnog poziva	6.636,14	13.272,28	13.333,33	10.000,00	10.000,00
Troškovi dnevnog boravka za umirovljenike u Višnjevcu	0,00	0,00	0,00	28.400,00	13.750,00
WELDI (Welcome and empowerment for local dignified integration) kroz program URBACT, financirano sredstvima EU	0,00	0,00	0,00	0,00	38.620,00
Predstavljanje aktivnosti udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja i obilježavanje	5.308,91	5.308,91	5.333,33	5.000,00	5.000,00

Svjetskog dana zdravlja					
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga putem javnog poziva u području zdrave prehrane	2.654,46	2.654,46	2.666,67	3.000,00	3.000,00
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga putem javnog poziva u području prevencije ovisnosti	2.654,46	2.654,46	2.666,67	3.000,00	3.000,00
Usluge skloništa za životinje i higijeničarske službe	92.905,97	92.905,97	106.666,67	115.000,00	115.000,00
Preventivne aktivnosti o odgovornom držanju životinja	2.654,46	6.636,14	6.666,67	6.500,00	5.000,00

Tablični prikaz 6. Plan davanja sredstava Grada Osijeka udrugama (izraženo u eurima)

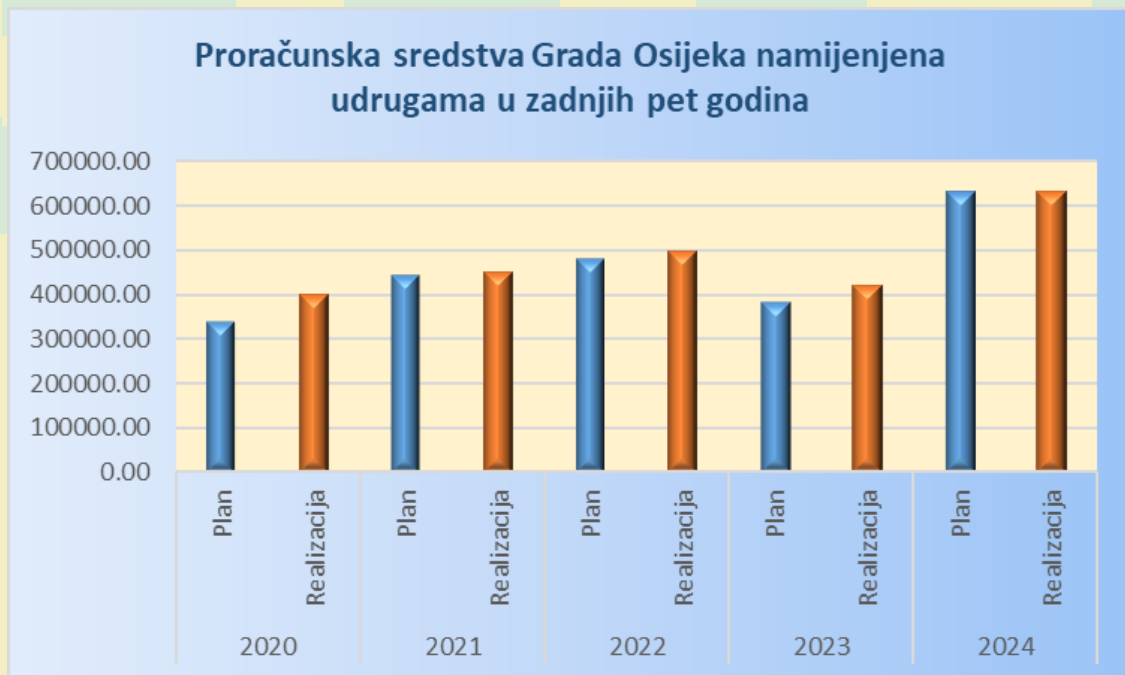
Sukladno realizaciji predviđenih sredstava, Gradsko vijeće Grada Osijeka na sjednicama krajem studenoga u promatranom petogodišnjem razdoblju donijelo je Program o izmjenama i dopunama Programa javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu. Pojedine stavke iz Programa predviđene za rad udruga bile su ili povećane ili smanjene, no važno je istaknuti da su ukupna sredstva za udruge prema prikazanim godinama bila veća u odnosu na planirano.

Realizacija sredstava dobivenih od Grada Osijeka (izraženo u eurima)

Namjena / godina	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Gradsko društvo Crveni križ Osijek	273.408,99	276.063,00	297.299,09	300.000,00	330.000,00
Financiranje programa i projekata udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja putem javnog natječaja	38.489,61	67.154,74	80.960,91	57.000,00	84.000,00
Financiranje programa i projekata udruga usmjerenih unapređenju života umirovljenika putem javnog natječaja	0,00	0,00	0,00	27.000,00	27.000,00
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja putem javnog poziva	6.636,14	13.272,28	13.272,28	10.000,00	10.000,00
Troškovi dnevnog boravka za umirovljenike u Višnjevcu	0,00	0,00	0,00	12.400,00	13.750,00
WELDI (Welcome and empowerment for local dignified integration) kroz program URBACT, financirano sredstvima EU	0,00	0,00	0,00	0,00	39.950,00

Predstavljanje aktivnosti udruga u području socijalne djelatnosti i zaštite zdravlja i obilježavanje Svjetskog dana zdravlja	663,61	132,72	132,72	3.600,00	3.000,00
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga putem javnog poziva u području zdrave prehrane	2.654,46	2.654,46	2.654,46	3.000,00	3.000,00
Financiranje jednokratnih aktivnosti udruga putem javnog poziva u području prevencije ovisnosti	2.654,46	2.654,46	2.654,46	3.000,00	3.000,00
Usluge skloništa za životinje i higijeničarske službe	79.663,69	92.905,97	106.178,25	115.000,00	115.000,00
Preventivne aktivnosti o odgovornom držanju životinja	2.654,46	265,45	265,45	3.500,00	5.000,00

Tablični prikaz 7. Realizacija sredstava dobivenih od Grada Osijeka (izraženo u eurima)

Slika 15. Proračunska sredstva grada Osijeka namijenjena udrugama 2020. – 2024.

Iz slike 15. proizlazi da je Grad Osijek u posljednjih pet godina, osim u 2023. godini, sustavno povećavao proračunska sredstva namijenjena udrugama te da je svake godine dodijeljeno više sredstava od početno planiranih.

MEZO RAZINA

Osječko-baranjska županija (Osječko-baranjska županija, 2025) izradila je prvi strateški dokument ove vrste pod nazivom Socijalni plan Osječko-baranjske županije za razdoblje od 2025. do 2027. godine, u kojem se promovira i potiče razvoj volonterizma u Osijeku, ali i u cijeloj Osječko-baranjskoj županiji. U dokumentu se navodi kako će se oformiti mobilni timovi u koje će biti uključeni volonteri za podršku u romskim područjima, osobito u ruralnim sredinama. Također, nastoji se jačati solidarnost te poticati volonterstvo i volonterske aktivnosti usmjerene na ublažavanje socioekonomskih nejednakosti i podršku mentalnom zdravlju djece, a ta je potreba utemeljena činjenicom da je 40 % djece u riziku od siromaštva (Osječko-baranjska županija, 2025).

Plan također predviđa posebnu volontersku podršku migrantima radi njihove integracije i dostojanstvenog života, kao i za palijativnu skrb, koja je prepoznata kao nedovoljno razvijeno područje s obzirom na realne potrebe. Za razvoj volonterizma

imenovan je odgovoran dionik procesa, Volonterski centar u Osijeku (DKolektiv). Navedeni plan komplementaran je s Programom za mlade Osječko-baranjske županije za razdoblje od 2025. do 2028. godine, koji trenutno je u postupku javnog savjetovanja, a predviđa financijska sredstva za razvoj i poticanje udruga odnosno volonterizma. Osječko-baranjska županija (2025) nije predvidjela financijska sredstva u Socijalnom planu Osječko-baranjske županije, što predstavlja glavnu zamjerku dokumentu, kao i nedostatak provedbenih mehanizama te indikatora praćenja uspješnosti.

S obzirom na to da je riječ o prvom takvom dokumentu, za očekivati je da će isti poslužiti kao pilot projekt te da će se u budućnosti prilagođavati novonastaloj situaciji i potrebama. Osječko-baranjska županija (2022) u suradnji s Centrom za nestalu i zlostavljano djecu izradila je akcijski plan Slavonsko srce za obitelji Ukrajine, koji je imao za cilj organizirati stratešku pomoć za raseljene osobe iz Ukrajine pogođene ratom.

Ovaj dokument odnosi se isključivo na izbjeglice, ali pokriva cijelu Osječko-baranjsku županiju te predstavlja jedan od primjera dobre prakse planova na županijskoj razini koji se tiču poticanja volontiranja. Plan je predstavljen u ožujku 2022. godine i nije vremenski ograničen, odnosno nema jasno definirani početak i kraj provedbe. Radi se o dugoročnom projektnom okviru osmišljenom kako bi se osigurala sustavna i kontinuirana podrška raseljenim osobama iz Ukrajine na području Osječko-baranjske županije. Aktivnosti su započele pružanjem psihosocijalne pomoći, s ciljem postupne integracije djece i odraslih u sve aspekte života zajednice.

Akcijski plan Slavonsko srce za obitelji Ukrajine važan je dokument na razini Osječko-baranjske županije, povezan s temom volontiranja, posebice mladih i srednjoškolaca, jer uključuje volontere na više razina. Kulturne, kreativne i sportske radionice predstavljaju dobru priliku za uključivanje srednjoškolaca kao voditelja, pomagača ili asistenata, čime se doprinosi integraciji te jačanju empatije i građanske svijesti. Plan promiče osvještavanje lokalnog stanovništva o statusu izbjeglica, što se može povezati s edukativnim i promotivnim volonterskim projektima unutar škola na razini županije. Također, plan predviđa uključivanje volontera u pružanje psihosocijalne pomoći, organizaciju radionica, pomoć u integraciji i informiranju, čime se otvaraju

konkretne mogućnosti za volontiranje u različitim područjima, poput obrazovanja, podrške i kreativnih aktivnosti (Centar za nestalu i zlostavljano djecu, 2022). Plan nije vremenski ograničen te se različite aktivnosti i dalje provode. Dokument razrađuje i planira konkretne volonterske aktivnosti u koje mogu biti uključeni građani različite dobi, interesa i znanja.

Ovaj plan uključuje međuinstitucionalnu suradnju s ciljem pružanja pomoći raseljenim osobama u njihovoj integraciji u zajednicu. Radi se o jednom od dobrih primjera koji na županijskoj razini potiču uključivanje građana u volonterske aktivnosti. Važno je napomenuti kako župan, odnosno zamjenik župana Osječko-baranjske županije, od 2021. godine tijekom travnja ili svibnja donosi Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna županije za tekuću kalendarsku godinu. Sredstva se dodjeljuju u okviru desetak programskih područja.

Za 2025. godinu predviđeno je financiranje programa i projekata koji se bave poboljšanjem kvalitete života starijih osoba i umirovljenika, uključivanjem Roma, stambenim zajednicama mladih, socijalnim samoposlugama, osobama s intelektualnim teškoćama, psihosocijalnom podrškom, razvojem civilnog društva, braniteljskim udrugama, civilnim udrugama te građanskim inicijativama, ljudskim pravima i slobodama. Kao što je ranije spomenuto, volontiranje se odvija u udrugama, pa sredstva županije za programske aktivnosti doprinose i razvoju volonterstva.

Plan financiranja programskih aktivnosti udruga			
RB	Godina	Broj nositelja programa	Ukupni iznos sredstava u eurima
1.	2021.	108	147175.00
2.	2022.	119	163090.36
3.	2023.	158	167237.36
4.	2024.	144	175842.90
5.	2025.	132	155967.07

Tablični prikaz 8. Plan financiranja programskih aktivnosti udruga

Slika 16. Petogodišnji pregled iznosa sredstva za financiranje programskih aktivnosti udruga

MAKRO RAZINA

Središnji državni ured za demografiju i mlade (2023) objavio je Nacionalni program za mlade 2023.–2025., važan strateški dokument usmjeren na poboljšanje kvalitete života mladih. Međutim, premda je riječ o dokumentu najvećeg dosega, propustio je prepoznati važnost mladih volontera, a čak koristi i neprimjerene termine poput „volonterske udruge“ (Debeljak, 2023). Lejla Šehić Relić, predsjednica Hrvatskog centra za razvoj volonterstva, očitovala se u vezi s navedenim propustom, ističući da iako se planira usvojiti Nacionalni program za razvoj volonterstva (2023.–2026.), to nije opravdanje za izostanak mjera za mlade volontere u Nacionalnom programu za mlade. Oba programa trebaju imati komplementarne i usklađene mjere. Ova situacija ukazuje na nedovoljnu zastupljenost volontiranja u institucionalnom prostoru, posebice u obrazovanju.

Pravilnik o Državnoj nagradi za volontiranje (NN, 109/21) pruža institucionalni okvir za prepoznavanje i nagrađivanje volonterskih aktivnosti, što može biti važan mehanizam

motivacije srednjoškolaca za aktivnije uključivanje u volontiranje. Jasno definirani kriteriji, javni pozivi i priznanja za doprinos zajednici stvaraju uvjete za povećanje broja mladih volontera te doprinose rješavanju problema njihove niske uključenosti u volonterske aktivnosti.

Vlada Republike Hrvatske 2024. godine donijela je Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti do 2026. godine u svrhu realizacije posebnih ciljeva definiranih Nacionalnom strategijom djelovanja na području ovisnosti. S obzirom na trendove koji ukazuju na značajno povećanu uporabu droga i drugih sredstava ovisnosti u proteklom desetljeću, potrebno je prepoznati i adekvatno adresirati rizične čimbenike na ovom području (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2024). Koordinaciju, praćenje i evaluaciju provedbe Akcijskog plana obavljat će Ministarstvo zdravstva u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo (Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske, 2024). Prvi posebni cilj naveden u Akcijskom planu je prevencija ovisnosti kod djece i mladih, pri čemu se kao prioritet ističe smanjenje potražnje za sredstvima ovisnosti, adekvatan medicinski tretman te konačna reintegracija osoba s ovim problemom u zajednicu i društvo. Iako volontiranje mladih nije eksplicitno navedeno unutar prvog posebnog cilja, ono može značajno doprinijeti jačanju preventivnih aktivnosti putem vršnjačke podrške. Uključivanjem volontera u programe i projekte usmjerene na rano otkrivanje problema ovisnosti kod mladih može se stvoriti vrijedan resurs u zajednici, koji će pridonijeti prevenciji ovisnosti te pružanju snažnije društvene podrške osobama koje se suočavaju s ovim problemom.

Etički kodeks volontera (NN, 55/2008) pisani je skup pravila i standarda ponašanja čija je svrha usmjeravati djelovanje pojedinaca i organizacija koje se bave volontiranjem. Služi za definiranje prihvatljivog ponašanja, promicanje etičkih vrijednosti, zaštitu interesa svih uključenih strana te izgradnju povjerenja. Pomaže u osiguravanju dosljednosti, profesionalnosti, kvalitete i standarda u organiziranom uključivanju volontera. U kontekstu volonterstva, kodeks osigurava odgovorno i etično postupanje volontera i organizacija, štiteći korisnike i doprinoseći općem dobru. Nacionalni odbor za razvoj volonterstva osniva Etičko vijeće, koje je zaduženo za provođenje Etičkog kodeksa. Temeljna načela Etičkog kodeksa volontera su: načelo sudjelovanja u društvenim procesima, načelo dobrovoljnosti i slobode izbora, načelo

zabrane diskriminacije, načelo solidarnosti i zaštite ljudskih prava, načelo usmjerenosti na razvoj osobnih potencijala, načelo međukulturalnog učenja te načelo usmjereno na održivi razvoj i zaštitu okoliša. Kada je riječ o poticanju učenika srednjih škola na volonterski angažman u njihovoj zajednici, važno je naglasiti ova temeljna načela Etičkog kodeksa te u skladu s njima informirati mlade o volontiranju i mogućnostima za takve aktivnosti.

Primjena i poštivanje Etičkog kodeksa u angažiranju i motiviranju srednjoškolaca na volonterske aktivnosti stvara poticajno okruženje koje predstavlja temelj za izgradnju solidarnog društvenog okruženja. Osim toga, primjena Etičkog kodeksa potiče ponašanja koja doprinose osobnom razvoju i motiviraju mlade da postanu aktivni članovi svoje zajednice. Volontiranje je ključno za društveni razvoj i demokraciju jer mladima omogućava stjecanje znanja i vještina, jačanje samopoštovanja te razvoj socijalnih kompetencija. Zbog svih ovih dobrobiti, vrijednosti volontiranja trebalo bi aktivno promicati od najranije dobi kao važan dio odgoja i obrazovanja. Dokument koji bi mogao podržavati ovu ideju od najranije životne dobi jest Nacionalni kurikulum.

Nacionalni kurikulum nije jedinstveni dokument, već okvir koji čine nekoliko dokumenata na tri odgojne razine. Prva razina odnosi se na predškolski odgoj, druga na osnovnoškolski odgoj, dok treću, srednjoškolsku razinu, čine tri nacionalna kurikuluma: Nacionalni kurikulum za gimnazijsko obrazovanje (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2017a), Nacionalni kurikulum za strukovno obrazovanje (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2017b) te Nacionalni kurikulum za umjetničko obrazovanje (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2017c). Važno je istaknuti da se kurikulumom nastavnih predmeta određuju svrha i ciljevi učenja i poučavanja svakog nastavnog predmeta te je predviđeno da se navedeno provodi duž cijele odgojno-obrazovne vertikale. Analizirajući predmetne kurikulume (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, n.d.), utvrđeno je da se od ukupno 34 predmetna kurikuluma volontiranje preporučuje samo u sedam: Engleski jezik, Francuski jezik, Priroda i društvo, Biologija, Psihologija, Etika i Katolički vjeronauk (Odluka o donošenju kurikuluma, NN 7/19 i 10/19). Međutim, volontiranje je dio ishoda učenja jedino u predmetu Etika, i to isključivo u gimnazijskom programu. Kod predmeta Psihologija volontiranje se preporučuje samo u okviru odgojno-obrazovnih ishoda za

prošireni kurikulum. Analiza preporuka volontiranja u osnovnoj školi pokazuje diskontinuitet jer se volontiranje preporučuje u 2., 3. i 6. razredu (samo za učenike koji pohađaju Katolički vjeronauk) te u 8. razredu.

Što se tiče srednjih škola, volontiranje se preporučuje u 2. razredu (opet samo za učenike Katoličkog vjeronauka), te u 3. i 4. razredu za one koji uče Engleski jezik. U gimnazijskom programu Francuskog jezika volontiranje je preporučeno samo u 4. razredu, dok se u Psihologiji preporuka odnosi na prošireni kurikulum. Zakon koji regulira odgoj i obrazovanje u osnovnim i srednjim školama na području Republike Hrvatske ima iznimno važnu ulogu u ostvarivanju strukturalnih promjena unutar odgojno-obrazovnog sustava. Međutim, važno je istaknuti da u navedenom zakonu ne postoji jasno definirana zakonska odredba koja se odnosi na volontiranje unutar obrazovne mreže, što se može smatrati njegovim nedostatkom. U skladu s time, državama članicama Europske unije u okviru obrazovnog prostora preporučuje se razvijanje građanskih kompetencija, s ciljem da pojedinci, odnosno srednjoškolci, aktivnije i značajnije sudjeluju u društvenom životu (Europska komisija, 2022). Za učinkoviti razvoj ovih kompetencija potrebno je volontiranje uvesti kao jasno definiranu zakonsku odredbu, budući da zakonska norma ima veću pravnu snagu od pravilnika ili konvencija koje ističu važnost volontiranja. Uvođenjem formalnog oblika volontiranja srednjoškolcima bi se omogućilo proširenje prilika za praktičnu primjenu stečenih teorijskih znanja, što bi istovremeno pridonijelo usavršavanju njihovih osobnih i stručnih kompetencija. Na taj način djeci i mladima postupno bi se otvarale mogućnosti za značajno unapređenje građanskih kompetencija i socijalnih vještina (Europski centar za zakonodavstvo u neprofitnom sektoru, 2020).

METODE I REZULTATI

Metodologija

Cilj istraživanja je utvrditi kako se potiče angažman srednjoškolaca na volontiranje te koje prilike postoje za jačanje njihove motivacije za volontiranje u Osijeku. U ovom istraživanju primijenjena je kvalitativna istraživačka metodologija - poludubinski, polustrukturirani intervju. Instrument koji je korišten za potrebe ovog istraživanja je upitnik koji su studenti izradili pod mentorstvom asistentice Bogdan na nastavi iz kolegija Socijalni rad u zajednici (vidjeti Prilog 3). Instrument istraživanja sastojao se od jedanaest pitanja podijeljenih u tri tematske cjeline: (1) razina informiranosti mladih o mogućnostima za volontiranje srednjoškolaca u Osijeku (tri pitanja), (2) prilike za osobni rast i zajedničko djelovanje srednjoškolaca (četiri pitanja) te (3) politički kontekst i spremnost donositelja odluka na poticanje ovakvog oblika angažmana (četiri pitanja). U istraživanju je provedeno dvanaest intervjua (svaki sudionik je odradio jedan intervju), pri čemu je svaki intervju sadržavao svih jedanaest pitanja. Trajanje pojedinih intervjua variralo je od 20 do 50 minuta, ovisno o dubini odgovora ispitanika. Nakon provedenih intervjua, radilo se kodiranje te stvaranje odgovarajućeg tematskog okvira koji odgovara na istraživački problem.

Ova metoda je odabrana jer nudi brojne prednosti nad kvantitativnim za navedeni problem - fleksibilna je te omogućuje u kratkom vremenu prikupiti značajne informacije vezano uz formirane stavove, navike, ali i pregled informacija kod sugrađana. Osim toga, intervjuer može postaviti potpitanja te na taj način povećavati angažman ispitanika i olakšati uspostavljanje pozitivnog odnosa između ispitanika i intervjuera (Tkalac Verčić i sur., 2010). U skladu s navedenim, Ajduković (2014) ističe kako je kvalitativno istraživanje specifično po svojoj metodologiji jer se fokusira na razumijevanje iskustava i ponašanja ljudi u njihovom stvarnom okruženju te postoji opća suglasnost u istraživačkoj zajednici da kvaliteta istraživanja mora biti jasno definirana i transparentna.

Sudionici

Za istraživanje je namjernim uzorkovanjem odabrano 12 ispitanika. Dobni raspon ispitanika bio je izrazito širok, krećući se od 14 do 67 godina, što je omogućilo prikupljanje mišljenja iz različitih životnih faza i iskustava. Spolna struktura uzorka bila je ravnomjerno raspoređena, s 50% ispitanika ženskog spola i 50% muškog spola, osiguravajući pri tome uravnotežen prikaz perspektiva oba spola. S ispitanicima je dogovoren intervju telefonskim putem ili elektroničkom poštom. Svi ispitanici su potpisali suglasnost za sudjelovanje u istraživanju, odnosno pristanak provedbe intervjuja i daljnju analizu prikupljenih podataka čim je, sukladno etičkim standardima, osigurana transparentnost i informiranost svakog sudionika. Intervjui su provedeni uživo na radnim mjestima ili u kućama ispitanika u Osijeku ili mjestima izvan Osijeka. Premda je u početku kao ispitanik bio planiran svećenik Kapucinskog reda u Osijeku, zbog vremena provedbe intervjuja koje se odvijalo tijekom crkvenog korizmenog razdoblja, isti nije mogao sudjelovati te je umjesto njega dogovoren intervju sa srednjoškolskom nastavnicom u II. gimnaziji u Osijeku. Istraživanje je obuhvatilo ukupno 12 intervjuja, s tim da je svaka članica istraživačke grupe provela dva intervjuja. Ova podjela osigurala je ravnomjerno opterećenje i dosljednost u pristupu intervjuiranju. Odabir ispitanika bio je pomno promišljen kako bi se obuhvatile ključne figure koje mogu doprinijeti razumijevanju problematike, odnosno povećanju broja srednjoškolskih volontera. Sijedom navedenog odabrani su predstavnici zaposlenika na regionalnoj i lokalnoj razini. Njihova perspektiva je ključna za razumijevanje institucionalne podrške i prepreka volontiranju. Dva srednjoškolska nastavnika čime se pruža uvid u okruženje unutar škole, mogućnost motiviranja i prepreka za učeničko volontiranje. Dvije osobe zaposlene u sustavu socijalne skrbi zbog njihovog iskustva s ranjivim skupinama i organiziranim volonterskim aktivnostima čime se stječe uvid u društvene koristi volontiranja. Prepoznajući važnost integracije obitelji i zajednice u stvaranje kulture volontiranja, u uzorak su uključeni i roditelji, predstavnik neprofitnog sektora, student i maturantica. Perspektiva roditelja ključna je za razumijevanje uloge obitelji u poticanju volontiranja kod mladih. Predsjednik DVD-a predstavlja neprofitni sektor i izravno iskustvo s organizacijom i provođenjem volonterskih aktivnosti u lokalnoj zajednici. Student i maturantica koji oboje volontiraju pružaju izravan uvid u motive, izazove i koristi volontiranja iz perspektive samih sudionika. Kako bi se stekao

sveobuhvatan uvid vezan za volontiranje u srednjoj školi, jedan od ispitanika je bio i učenik srednje škole. Dodatno, učenica koja završava osnovnu školu također je intervjuirana, čime se stekao dragocjen uvid za razumijevanje osnovnoškolskog rada i stava prema volontiranju. Njezina perspektiva posebno je važna jer ulazi u srednju školu, gdje bi se stečena znanja i stavovi trebali nadograditi i razvijati. Raznolikost ispitanika osigurala je bogatstvo podataka i sveobuhvatnu analizu faktora koji utječu na volontiranje, s posebnim naglaskom na srednjoškolsku populaciju i širi društveni kontekst.

Postupak provedbe istraživanja

Sudionici su prethodno kontaktirana telefonom ili osobno, kako bi se dogovorili osnovni detalji vezani uz provođenje intervjua, kao što su lokacija i vrijeme te tema intervjua. Na taj su način sudionici istraživanja informirani o svrsi i ciljevima istraživanja, ali i o važnosti njihovog sudjelovanja za konačne rezultate. Intervjui su održavani u privatnosti istraživača i sudionika istraživanja zbog etičkih razloga, ali i metodoloških aspekata. Na taj se način nastojalo stvoriti sigurno i povjerljivo okruženje, u kojem se sudionici mogu otvoreno izražavati bez prisutnosti drugih osoba koje bi mogle utjecati na njihovo mišljenje ili iskrenost odgovora. Prije samog početka intervjua, sudionicima je dodijeljen informirani pristanak kojeg su morali pročitati te potpisati kao znak svog slaganja s uvjetima provođenja istraživanja. Naglašeno je da je cilj prikupiti uvid u stavove i iskustva mladih o volontiranju, kao i identificirati moguće prepreke koje ih sprječavaju u proaktivnijem uključivanju u takve aktivnosti. Poseban naglasak stavljen je na važnost njihovog osobnog mišljenja, koje može pridonijeti oblikovanju boljih strategija za poticanje mladih na volontiranje. Sudionicima je dodatno pojašnjeno da se intervju provodi u potpunosti anonimno te da se pojedinačan odgovor neće moći spojiti s njihovim identitetom jer će sve informacije koje ukazuju na pojedinčev osobni identitet biti kodirane. Također je naglašeno da u bilo kojem trenutku mogu slobodno i bez posljedica odustati od sudjelovanja u istraživanju. Takvim se pristupanjem poštovalo njihovo pravo na privatnost, slobodu izražavanja i zaštitu identiteta, u skladu s etičkim načelima istraživačkog rada. Istraživanje se provodilo kombiniranom metodom – zvučnim snimanjem sudionika ili zapisivanjem njihovih odgovora na papir. Metoda je odabrana ovisno o mjestu i okolnostima, rukovodeći se najboljim interesom sudionika istraživanja.

Ograničenja istraživanja

Istraživanje koje se bavi stavovima i iskustvima srednjoškolaca u vezi s volontiranjem suočava se s vrlo važnim ograničenjem koja treba uzeti u obzir pri tumačenju rezultata - a to je visoka stopa vjerojatnosti za pristranost uzorka. Razlog je očit - zbog toga što su odabrani pojedinci prema nekim svojim specifičnim obilježjima (npr. radno mjesto, status, dob i sl.) pa bi takav izbor pak značio da neki pojedinci imaju veću vjerojatnost uključivanja u provedeno istraživanje zbog njihovih karakteristika, dok se pak ostalim pojedincima smanjuje šansa za uključivanje u uzorak. Dodatno ograničenje je i to što je istraživanje provedeno prema kriteriju osobne spremnosti sudionika i dostupnosti u razdoblju provedbe istraživanja. U odabranom uzorku su osobe pristrane odnosno imaju pozitivne stavove prema volontiranju. Isto tako, važno je napomenuti da sudionici prilikom odgovaranja mogu verbalizirati društveno poželjne odgovore čime se može obmanuti istraživača i onemogućiti realan uvid u postojeću problematiku istraživanja.

Rezultati istraživanja

Na temelju provedenih 12 intervjua analizirani su stavovi srednjoškolaca i stručnjaka o volonterskim praksama u lokalnoj zajednici, s fokusom na razinu informiranosti, motivaciju za volontiranje, prepreke u angažmanu te percepciju političke i institucionalne podrške. U analizi su se izdvojile tri ključne tematske cjeline:

1. Iskustva

Sastoji se od tri podteme: pozitivna iskustva u volontiranju, stav građana o volontiranju te osobine koje pojedince potiču na volonterski angažman.

Pozitivna iskustva u volontiranju

Značajna misao je da se volonteri osjećaju korisno pomažući drugima i zapažaju osobni rast sudjelujući u tom procesu. Ovaj nalaz u skladu je s ranijim istraživanjem DKolektiva (2023, str. 21): „Volonteri ističu da im volontiranje donosi osjećaj zadovoljstva i sreće, da su kroz volontiranje stekli nova znanja i vještine, te da su uspostavili vrijedne društvene kontakte i prijateljstva. Također, volontiranje im pomaže u osobnom razvoju i boljem razumijevanju potreba drugih ljudi.“

Stav građana o volontiranju

Građani uglavnom ističu pozitivne strane volontiranja, a značajan nalaz je da ga smatraju korisnim za mlade zato što kroz njega razvijaju društvenu odgovornost. Ranije spomenuto istraživanje DKolektiva (2013, str. 13) ponovno pokazuje sličan uvid „Opća populacija RH gleda pozitivno na volontiranje. Najviše se stanovnika slaže s idejom da se volontiranjem promiču osjećaj brige za druge i empatija, da volontiranje doprinosi izgrađivanju i širenju osjećaja solidarnosti, da je volontiranje važno zbog njegovanja osjećaja povezanosti i solidarnosti među ljudima, da se volontiranjem doprinosi kvalitetnijem životu zajednice i društva, te da je volontiranje odlična prilika za stjecanje praktičnog iskustva i učenje. Sve navedene tvrdnje ostvaruju više od 80% slaganja.“

Osobine koje pojedince potiču na volonterski angažman

Sudionici istraživanja složili su se u tome da su volonteri empatični i pristupačni, posjeduju komunikacijske vještine, prepoznaju potrebe drugih i žele im pomoći. Navedeno je u skladu s rezultatima znanstvenog istraživanja: „Sukladno su raznolikim rezultatima neki istraživači pronašli razlike između volontera i ne-volontera na svim dimenzijama ličnosti, odnosno da su volonteri naspram ne-volontera emocionalno stabilniji, ekstravertiraniji, otvoreniji, ugodniji i savjesniji.“ (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2016, str. 282, prema Niškanović, Niškanović i Đumić Jurić-Marijanović, 2011).

2. Preporuke

Preporuke čine tri pod teme: postojeće prilike za volontiranje u Osijeku, konkretne ideje za razvoj volonterstva te prepoznavanje važnosti volontera u zajednici.

Postojeće prilike za volontiranje u Osijeku

Sudionici su naveli sljedeće organizacije i događanja: PRONI Centar za socijalno podučavanje, DKolektiv, Crveni križ Osijek, 72 sata bez kompromisa, Osječki Ferivi Polumaraton, Erste plava liga, Azil, lokalne župe, i sl. To je u skladu s očekivanjima jer bi „Idealno (...) bilo da je to volontiranje u lokalnoj zajednici u kojoj živite i u kojoj ste odrasli s obzirom da na taj način možete ostvariti najveći učinak. Zajednicu u kojoj

živite najbolje poznajete te ste svjesni njenih prednosti i nedostataka. Prednosti koje se mogu i daju iskoristiti bolje nego do sad, te nedostataka koji se eventualno mogu popraviti na neki drugi način.” (Volonterski centar Kupa, 2018).

Konkretne ideje za razvoj volonterstva

Najviše sudionika ovog istraživanja je izjavilo da bi potaknuli srednjoškolce na volontiranje tako da ih se uključi u neku volontersku aktivnost. To je djelomično potvrđeno navedim citatom: „Razvoj volonterstva zahtijeva sustavnu edukaciju volontera i koordinatora, jačanje suradnje između škola, lokalnih zajednica i organizacija civilnog društva, te osiguravanje financijskih i materijalnih resursa. Također, potrebno je razvijati jasne modele priznavanja i vrednovanja volonterskog rada kako bi se povećala motivacija i vidljivost volontera u društvu.“ (Volonterski centar Zagreb, 2021, str. 22).

Prepoznavanje važnosti volontera u zajednici

Sudionici su istaknuli kako volonteri imaju pozitivan i značajan utjecaj na zajednicu, posebno u kriznim situacijama (npr. Covid). To je u skladu s postojećim društvenim trendom: “Ako se opet podsjetimo kriznog konteksta analiziranog vremenskog razdoblja 2020-2022, a osobito kriznih situacija povezanih sa potresima, ne iznenađuje podatak da se najveći udio volontera uključenih u volonterske aktivnosti humanitarnih organizacija pronalazi u Slavoniji (30%) te Lici i Banovini, njih čak 43%.” (Dkolektiv, 2023, str. 41)

3. Izazovi

Tema izazovi podijeljena je u tri podteme: nedostatak sustava za prepoznavanje volonterskog doprinosa, nedostatak motivacije za volontiranjem te prepreke na razini škole i zajednice.

Nedostatak sustava za prepoznavanje volonterskog doprinosa

Suglasje među sudionicima je u vidu prepoznavanja nedostatka promocije volontiranja u srednjim školama. Navedeno je u skladu s istraživanjem Čulum (2008) u kojem stoji ista opaska: "U hrvatskom obrazovnom sustavu i poslovnom sektoru nema adekvatnih niti usustavljenih institucionalnih modela formalnog vrednovanja volonterskog doprinosa."

Nedostatak motivacije za volontiranjem

Mladi nemaju motivacije za volontiranjem radi stresa, nesigurnosti i preopterećenosti obvezama, pokazala se kao još jedna važna misao koju dijeli većina sudionika. Ledić (2007, str. 13) djelomično potvrđuje navode: "Sudionici istraživanja smatrali su da se volonterski rad ne cijeni dovoljno jer je društvena klima za volontiranje nepovoljna, a ekonomska situacija teška, što je najvažniji razlog zbog kojega se malo volontira."

Prepreke na razini škole i zajednice

Nedostatak podrške okoline (slaba prometna povezanost i neinformiranost o mogućim prilikama za volontiranje), naglasak na individualni uspjeh te oslanjanje na nekoliko entuzijasta – djelatnika škole koji guraju cijelu priču o volontiranju predstavlja još jedno kritično područje koje su sudionici istaknuli. Navedeno je u skladu s izvješćem Volonterskog centra Zagreb (2021, str. 16): "Dosadašnji stihijski pristup oslonjen isključivo na inicijative pojedinačnih entuzijasta treba zamijeniti sustavnim, strukturiranim i organiziranim pristupom razvoju volonterskih programa u obrazovnom sustavu."

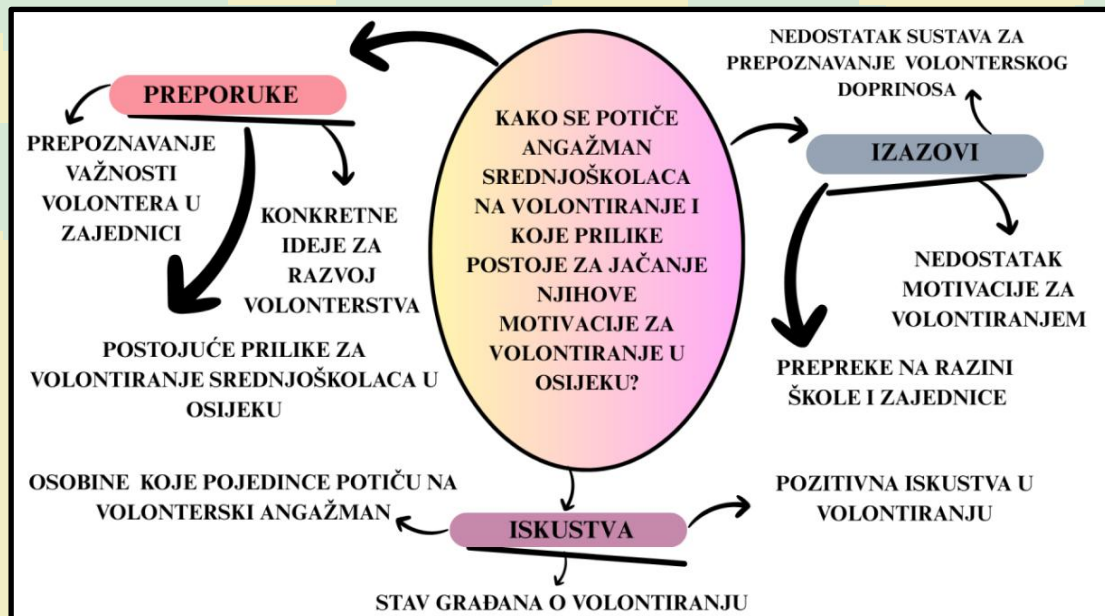
Zaključak rezultata istraživanja

Istraživanje je obuhvatilo stavove srednjoškolaca i stručnjaka o volonterskim praksama u lokalnoj zajednici, fokusirajući se na informiranost, motivaciju, prepreke i percepciju podrške.

Tri ključne teme su izdvojene:

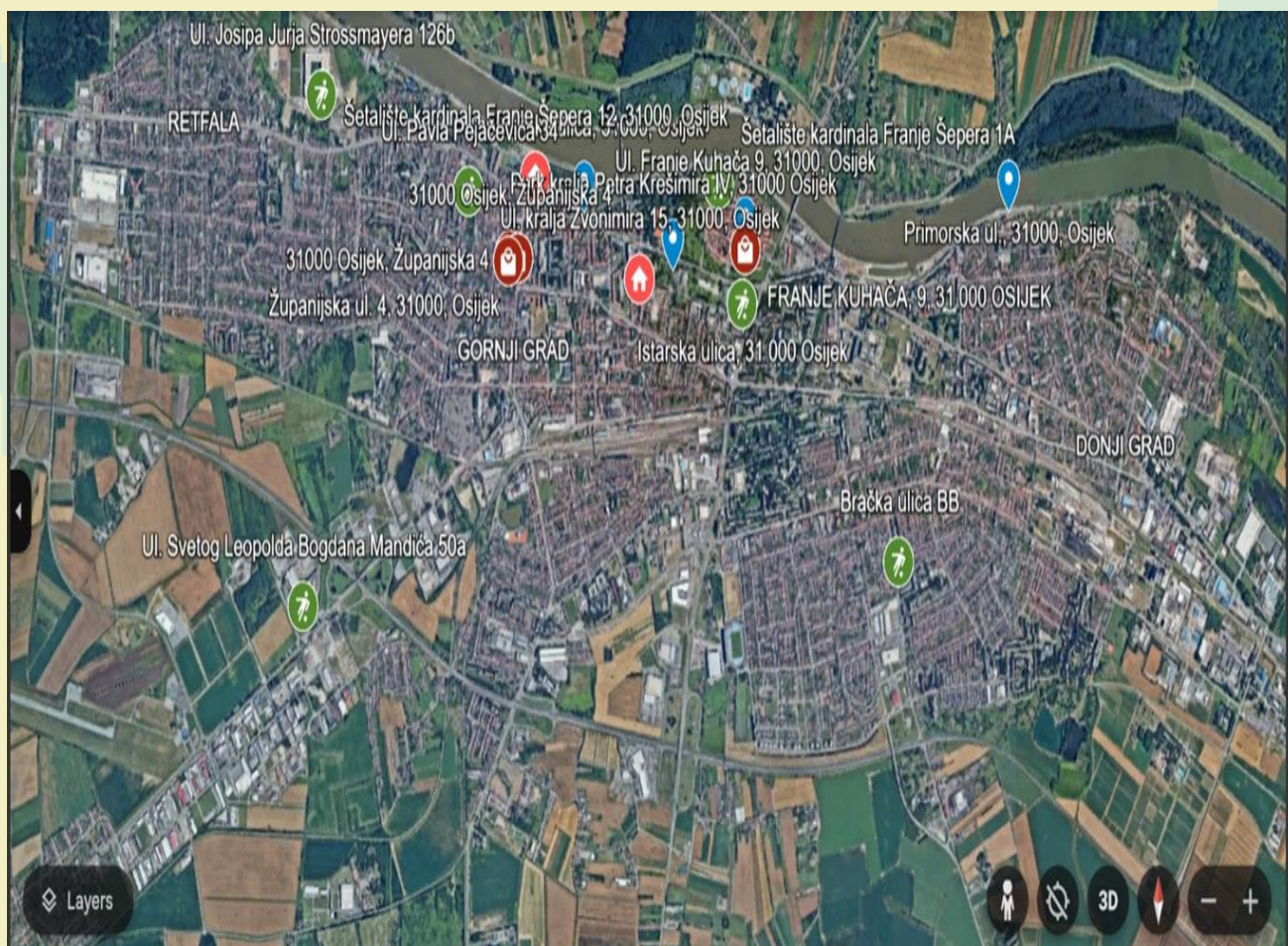
1. Iskustva: Volonteri osjećaju zadovoljstvo i osobni rast kroz volontiranje, dok građani volontiranje smatraju korisnim za razvoj društvene odgovornosti mladih. Osobine volontera uključuju empatiju, komunikacijske vještine i emocionalnu stabilnost.
2. Izazovi: Nedostaje sustav za prepoznavanje volonterskog doprinosa u školama i zajednici, a motivacija mladih je smanjena zbog stresa i preopterećenosti. Također postoje prepreke poput loše prometne povezanosti, nedovoljne informiranosti i oslanjanja na nekoliko entuzijasta koji potiču volontiranje.
3. Preporuke: Izdvojene su postojeće volonterske prilike u Osijeku i ideje za razvoj volonterstva, uključujući sustavnu edukaciju, jačanje suradnje između škola i organizacija te osiguranje resursa i priznanja volonterima. Istaknuta je značajna uloga volontera u zajednici, osobito u kriznim situacijama kao što su potresi i pandemija.

Sadržaj potvrđuju i ranija istraživanja i izvještaji relevantnih organizacija koji naglašavaju važnost strukturiranog pristupa volonterstvu, te ističu društvene i osobne koristi volontiranja.

Slika 17. Tematski okvir

POTENCIJALI UNUTAR ZAJEDNICE S GOOGLE KARTOM

Slika 18. Prikaz potencijala unutar zajednice na google karti

MAPIRANJE RESURSA U ZAJEDNICI

primarni (p), sekundarni (s) i vanjski (v)

RESURSI LJUDI

Volonteri prikazuju višu razinu altruizma, solidarnosti, empatije u odnosu na osobe koje se ne uključuju u volonterski angažman (P)

Edukacije namijenjene organizatoru volontiranja (S)

Znanja i kompetencije stručnjaka koji su zaposleni u PRONI Centru i DKolektivu (S)

POLITIČKI RESURSI

Realizacija Zakona o volonterstvu kroz brojne projekte u kojima volonteri sudjeluju kroz angažman u zajednici, većinom putem civilnog sektora (V)

Uprava grada Osijeka podržava mnogobrojne volonterske projekte, a posebice ističe projekt „Volonteri bez granica“ (S)

INFRASTRUKTURNI RESURSI

Srednjoškolski volonterski klubovi (S)

Šetnica uz dravu (S)

Prometna povezanost (S)

Srednjoškolsko igralište (S)

Brojni rekreacijski centri (S)

Nogometna igrališta (S)

Plesni studio (S)

FINANCIJSKI RESURSI

sredstva iz EU projekata
proračun Grada Osijeka
proračun OBŽ

PRIRODNI RESURSI

Osijek – zeleni grad (S)

Brojni parkovi (S)

Najduža šetnica u EU (S)

Prva urbana livada (S)

KULTUROLOŠKI RESURSI

Osijek – duga volonterska tradicija (P)

Empatičnost volontera koji prepoznaju potrebe u zajednici (P)

5.12. – Međunarodni dan volontera, ključna kulturološka vrijednost (V)

PRONI Centar za socijalno podučavanje (S)

DKolektiv (S)

SOCIJALNI RESURSI

Važnost civilnog sektora, posebice PRONI Centra za socijalno podučavanje jer prepoznaje važnost volontiranja srednjoškolaca u vidu stjecanja prvog iskustva koje će primjenjivati u daljnjem profesionalnom i osobnom razvoju (S)

Volonterski centar Osijek povezuje volontere sa udrugama koje se bave istaknutim područjima volontiranja za koje su volonteri

ZAKLJUČAK O BOGATSTVU I DOSTUPNOSTI RESURSA

Kulturološki

Zajednica grada Osijek bilježi dugu volontersku tradiciju što reprezentira izuzetno važan temelj za uključivanje učenika srednjih škola u volontiranje. Visoka razina empatije kod volontera, koji aktivno prepoznaju potrebe u svojim zajednicama razvija se putem školskih volonterskih klubova i lokalnih inicijativa. Nadalje, važno je spomenuti i Međunarodni dan volontera koji se obilježava 5. prosinca

te je kao takav izvrsna mogućnost za podizanje svijesti o važnosti volontiranja kao kulturološke vrijednosti među mladima, ali i svim članovima lokalne zajednice. Na području grada Osijeka ističu se organizacije kao što su PRONI Centar za socijalno podučavanje te Dkolektiv jer pružaju mladima priliku za volonterski angažman, ali i priliku za edukacije i osobni razvoj.

Financijski

Financijski resursi odnose se na provedbu zajedničkih projekata na mikro, mezo i makro razini, a kroz projektne aktivnosti otvaraju se brojne prilike za uključivanje srednjoškolaca u volonterske aktivnosti. Također, iznimno važni izvori financiranja su i županijski proračun, gradski proračun te fondovi Europske unije. Navedeni izvori financiranja važni su jer omogućavaju edukacije, radionice i inicijative koje će potaknuti i pozitivno utjecati na volonterski angažman mladih.

Prirodni resursi

Kao prirodni resursi Osijeka ističu se brojni parkovi i najduža šetnica u Europskoj uniji uz obalu rijeke Drave koji pružaju prikladan prostor za organizaciju i održavanje volonterskih aktivnosti na otvorenom. Nadalje, grad Osijek ističe se kao zeleni grad te kao takav potiče ekološku osviještenost i brigu za okoliš među stanovnicima Osijeka. Kroz volontiranje u različitim akcijama kao što je čišćenje zelenih površina, skupljanje smeća i sadnja drveća srednjoškolci imaju priliku razviti osjećaj pripadnosti i osobne odgovornosti prema zajednici u kojoj žive. Kod prirodnih resursa važno je spomenuti prvu urbanu livadu u gradu Osijeku koja se može iskoristiti u vidu prostora koji će biti

oblikovan kao povoljan za promociju važnosti volontiranja i kod pitanja održivog razvoja. Na prvoj urbanoj livadi moguća je organizacija edukativnih radionica koje će okupiti i integrirati mlade volontere i zainteresiranu javnost.

Infrastrukturni resursi

Osijek kao grad nudi brojne infrastrukturne resurse koji mogu značajno doprinijeti razvoju volonterstva među mladima i općenito većoj uključenosti mladih u život zajednice. Jedan od važnijih primjera su srednjoškolski volonterski klubovi, koji pružaju mladima priliku da već tijekom školovanja postanu aktivni članovi društva. Kroz volontiranje u ovim klubovima učenici mogu razvijati osjećaj solidarnosti, međusobne podrške, ali i stjecati nova znanja i vještine koje im mogu koristiti kasnije u životu. Uz formalne oblike volontiranja, Osijek ima i brojne prostore koji omogućuju neformalne susrete i druženja, ali i organizaciju različitih volonterskih akcija. Promenada uz Dravu, kao jedno od omiljenih mjesta gdje se mladi često okupljaju, idealna je za rekreativne aktivnosti, ekološke akcije, radionice na otvorenom i razna događanja. Također, tu su i srednjoškolsko igralište, gdje mladi također provode jako puno svog slobodnog vremena gotovo cijele godine, razni rekreacijski centri i nogometna igrališta koji nude prostor za sportske i edukativne aktivnosti, čime se potiče timski duh i zdravi stilovi života. Ne smijemo zaboraviti ni plesne studije i slične prostore koji mladima omogućuju kreativno izražavanje. Kroz ples, glazbu i umjetnost općenito, mladi mogu pronaći svoj glas i mjesto u zajednici, a mnogi takvi prostori često uključuju i volonterski rad u organizaciji radionica, događanja i nastupa. Svi ovi resursi zajedno čine temelj za jačanje socijalne povezanosti, aktivnog građanstva i osjećaja pripadnosti zajednici, što je posebno važno u radu s mladima i njihovom osnaživanju za budućnost.

Resursi ljudi

Mnogi pojedinci unutar razvijenog grada Osijeka prožetog ljudskih resursima, svoje slobodno vrijeme iskorištavaju u volonterske svrhe. Shodno tome, osobe koje odlučuju posvetiti svoj dio privatnog vremena u unapređenju vidljivosti volonterstva u zajednici kao i u samom volontiranju statistički pokazuju visoku izraženu razinu empatičnosti, altruizma kao i solidarnosti. Osim navedenog, prisutne su i različite vrste edukacija

koje su formirane za organizatore određenih volonterskih aktivnosti. Nadovezujući se na prethodno, važno je napomenuti kako unutar grada Osijeka postoji mnoštvo uglednih stručnjaka koji raspolažu s visoko razvijenim stručnim znanjima kao i osobnim iskustvima koji imaju za cilj doprinosti razvoju snage volontiranja. Stoga, možemo zaključiti kako resursi ljudi unutar grada Osijeka imaju razvijeni i čvrsti temelj kojim bi se pospješilo uključivanje srednjoškolske populacije u volontiranje. Naposljetku, naglasak se stavlja na snažnu volontersku mrežu DKolektiva kao i PRONI Centra koji pružaju svojim volonterima visoko kvalitetnu organizaciju strukturu aktivnosti unutar kojih razvijaju svoj osobni i profesionalni aspekt.

Politički resursi

Politički resursi vezani uz volonterstvo u Osijeku pokazuju visoku razinu razvijenosti i dostupnosti. Kroz provedbu Zakona o volonterstvu ostvaruje se konkretna institucionalna podrška volonterskim aktivnostima, najčešće putem projekata koje pokreće i provodi civilni sektor. Time se civilno društvo nameće kao važan vanjski politički resurs koji omogućuje realizaciju javnih politika na terenu. Posebno se ističe podrška Gradske uprave Osijeka brojnim volonterskim inicijativama, što pokazuje kako lokalna vlast prepoznaje vrijednost i potencijal volonterstva. Projekt „Volonteri bez granica“, koji se provodi uz podršku grada, primjer je kvalitetnog sekundarnog političkog resursa jer povezuje građane, udruge i institucije u zajedničkom cilju jačanja društvene solidarnosti i angažmana. Ovakvi primjeri potvrđuju da politički resursi u Osijeku nisu samo dostupni, već se i aktivno koriste za razvoj zajednice kroz volonterstvo.

Socijalni resursi

Socijalni resursi također igraju ključnu ulogu u poticanju i razvoju volonterstva, posebno među mladima. Civilni sektor, a osobito PRONI Centar za socijalno podučavanje, prepoznaje važnost uključivanja srednjoškolaca u volonterske aktivnosti, pružajući im priliku za stjecanje prvih iskustava koja su ključna za osobni i profesionalni razvoj. Time se ovaj oblik podrške može definirati kao sekundarni socijalni resurs jer nadopunjuje obiteljske i školske okvire u formiranju mladih. Osim toga, važnu ulogu ima i Volonterski centar Osijek, koji djeluje kao posrednik između

volontera i organizacija koje djeluju u različitim područjima društvenog djelovanja. Njegova funkcija povezivanja i usmjeravanja volontera čini ga važnim sekundarnim socijalnim resursom koji omogućuje uključivanje pojedinaca u korisne i društveno važne aktivnosti. Kroz ovakve strukture jasno je da su socijalni resursi u zajednici ne samo prisutni, već i funkcionalni i dostupni svima koji žele doprinijeti društvu.

PREPORUKE

Ovo poglavlje sastoji se od dvije razrađene strategije od kojih je jedna samostalni rad autorica, a druga strategija je nastala u suradnji autorica ove procjene zajednice i djelatnika PRONI Centra za socijalno podučavanje. Korištena metoda za izradu strategija je Shema planiranja strategije Midwest akademije (Bobo, Kendall i Max., 2010), koja nas usmjerava u kreiranju preporuka za razvoj volonterstva u gradu Osijeku. To predstavlja jasan, sistematičan i logičan način planiranja strategije kako bi se postigla željena društvena promjena.

Shema planiranja Midwest akademije (uz pojedine prilagodbe i adaptacije) je tablica koja se sastoji od definiranja dugoročnog cilja, kao i definiranja pet specifičnih ciljeva kojima se ostvaruje željena društvena promjena. Potom se procjenjuje koji specifičan cilj najbolje odgovara kriterijima predviđenim Shemom planiranja Midwest akademije te se taj specifičan cilj detaljnije razrađuje i taktizira (Bobo i sur., 2010). Tactic star je alat koji se koristi za detaljniju analizu taktike u svrhu postizanja željenog učinka u strategiji. To je alat za strateško planiranje i procjenu taktika u zagovaranju i aktivizmu. Ima oblik zvijezde, a unutar krakova su raspoređena pitanja koja pomažu usmjeriti taktiku. Svako pitanje predstavlja jedno tematsko područje (primjerice: meta, poruka, struktura i jasnoća, vrijeme, vrijednosti, saveznici, ton, i sl.). Također, uz to se dodaje i tablica s organizacijskim razmatranjima (ondje se sistematizirano navodi što to organizacija unosi u realizaciju strategije, što očekuje dobiti iz suradnje te koji su unutarnji problemi organizacije). Takav uvid pruža podršku prilikom planiranja i realizacije ciljeva, usmjeravajući nas na prednosti, nedostatke i potencijalne prijetnje koje valja razmotriti prije samog aktivističkog djelovanja. Uz navedeno korišten je i spektar dionika u problemu koji skalira dionike poput spektrometra od aktivnih saveznika do pasivnih oponenta. Također svaka strategija sadrži i svoju vremensku crtu u kojoj se realiziraju određene taktike. Sve to predstavlja jedinstven logičan sustav, koji pomaže u ostvarivanju promjene.

Radionica s organizacijom održana je 19. svibnja 2025.g. u prostorijama PRONI Centra za socijalno podučavanje. Na radionici su sudjelovale tri djelatnice PRONI Centra za socijalno podučavanje i autorice procjene zajednice. To su bile voditeljice

projekta Regionalnog Info-centra za mlade Mirjana Jozanović i Maja Knežević te voditeljica odjela za obrazovanje Irena Mikulić. Radionica je ukupno trajala dva sata, a tijekom radionice bili su prezentirani rezultati istraživanja (tematski okvir te tema ranije strategije), u svrhu informiranog rada na drugoj strategiji. Reakcije organizacije na dotadašnju fazu procjenu zajednice bile su pozitivne te usklađene s njihovim očekivanjima.

Zajedničkim radom definiran je dugoročni cilj te pet specifičnih ciljeva koji potpomažu ostvarivanje tog cilja. Korištena metoda omogućila je da se odabere jedan od tih specifičnih ciljeva te da se sistematizira realizacija istog. Ciljevi su usklađeni sa SMART kriterijima, a odabir se razmatrao s obzirom na utjecaj na mikro, mezo ili makro razinu. Drugim riječima, autorice su se orijentirale više na mezo i makro kontekst (lokalnu i nacionalnu zajednicu) jer prema principu kumulativnosti te komponente sadrže i pojedinca na općenit način, dok nužno rad s pojedincem na podrazumijeva i zajednicu. S obzirom na lokalni kontekst prilikom izrade procjene zajednice, ova procjena zajednice kao i strategije za razvoj volonterstva najprije se odnose na grad Osijek i Osječko-baranjsku županiju, no kao jedan model dobre prakse, autorice vjeruju kako može poslužiti kao uzor i drugim gradovima i županijama u Hrvatskoj. Poglavitito uzevši u obzir da je problematika slična u čitavoj Hrvatskoj, što je utvrđeno sekundarnim izvorima podataka i terenskim istraživanjem.

Slika 19. Sudionici radionice u PRONI Centru za socijalno podučavanje

STRATEGIJA 1 (samostalna izrada autorica)

Specifični cilj: U koalicijskoj suradnji razviti posebnu preporuku Preporuku Ministarstva znanosti i obrazovanja za organizaciju i razvoj volonterstva u svim srednjim školama u Hrvatskoj do 2028.

Vizija (dugoročni cilj): Osigurati kontinuirani i strukturirani razvoj volonterstva u svim srednjim školama u Hrvatskoj do 2030.

TAKTIKE

TAKTIKA 1: Grupno lobiranje Ministarstvu znanosti i obrazovanja za donošenje preporuke za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj

Kozina i Mimica (2018, str. 216) navode da „Volonterske aktivnosti u školi mogu poslužiti u postizanju odgojnih ciljeva kroz iskustveni odgoj volontiranja za aktivnu građansku ulogu mladih u društvu.“, dok Totić (2024, str. 59) navodi: „volonterske aktivnosti potrebno je pomno planirati, stoga je potrebno da one budu sastavni dio školskih kurikuluma.“

Zadatak

Potrebno je uvjeriti Ministarstvo znanosti i obrazovanja da bi za adekvatan razvoj obrazovnog, ali i volonterskog sustava bila potrebna njihova sinergija i bliža suradnja. Istraživanjima je utvrđeno kako “obrazovni sustav može značajno doprinijeti promicanju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena osmišljavanjem učinkovitih pristupa i prilika.” (Bedeković i sur., 2024, str. 113). Ipak to je nemoguće bez pravnog akta iza kojeg bi stajalo nadležno Ministarstvo. Preporuka za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj bio bi prvi takav dokument u povijesti te bi bio prirodna ekstenzija Nacionalnog kurikula kojim se već predviđa volontiranje i volonterski angažman srednjoškolaca u skladu s postojećim preporukama (Totić, 2024). Preporuka bi trebala imati u vidu sistematizaciju radnih mjesta s obzirom na nove odgovornosti koje bi se nametnule preporukom, određene beneficije školama koje se odluče implementirati preporuku (novčane, sustav podrške i evaluacije, i sl.), službeni dokument – potvrdu koja se izdaje učenicima za sudjelovanje u volontiranju

te predviđenog koordinatora za volontiranje, osnivanje školskih volonterskih klubova, kao i školskog volonterskog programa. Nepostojanje takvog dokumenta ukazuje na slabu promociju volontiranja te na nedostatak institucionalne podrške. Isto je zamijećeno još u podacima iz istraživanja 2007. u kojima se navodi: "Rezultati ukazuju na nedostatak dobre promocije volonterskoga rada i izostanak poticajnih mjera za volontiranjem, poglavito od strane države." (Forčić, 2007, str. 67).

Potrebni koraci

- Identifikacija i angažman ključnih dionika
- Formiranje koordinacijskog tima i podjela uloga
- Prikupljanje podataka, analiza i provođenje istraživanja
- Izrada strategije lobiranja i komunikacijskog plana
- Provođenje lobiranja prema ciljanim osobama
- Evaluacija ishoda

Rezultat

Izdavanje takve preporuke, pružilo bi legitimitet za ulazak udruga u škole te škola u prisniju suradnju s udrugama. Uz to bi i poticalo mlade na aktivan angažman u lokalnoj zajednici i stjecali kompetencije korisne i u formalnom kontekstu.

TAKTIKA 2: Organizacija javnih prosvjeda u svrhu stvaranja javnog pritiska za donošenje preporuke Ministarstva znanosti i obrazovanja za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj

Malogorski (2019) navodi kako volontiranje u srednjoj školi stvara osjećaj pripadnosti i koheziju među učenicima te doprinosi razvoju socijalnih vještina.

Zadatak

Povećati svijest u javnosti o važnosti volontiranja (Bedeković i sur., 2024) te pridobiti podršku za inicijativu grupnog lobiranja kod ministra Radovana Fuchsa.

Potrebni koraci

- Planiranje i organizacije inicijative
- Identifikacija i angažman ključnih dionika
- Izrada jasnih i snažnih poruka te vizualnih materijala
- Organizacija i najava javnih prosvjeda
- Koordinacija volonterskih manifestacija zajedno s prosvjedima
- Aktivno uključivanje medija i javnosti
- Izgradnja podrške i koherentnosti grupe
- Održavanje fokusa
- Evaluacija ishoda

Rezultat

Javni prosvjedi stvorit će pritisak na Ministarstvo znanosti i obrazovanja kako bi usvojilo preporuku.

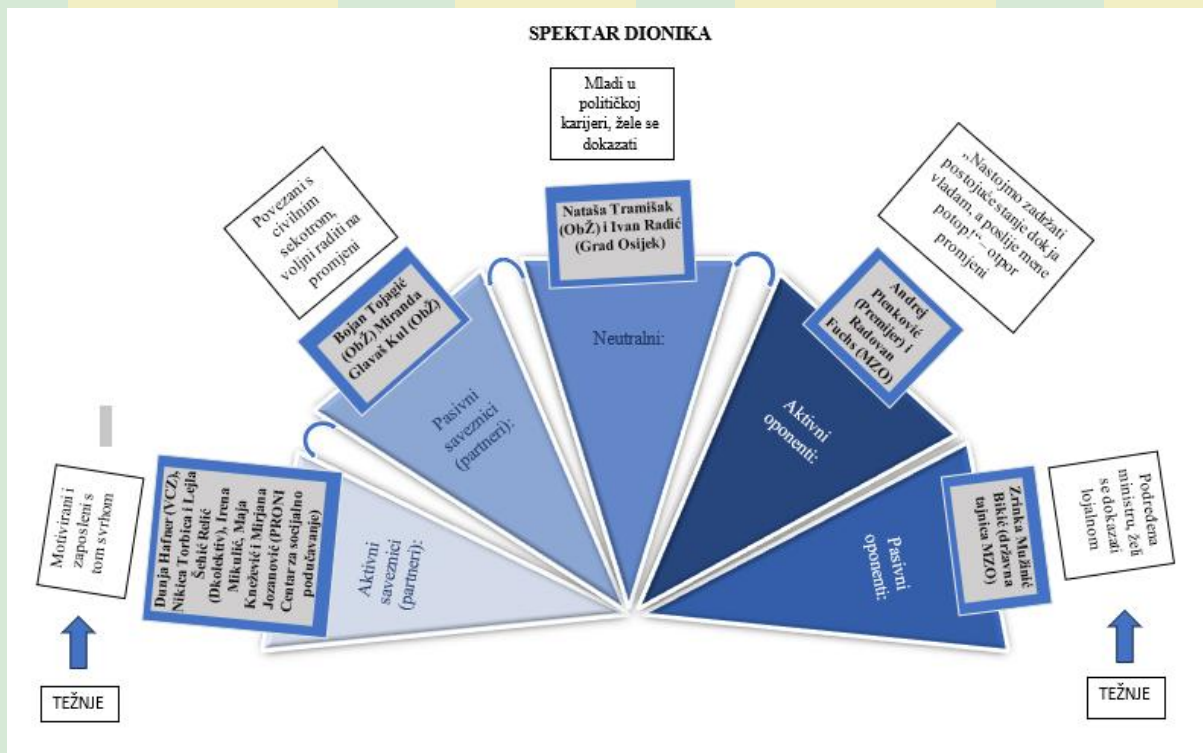
DUGOROČNI CILJ	SPECIFIČNI CILJEVI	POBOLJŠAVA ŽIVOTE LJUDI	SPECIFIČAN JE I MJERLJIV JE	IZVEDIV JE	MIJENJA ODNOS MOĆI	IZGRAĐUJE NAŠU ORGANIZACIJU	VESELI NAS NJEGOVA PROVEDBA
Osigurati kontinuirani i strukturirani razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj do 2030.	Provesti istraživanja među srednjoškolcima u Hrvatskoj do 2026. na temu motivacije i spremnosti srednjoškolaca na volonterski angažman		+	+		+	+
	U koalicijskoj suradnji razviti posebnu preporuku Preporuku Ministarstva znanosti i obrazovanja za organizaciju i razvoj volonterstva u svim srednjim školama u Hrvatskoj do 2028.	+	+	+	+	+	+
	Potaknuti javna tijela na vrednovanje volonterskog angažmana prilikom raspisivanja javnih natječaja do 2027.	+	+	+		+	+
	Napraviti univerzalnu nacionalnu kampanju među srednjoškolcima za promidžbu volontiranja do 2027.			+	+	+	+
	Uvrstiti u Nacionalni program za mlade odredbe o volontiranju te osigurati adekvatno i strukturalno vrednovanje volontiranja do 2028.	+		+	+		+

SHEMA PLANIRANJA MIDWEST ACADEMY prema Bobo i sur. (2010)

Slika 20. Ispunjena Shema planiranja *Midwest academy* za Strategiju 1

ORGANIZACIJSKA RAZMATRANJA			
	Resursi organizacije	Kako ćete kroz ovu strategiju izgraditi svoju organizaciju?	Unutarnji problemi organizacije
Pitanje	Koje resurse organizacija unosi u strategiju?	Koji su nam resursi još potrebni da bismo proveli strategiju? Koji su lokalni i u našoj oblasti? Kako možete biti time ojačani?	Koje unutarnje probleme ima organizacija?
Odgovor	<ul style="list-style-type: none"> • Ugled i kredibilitet u zajednici • Prostor za edukacije i sastanke • Program razvoja volonterstva u strateškim dokumentima • Veliko partnerstvo sa školama, gradnja različitih prioriternih stvari, • Jedinствен model međusektorske suradnje u području informiranja mladih – savjetodovni odbor Info centra za mlade • Razvijene programe treninga (<i>Menadžment volontera</i> – program za organizatore voloniranja, a program <i>Biti volonter, volonteri početnici</i> – namijenjen volonterima) • Iskusna djelatnica (Irena Mikulić) koja je registrirana za lobiranje prema Zakonu o lobiranju (NN 36/2024) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nove metodologije i inovacije u promociji tog dijela (poglavito digitalna pismenost) • Pribaviti sredstva za provedbu strategije • Kontinuirani projekti • Cjeloživotno učenje i osobni razvoj • Promocija organizacije na nacionalnoj razini • Priliku za stvaranje obrazovne i socijalne politike kroz međuresornu i partnersku suradnju 	<ul style="list-style-type: none"> • Novci • Nedostatak ljudskih resursa • Projektno financiranje • Osoba s direktnim pristupom donositeljima odluka (npr. političar, savjetnik ministra)

Slika 21. Organizacijska razmatranja za Strategiju 1

Slika 22. Spektar dionika za Strategiju 1

Slika 23. Vremenski slijed Strategije 1 (Taktika 1)

Slika 24. Vremenski slijed Strategije 1 (Taktika 2)

STRATEGIJA 2 (izrada autorica u suradnji s PRONI Centrom za socijalno podučavanje)

Specifični cilj: Osnažiti ulogu Vijeća učenika u svim srednjim školama na području grada Osijeka za promociju i razvoj volontiranja na satovima razredne zajednice te izraditi pripadajući srednjoškolski volonterski program do kraja 2028. za svaku srednju školu u gradu Osijeku (Buzov i Ivošević, 2024; Ćulum, 2008).

Vizija (dugoročni cilj): Do kraja 2028. povećat će se prepoznatljivost volonterskog doprinosa u gradu Osijeku te razviti građanske odgovornosti osječkih srednjoškolaca kontinuiranim volontiranjem (Hackenberger-Kutuzović i sur., 2020).

TAKTIKE

TAKTIKA 1: Pokretanje kampanje Volonterskih ambasadora

Mnogi učenici nisu upoznati s mogućnostima volontiranja niti s prednostima volontiranja, što smanjuje vidljivost i sudjelovanje. Upravo je zbog toga nužno napraviti vršnjačku kampanju promocije volontiranja.

Navedena taktika je zasnovana na znanstvenim dokazima jer su Arić i Laklija (2015) proveli istraživanje u kojem se utvrdilo kako su mladi zainteresirani za volontiranje, glavni motiv je altruizam, a vršnjačka podrška je prepoznata kao ona koja treba biti strukturirana, educirana i vođena. Upravo bi se to dobilo navedenom taktikom.

Zadatak

Osnažiti odabrane učenike kao ambasadore volontiranja koji će aktivno promovirati volontiranje i poticati vršnjake na sudjelovanje osobnim iskustvom i angažmanom.

Potrebni koraci

- Izabrati i educirati ambasadore volontiranja iz Vijeća učenika i šire školske populacije
- Ambasadori organiziraju prezentacije, radionice i kampanje na društvenim mrežama i na satovima razredne zajednice za podizanje svijesti o važnosti volontiranja

- Suradnja s učiteljima radi uključivanja tema volontiranja u nastavu i školske događaje
- Prikupljanje povratnih informacija učenika za kontinuirano unapređenje kampanje
- Osigurati beneficije za učenike i suradnike koji se odluče podržati inicijativu

Rezultat

Povećana svijest i motivacija za volontiranje među učenicima, veće sudjelovanje te razvijena volonterska kultura koju podržavaju i učenici i učitelji.

TAKTIKA 2: Izrada volonterskog programa u suradnji Vijeća učenika i djelatnika srednjih škola

U školama ne postoji strukturirani i formalizirani volonterski program koji bi omogućio učenicima sustavno uključivanje u volonterske aktivnosti.

Navedeno je u skladu s istraživanjem Juzbašić i Vukasović Hlupić (2015) koje navode psihološke benefite volontiranja mladih koje se odražava i na makro sferi te ističu važnost kreiranja volonterskih programa i promociju volontiranja među mladima.

Zadatak

Vijeće učenika, u partnerstvu s djelatnicima škole, treba osmisliti i razviti sveobuhvatan volonterski program koji će biti integriran u školski razvojni plan (SRZ) i prilagođen interesima i potrebama učenika i zajednice.

Potrebni koraci

- Formirati radnu skupinu unutar Vijeća učenika koja će zajedno sa zainteresiranim učiteljima raditi na izradi programa.
- Provesti anketu među učenicima kako bi se identificirali interesi i motivacija za volontiranje.
- Istražiti primjere dobrih praksi iz drugih škola i volonterskih organizacija.
- Definirati ciljeve, vrste volonterskih aktivnosti, kriterije za sudjelovanje, način praćenja i vrednovanja volonterskog rada.
- Izraditi pisani volonterski program koji uključuje plan aktivnosti, uloge, odgovornosti i način suradnje s lokalnom zajednicom.
- Predstaviti program školskoj upravi i ostalim dionicima radi usvajanja i provedbe.

- Organizirati radionice i promotivne aktivnosti za učenike kako bi se program popularizirao i potaknulo sudjelovanje.

Rezultat

Jasan, strukturiran i održiv volonterski program koji omogućuje aktivno uključivanje učenika u volonterske aktivnosti, jača suradnju između učenika i učitelja te doprinosi razvoju društvene odgovornosti i zajedništva u školi

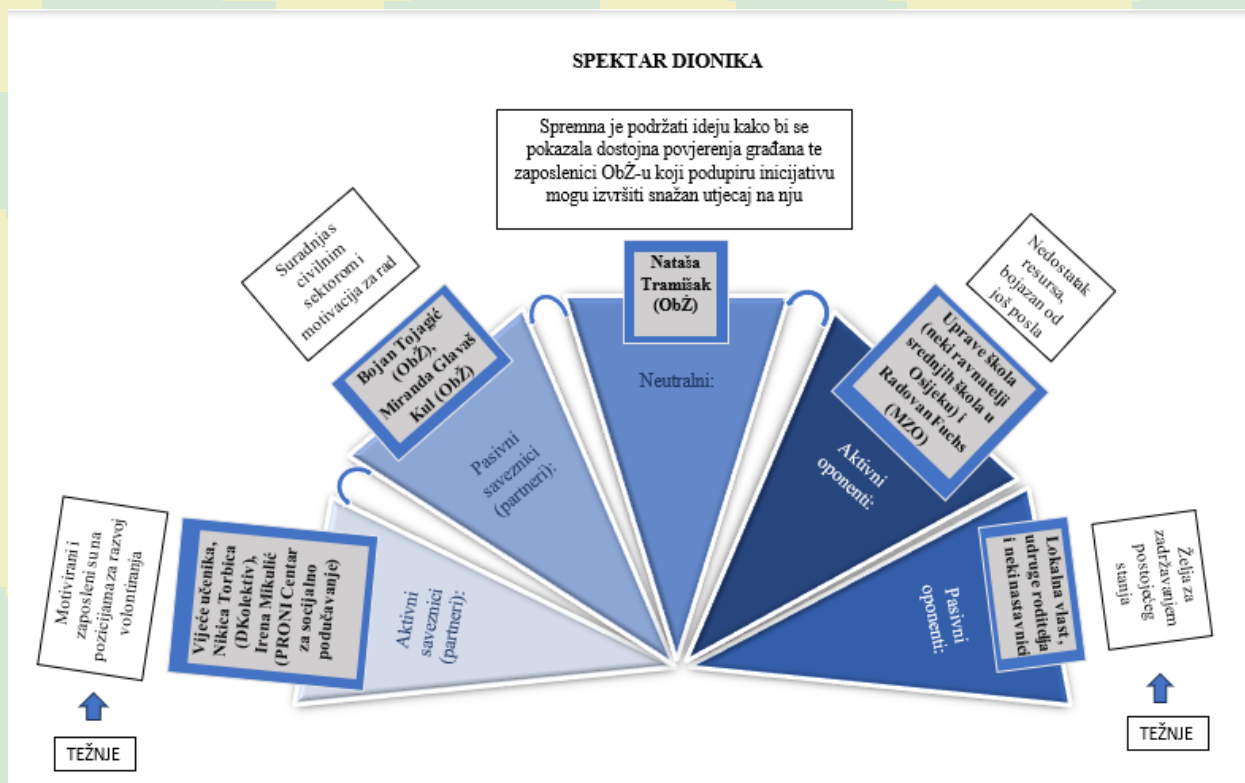
DUGOROČNI CILJ	SPECIFIČNI CILJEVI	POBOLJŠAVA ŽIVOTE LJUDI	SPECIFIČAN JE I MJERLJIV JE	IZVEDIV JE	MIJENJA ODNOSNE MOĆI	IZGRADUJE NAŠU ORGANIZACIJU	VESELI NAS NJEGOVA PROVEDBA
Do kraja 2028. povećat će se prepoznatljivost volonterskog doprinosa u gradu Osijeku te razviti građanske odgovornosti osječkih srednjoškola kontinuiranim volontiranjem.	Vrednovati angažman SŠ nastavnika za razvoj volonterstva u SŠ (novčanim naknadama, satnicom i sl.).	+	+		+	+	+
	Oснаžiti ulogu Vijeća učenika u svim srednjim školama na području grada Osijeka za promociju i razvoj volontiranja na satovima razredne zajednice te izraditi pripadajući srednjoškolski volonterski program do kraja 2028. za svaku srednju školu u gradu Osijeku.	+	+	+	+	+	+
	Promovirati volontiranje u medijima i kroz školske aktivnosti na način koji je to prihvatljiv srednjoškolicima.			+	+		+
	Educirati i informirati dionike civilnog sektora o načinu uključivanja vlastitih aktivnosti u školski kurikulum SŠ.	+		+	+	+	+
	Potaknuti donositelje odluka da dodjele dodatne bodove na javnim natječajima za javno financiranje SŠ koje suraduju s civilnim sektorom.	+		+		+	+

SCHEMA PLANIRANJA MIDWEST ACADEMY prema Bobo i sur. (2010)

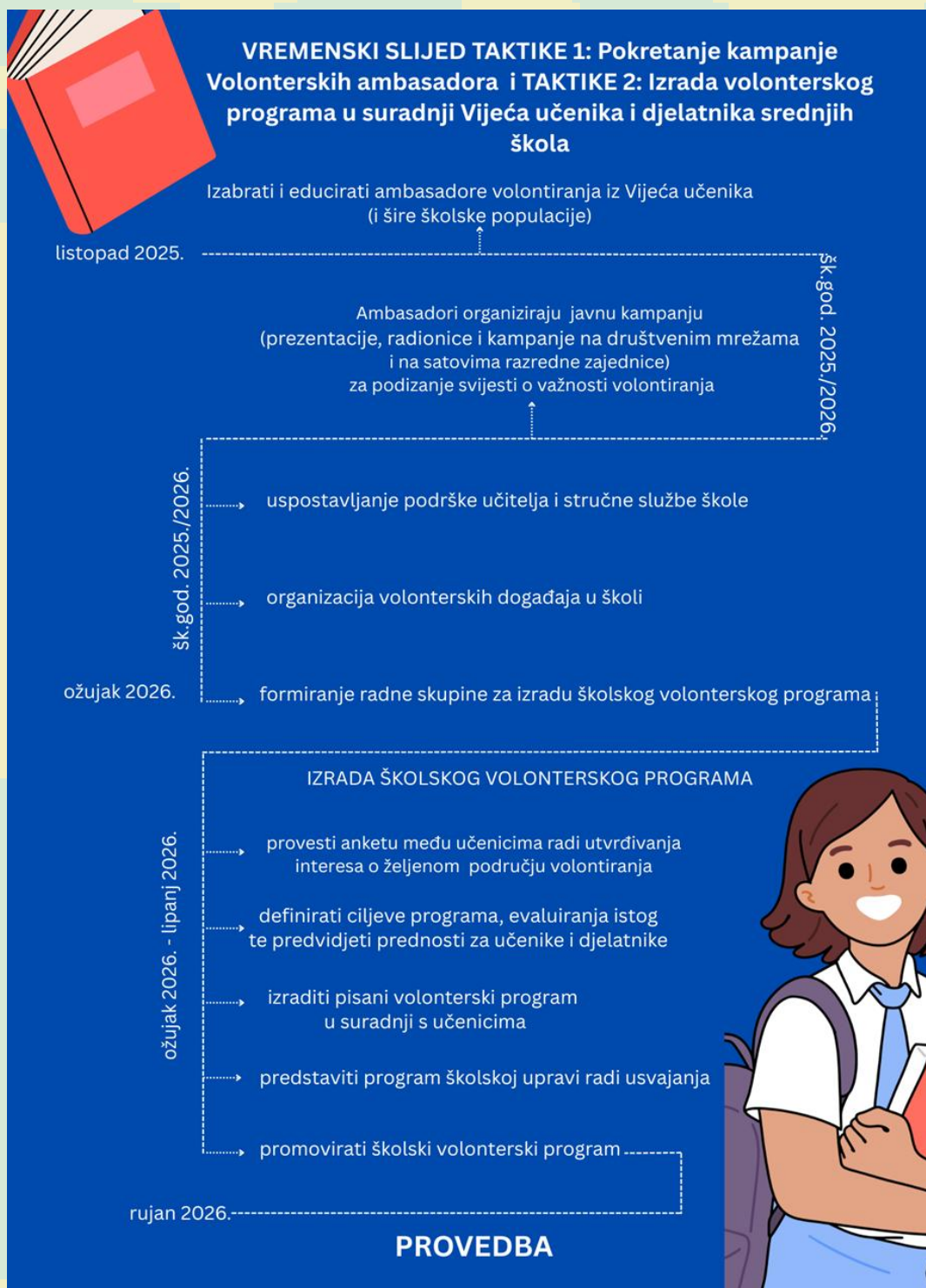
Slika 25. Ispunjena Shema planiranja *Midwest academy* za Strategiju 2

	Resursi organizacije	Kako ćete kroz ovu strategiju izgraditi svoju organizaciju?	Unutarnji problemi organizacije
Pitanje	Koje resurse organizacija unosi u strategiju?	Koji su nam resursi još potrebni da bismo proveli strategiju? Koji su lokalni i u našoj ovlasti? Kako možete biti time ojačani?	Koje unutarnje probleme ima organizacija?
Odgovor	<ul style="list-style-type: none"> Lokalni volonterski centar koji godinama vode Oformljeni školski volonterski klubovi (u OŠ) Suradnja sa zajednicom je prepoznata (suradnička mreža) Jedinstven model međusektorske suradnje u području informiranja mladih – savjetodovni odbor Info centra za mlade Regionalni Info centar za mlade Hangout zajednica - neformalna inicijativa volontera ESS program (akreditirani kao organizacija za slanje i primanje volontera) Timsko volontiranje za doprinos u zajednici (<i>Viralni i pristupačniji i zeleniji Pirovac</i>) Materijalni i određeni novčani resursi Aplikacija za krizno volontiranje – pokazuje aktualne potrebe u zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> Nove metodologije i inovacije u promociji tog dijela (poglavito digitalna pismenost) Novci Kontinuirani projekti Cjeloživotno učenje 	<ul style="list-style-type: none"> Novci Nedostatak ljudskih resursa Specifična znanja (krizno volontiranje, OSI)

Slika 26. Organizacijska razmatranja za Strategiju 1

Slika 27. Spektar dionika za Strategiju 2

Slika 28. Vremenski slijed Strategije 2 (Taktika 1 i 2)

ZAKLJUČAK

Istraživanje je pokazalo da postoji izražen interes i pozitivan stav srednjoškolaca prema volontiranju kao važnom obliku društvenog angažmana i osobnog razvoja. Volontiranje se prepoznaje ne samo kao prilika za stjecanje novih znanja i vještina, već i kao sredstvo za jačanje samopouzdanja, socijalne osviještenosti te pripremu za tržište rada. Međutim, ova motivacija često nije u potpunosti iskorištena zbog nekoliko ključnih prepreka.

Prvenstveno, stanje informiranosti o mogućnostima volontiranja među mladima i njihovim roditeljima nije zadovoljavajuće. Informacije se uglavnom prenose nesistematski i slučajno, a nedostatak koordinirane promocije i partnerstva između škola i volonterskih organizacija ograničava pristup mladim volonterskim prilikama. Također, nepostojanje formalnih programa volontiranja unutar školskog sustava, kao izvannastavnih aktivnosti koje se vrednuju, umanjuje poticaj za aktivnije uključivanje. Glavne prepreke za volontiranje su nedostatak slobodnog vremena zbog školskih i drugih obaveza, djelomični skepticizam roditelja prema vrijednosti volonterskog rada u odnosu na plaćene poslove te ograničena institucionalna i politička podrška. Unatoč većem broju inicijativa i nekim pozitivnim primjerima poput projekta „Volonteri bez granica“, sustavna i koordinirana strategija za poticanje volontiranja mladih u Osijeku još uvijek nedostaje ili je slabo razvijena.

Zaključno, volontiranje srednjoškolaca u Osijeku ima velik potencijal za pozitivni razvoj i jačanje zajednice, ali njegovo ostvarenje zahtijeva snažniju i sustavniju suradnju između obrazovnih institucija, roditelja, civilnog sektora i lokalnih vlasti. Potrebno je unaprijediti informiranost, motivaciju i praktične uvjete za volontiranje kroz institucionalne mjere, edukaciju, jasno definirane volonterske programe u školama te kontinuiranu podršku volonterskim organizacijama. Samo takav integrirani pristup može osigurati održivi rast volonterskog angažmana mladih i doprinijeti njihovoj socijalnoj uključenosti i osobnom razvoju.

LITERATURA

- Ajdković, M. (2014). Kako izvještavati o kvalitativnim istraživanjima? Smjernice za istraživače, mentore i recenzente. *Ljetopis socijalnog rada*, 21(3), 345–366. <https://hrcak.srce.hr/134768>
- Aldrich, D. P. (2012). *Building resilience: Social capital in post-disaster recovery*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226012896.001.0001>
- Arić, K., & Laklija, M. (2015). Vršnjačka pomoć – iz perspektive vršnjaka pomagača. *Napredak*, 156(1-2), 131–150. <https://hrcak.srce.hr/166161>
- Aslan, H., & Tuncay, T. (2023). Examining the factors affecting the voluntary participation and effects of volunteering in the child welfare in Türkiye* . *Journal of Social Service Research*, 49(1), 23–41. <https://doi.org/10.1080/01488376.2022.2156970>
- Ballard, P. J., i Belsky, J. (2018). Volunteering and adolescent development: A review of the literature. *Child Development Perspectives*, 12(1), 37–42. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29359473/>
- Bedeković, D., Bogdanović, S., & Rak, T. (2024). Osnaživanje mladih za održivi razvoj aktivnostima organiziranog slobodnog vremena. *Život i škola*, 70(2), 107–120. <https://doi.org/10.32903/zs.70.2.7>
- Bejaković, P. (2005). Uloga gospodarsko-političkih mjera u ublažavanju siromaštva u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa*, 29(1), 97–118. <https://hrcak.srce.hr/file/8868>
- Bernatović, I. (2013). *Uloga i značaj ruralnog prostora i ruralnog razvoja za društveni i gospodarski razvoj Republike Hrvatske* (Diplomski rad, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet). <https://repositorij.fazos.hr/islandora/object/pfos:602/datastream/PDF/view>
- Bežovan, G., i Zrinščak, S. (2007). *Civilno društvo u Hrvatskoj*. Naklada Jesenski i Turk; Hrvatsko sociološko društvo. <https://hrcak.srce.hr/27363>
- Bobo, K. A., Kendall, J., & Max, S. (2010). *Organizing for social change: Midwest Academy manual for activists* (4th ed.). Forum Press.
- Bond, B., & Exley, Z. (2016). *Rules for revolutionaries: How big organizing can change everything*. Bold Type Books.

- Boult, B. L. (2016). *201 ways to involve parents: Practical strategies for partnering with families* (3rd ed.). Corwin.
- Boyd, A., & Mitchell, D. O. (2016). *Beautiful trouble: A toolbox for revolution*. OR Books.
- Brajša-Žganec, A., Kaliterna Lipovčan, Lj. (2006). Kvaliteta življenja, životno zadovoljstvo i sreća osoba koje profesionalno pomažu drugima. <https://hrcak.srce.hr/file/16711>
- Brown, M. J. (2007). *Building powerful community organizations: A personal guide to creating groups that can solve problems and change the world*. Long Haul Press.
- Buzov, I., & Ivošević, D. (2024). Razvoj ljudskog i društvenog kapitala u kontekstu volonterstva. *Školski vjesnik*, 73(2), 101–117. <https://doi.org/10.38003/sv.73.2.6>
- Caritas Osječko-đakovačke nadbiskupije. (n.d.). <https://caritas.djos.hr>
- Centar za mirovne studije. (n.d.a). *Vodič za volontere u Hrvatskoj*. <https://www.cms.hr/hr/publikacije/vodic-za-volontere-u-hrvatskoj>
- Centar za mirovne studije. (n.d.b). *Nejednakost*. <https://www.cms.hr/hr/nejednakost>
- Cooks, L., Scharrer, E., & Paredes, C. (2004). Toward a social approach to learning in community service learning. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 10(Spring), 44–56.
- Couldry, N., i Hepp, A. (2017). *The mediated construction of reality*. Polity Press.
- Coulton, C. (2005). The place of community in social work practice research: Conceptual and methodological developments. *Social Work Research*, 29(2), 73-86. <https://doi.org/10.1093/swr/29.2.73>.
- Cozzi, G., Mantovan, N., i Sauer, R. M. (2017). Does it pay to work for free? Negative selection and the wage returns to volunteer experience. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 79(6), 1018–1045. <https://doi.org/10.1111/obeco.12183>
- Čekolj, N., i Ćulum Ilić, B. (2019). *School volunteering programmes – contemporary approach in education in Croatian high schools*. In *Mediterranean Scientific Conference – Educational Systems and Societal Changes: Challenges and Opportunities*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci. <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-skup/679984>
- Debeljak, H. (2023, 23. travnja). Nacrt nacionalnog programa za mlade nije prepoznao važnost mladih volontera: 'Potpuno nevjerojatno'. *Srednja.hr*. <https://www.srednja.hr/svastara/nacrt-nacionalnog-programa-za-mlade-nije-prepoznao-vaznost-mladih-volontera-potpuno-nevjerojatno/>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. Berlin: Springer Science & Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-1-4899-2271-7>

Del Gandio, J., & Nocella, A. J. (2014). *Educating for action: Strategies to ignite social justice*. New Society Publishers.

DKolektiv. (2023). *Rezultati istraživanja o volonterstvu u Republici Hrvatskoj*. <https://dkolektiv.hr/storage/documents/publications/rezultati-istrazivanja-o-volonterstvu-u-republici-hrvatskoj.pdf>

DKolektiv. (n.d.a). *Demo akademija*. <https://dkolektiv.hr/hr/demo-academy>

DKolektiv. (n.d.b). *Radius V*. <https://dkolektiv.hr/hr/project/radius-v>

DKolektiv. (n.d.c). *Vrline znanja – ulaganje u ljude i zajednice*. <https://dkolektiv.hr/hr/project/vrline-znanja-ulaganje-u-ljude-i-zajednice>

Družić Ljubotina, O. (2013). SIROMAŠTVO KAO IZAZOV ZA SOCIJALNI RAD U KONTEKSTU EKONOMSKE KRIZE U HRVATSKOJ. *Ljetopis socijalnog rada*, 20 (1), 183-200. <https://hrcak.srce.hr/104557>

Državni zavod za statistiku. (2021). *Objavljeni konačni rezultati popisa 2021*. <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>

Državni zavod za statistiku. (2022a). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu po gradovima/općinama* [Excel datoteka]. https://podaci.dzs.hr/media/td3jvrbu/popis_2021-stanovnistvo_po_gradovima_opcinama.xlsx

Državni zavod za statistiku. (2022b). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine: Stanovništvo po starosti i spolu, po naseljima* [Excel datoteka]. https://podaci.dzs.hr/media/rqybclnx/popis_2021-stanovnistvo_po_naseljima.xlsx

Državni zavod za statistiku. (2022c). *Statistički podaci o demografiji i socijalnim uslugama u Hrvatskoj*. <https://www.dzs.hr>

Državni zavod za statistiku. (2024). *Prirodno kretanje stanovništva u 2023* (Statistička izvješća, br. 1730). https://podaci.dzs.hr/media/gcod513m/si-1730_prirodno-kretanje-stanovni%C5%A1tva-u-2023.pdf

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske. (2024). *Odaziv – Izbori za predsjednika RH 2024*. <https://www.izbori.hr/pre2024/odaziv/1/>

EdukOS gimnazija, privatna srednja škola s pravom javnosti. (2024). Školski kurikulum EdukOS Gimnazije za 2024./2025. školsku godinu <https://gimnazija.edukos.hr/wp-content/uploads/2024/10/2024-10-04-EDukOS-gimnazija-2024-2025-SK.pdf>

- Ekonomska i upravna škola Osijek. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM 2024./2025.* <https://ss-ekonomska-upravna-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/423/2024/10/Skolski-kurikulum-za-skolsku-godinu-2024-2025.pdf>
- Elektrotehnička i prometna škola Osijek. (2024). *Školski kurikulum za školsku 2024./2025. godinu.* https://elpros.net/wp-content/uploads/2024/10/Skolski-kurikulum-2024_25_ELPROS_2_10_2024.pdf
- Etički kodeks volontera. (Narodne novine, NN 55/2008) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_05_55_1915.html
- Europska komisija. (2019). *Izveštaj o volontiranju u Europi: Trendovi, izazovi i preporuke za razvoj.* <https://ec.europa.eu>
- Europska komisija. (2020). *Socijalna uključenost i smanjenje siromaštva u EU.* <https://ec.europa.eu>
- Europska komisija. (2022). *Preporuka Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje.* <https://education.ec.europa.eu/hr/focus-topics/improving-quality/key-competences>
- Europski centar za zakonodavstvo u neprofitnom sektoru. (2020). *Volonterske aktivnosti: Europske prakse regulacije.* <https://ecnl.org/sites/default/files/2020-09/Voluntary%20Activities%20-%20European%20Practices%20of%20Regulation%20%28Belarus%20volunteering%20paper%29.pdf>
- Europski socijalni fond. (2020). *Informacije o financiranju socijalnih usluga i projekata u Hrvatskoj.* <https://www.esf.hr>.
- Franc, R., Maričić, J., i Šakić, V. (2007). Motivacija za volontiranjem u udrugama. U J. Lopižić (Ur.), *15. godišnja konferencija hrvatskih psihologa – Prevencija, rehabilitacija, psihoedukacija kroz interdisciplinarnost.* Hrvatsko psihološko društvo. <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-skup/531859>
- Gage, R. L., i Thapa, B. (2012). Volunteer motivations and constraints among college students: Analysis of the volunteer function inventory and leisure constraints models. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(3), 405–430. <https://doi.org/10.1177/0899764011406738>
- Galović, R. (2011). *Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru.* <https://hrcak.srce.hr/98166>
- GAUDEAMUS, prva privatna srednja škola u Osijeku, s pravom javnosti. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM za školsku 2024./2025. godinu.* <https://gaudeamus.hr/dokumenti>

Glavinić, J., & Najev Čačija, L. (2018). Marketinške aktivnosti neprofitnih organizacija u funkciji motivacije mladih na volontiranje. <https://hrcak.srce.hr/file/318072>

Glazbena škola Franje Kuhača Osijek. (2024). Školski kurikulum školska Godina 2024./2025. https://gsfk-osijek.hr/wp-content/uploads/2024/10/SKOLSKI-KURIKULUM-SKOLSKA-GODINA-2024_2025.pdf

Grad Osijek. (2018). *Grad Osijek nastavlja s obnovom secesijske kulturne baštine*. <https://www.osijek.hr/grad-osijek-nastavlja-s-obnovom-secesijske-kulturne-bastine/>

Grad Osijek. (2020). *Program javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu Grada Osijeka u 2020*. <https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2020/10/Program-javnih-potreba-u-socijalnoj-skrbi-i-zdravstvu-Grada-Osijeka-u-2020..pdf>

Grad Osijek. (2021). *Plan održivog razvoja socijalnih usluga u Gradu Osijeku u razdoblju od 2021. do 2027.* <https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2021/11/PLAN-ODRZIVOG-RAZVOJA-SOCIJALNIH-USLUGA-U-GRADU-OSIJEKU-U-RAZDOBLJU-OD-2021.-2027..pdf>

Grad Osijek. (2023). *Provedbeni program Grada Osijeka (interni pročišćeni tekst)*. <https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2023/12/Provedbeni-program-Grada-Osijeka-interni-procisceni-tekst.pdf>

Grad Osijek. (2025a). Plan raspisivanja javnih natječaja i javnih poziva za financiranje udruga iz Proračuna Grada Osijeka u 2025. *Službeni glasnik Grada Osijeka, br. 1*. <https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/pdf/11-financiranje%20udruga%202025.pdf>.

Grad Osijek. (2025b). *Gradska uprava*. <https://www.osijek.hr/gradska-uprava/>

Grad Osijek. (2025c). *Nacionalne manjine*. <https://www.osijek.hr/gradska-uprava/nacionalne-manjine/>

Grad Osijek. (2025d). *Izješće o provedbi Programa zaštite zraka Grada Osijeka za razdoblje 2021.–2024.* https://www.osijek.hr/wp-content/uploads/2025/03/Izvjescje_o_provedbi_PZZ_Grada_Osijeka_2021-2024_14_03_2025.pdf

Grad Osijek. (n.d.). *Gospodarstvo*. <https://www.osijek.hr/gospodarski-kutak/gospodarstvo/>

Graditeljsko-geodetska škola Osijek. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM za školsku godinu 2024./2025*. <https://ss-graditeljsko-geodetska-os.skole.hr/kurikulum/>

Hrvatski crveni križ - Gradsko društvo Crvenog križa Osijek. (n.d.). *Za život u zajednici*. <https://www.crvenikrizosijek.hr/projekt/za-zivot-u-zajednici/>

Gross, J. M. S., Haines, S. J., Hill, C., Francis, G. L., i Turnbull, A. P. (2015). Strong school–community partnerships in inclusive schools are “part of the fabric of the school... We count on them”. *School Community Journal*, 25(2), 9–30. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1085646.pdf>

Hackenberger-Kutuzović, B., Mihaljević, R., & Mrvica Mađarac, S. (2020). Potencijali razvoja događajnog turizma u gradu Osijeku. *SKEI Međunarodni interdisciplinarni časopis*, 9(1), 80–88. <https://hrcak.srce.hr/249754>

Harris, A. (2023). Theories of human behavior. *Theories of Human Behavior*. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13851.03366>

Hietschold, A., Reinhardt, R., & Gurtner, S. (2020). Why the “no” in innovation? Innovation resistance leaders’ behaviors and self-identities. *Technological Forecasting and Social Change*, 158, 120177. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120177>

Hrelja, R., Levin, L., i Camporeale, R. (2024). Handling social considerations and the needs of different groups in public transport planning: a review of definitions, methods, and knowledge gaps. *European Transport Research Review*, 16(42). <https://doi.org/10.1186/s12544-024-00664-y>

Hrvatska enciklopedija. (n.d.). Osijek. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://enciklopedija.hr>

Hrvatski crveni križ – Gradsko društvo crvenog križa Osijek. (n.d.) <https://www.crvenikrizosijek.hr/>

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2024). *Predstavljen novi Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti za razdoblje do 2026. godine*. <https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/predstavljen-novi-akcijski-plan-djelovanja-na-podrucju-ovisnosti-za-razdoblje-do-2026-godine>

Hrvatski zavod za javno zdravstvo. (2021). *Izvještaj o stanju zdravlja stanovništva Hrvatske*. <https://www.hzjz.hr>

Hrvatski zavod za javno zdravstvo. (2023). *Zdravstvena statistika Republike Hrvatske*. <https://www.hzjz.hr/zdravstvena-statistika>

Hrvatski zavod za zapošljavanje. (2024). *Godišnjak*. <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/GODISNJAK-2024.pdf>

Hrvatski zavod za zapošljavanje. (2025). *Aktualna statistika*. <https://www.hzz.hr/>

- I. gimnazija Osijek. (2024). *Školski kurikulum i GPP*. <https://gimnazija-prva-os.skole.hr/skolski-kurikulum-i-gpp/>
- II. gimnazija Osijek. (2024). *Školski kurikulum 2024./2025.* <https://gimnazija-druga-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/1878/2025/02/Skolski-kurikulum-za-skolsku-godinu-24-25.pdf>
- III. gimnazija Osijek. (2023). *Kurikularni plan III. gimnazije Osijek 2023./2024. – 2028./2029.* [https://gimnazija-treca-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/111/2024/10/III gimnazija Osijek Skolski kurikulum 2023-2028 izmjene.pdf](https://gimnazija-treca-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/111/2024/10/III_gimnazija_Osijek_Skolski_kurikulum_2023-2028_izmjene.pdf)
- Info-centar za mlade Osijek. (n.d.). *Info-centar za mlade Osijek*. <https://icm-osijek.info/>
- Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku. (2025). *ŠKOLSKI KURIKULUM ŠKOLSKA GODINA 2024./2025.* <https://www.ikg.hr/doc/skolski-kurikulum-2024-2025.pdf>
- Jukić, T., & Pegan, S. (2005). *Prostorni i urbanistički razvoj Osijeka - kritika i prijedlozi*. Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Juzbašić, M., & Vukasović Hlupić, T. (2016). Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Društvena istraživanja*, 25(2), 279-300. <https://hrcak.srce.hr/file/209679>
- Kezar, A., & Kinzie, J. (2006). Examining the ways institutions create student engagement: The role of mission. *Journal of College Student Development*, 47(2), 149–172. <https://doi.org/10.1353/csd.2006.0018>
- Kim, J., & Morgül, K. (2017). Long-term consequences of youth volunteering: Voluntary versus involuntary service. *Social science research*, 67, 160–175. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2017.05.002>
- Kleimenhagen, A., Tummers, L., i Bekkers, V. (2020). Social innovation ignored: Framing nonprofit activities in European news media. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 31(5), 949–965. <https://doi.org/10.1007/s11266-020-00224-7>
- Knežević, M. (1995). Nekoliko mogućih elemenata teorije sustava u teoriji i praksi socijalnog rada. *Ljetopis socijalnog rada*, 2(1), 125–135. <https://hrcak.srce.hr/198127>
- Knežević, M., Miljenović, A., i Branjica, V. (2013). *Teorija socijalnog rada*. Biblioteka socijalnog rada: Zagreb.
- Kotlar, V., Milanja, I., Jakšić, K., i Bionda, M. (2016). Stavovi o volontiranju i vrednovanju volonterskog rada studenata Sveučilišta u Zadru. *Sveučilište u Zadru*. <https://hrcak.srce.hr/file/261856>

- Kozina, M. i Mimica, N. (2016). Stavovi učenika škole za medicinske sestre o volontiranju. *Sestrinski glasnik*, 21(3), 216-220. <https://doi.org/10.11608/sgnj.2016.21.047>
- Kruljac, I. (2024, 11. veljače). Za volontiranje u Osijeku prilika ne nedostaje: Ovo mjesto informira mlade, domaće i strane. *Srednja.hr*. <https://www.srednja.hr/izborni-predmet/za-volontiranje-u-osijeku-prilika-ne-nedostaje-ovo-mjesto-informira-mlade-domace-i-strane/>
- Lazarus, R. S., i Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer Publishing Company..
- Malogorski, O. (2019). Volontiranje u srednjoj školi. *Bjelovarski učitelj*, 24(1–3), 27–36. <https://hrcak.srce.hr/273518>
- Markočić Dekanić, A., Gregurović, M., & Batur, M. (2020). *TALIS 2018: Učitelji, nastavnici i ravnatelji – cijenjeni stručnjaci: Međunarodno istraživanje učenja i poučavanja* [PDF].
- Marošević, K., Barišić, A. i Cafuk, B. (2023). SIROMAŠTVO I SOCIJALNA ISKLJUČENOST NEZAPOSLENIH OSOBA - PERSPEKTIVA SOCIJALNOG RADA. *Pravni vjesnik*, 39 (3-4), 163-193. <https://doi.org/10.25234/pv/26072>
- Martens, K. (2016). *Transport Justice: Designing Fair Transportation Systems*. Routledge.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- McCombs, M. E., i Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187. <https://doi.org/10.1086/267990>
- Medicinska škola Osijek. (2024). *Školski kurikulum 2024./2025*. <https://ss-medicinska-os.skole.hr/zakoni-i-pravilnici/>
- Mihaljević, J. (2010). Ana Tkalac Verčić, Dubravka Sinčić Ćorić, Nina Pološki Vokić, *Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje*. Zagreb: M.E.P. d.o.o., 2010., 226 str. *Časopis za suvremenu povijest*, 42(3), 940–941. <https://hrcak.srce.hr/67508>
- Miliša, Z. (2008). Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu. *Pedagogijska istraživanja*, 6(1), 93–115. <https://hrcak.srce.hr/36239>
- Minieri, J., Getsos, P., & Klein, K. (2007). *Tools for radical democracy: How to organize for power in your community* (1st ed.). Jossey-Bass.
- Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske. (n.d.). *Nacrt klasifikacije djelatnosti udruga u Registru udruga*.

<https://udruge.gov.hr/UserDocImages//UserFiles/File//Nacrt%20klasifikacije%20djelatnosti%20udruga%20u%20RU-.pdf> .

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2020).

Komparativna statistika volontiranja 2019.-2020.

<https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202019.%20-%202020..pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2021).

Komparativna statistika volontiranja 2020.-2021.

<https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202020.%20-%202021..pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2022).

Komparativna statistika volontiranja 2021.-2022..

<https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202021-2022.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2023).

Komparativna statistika volontiranja 2022.-2023.

<https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Volonterstvo/KOMPARATIVNA%20STATISTIKA%20VOLONTIRANJA%202022-2023.pdf>

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. (2007, lipanj). *Zašto (ne) volontiramo? Stavovi javnosti o volonterstvu* (Ledić, J., dr. sc., istraživanje).

https://udruge.gov.hr/UserDocImages/UserFiles/zasto_volontiramo.pdf

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2020). *Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi u 2020. godini.*

<https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/statisticka-izvjesca/12012>

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. (2021). *Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027.*

<https://mrosp.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nji%20planovi%20i%20strate%C5%A1ka%20izvje%C5%A1%C4>

Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP). (2025). *Statistički pregled temeljenih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2024. godini.*

https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2025/statistika%20za%202024%20hrv%20i%20eng/Statisticki_pregled_2024_web.pdf

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske. (2024). *Akcijski plan djelovanja na području ovisnosti za razdoblje do 2026. godine*

<https://zdravlje.gov.hr/UserDocImages/2024%20Objave/Akcijski%20plan%20djelov>

[anja%20na%20podru%C4%8Dju%20ovisnosti%20za%20razdoblje%20do%202026.%20godine.pdf](#)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2017a). NACIONALNI KURIKULUM ZA GIMNAZIJSKO OBRAZOVANJE. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20gimnazijsko%20obrazovanje.pdf>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2017b). NACIONALNI KURIKULUM ZA STRUKOVNO OBRAZOVANJE. <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20strukovno%20obrazovanje.pdf>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2017c). NACIONALNI KURIKULUM ZA UMJETNIČKO OBRAZOVANJE <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi//Nacionalni%20kurikulum%20za%20umjetni%C4%8Dko%20obrazovanje.pdf>

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (n.d.). *Srednjoškolski odgoj i obrazovanje*. <https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/srednjoskolski-odgoj-i-obrazovanje/130>

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. (n.d.). *TALIS - Teaching and Learning International Survey*. Preuzeto 15. svibnja 2025. s <https://www.ncvvo.hr/medunarodna-istravanje/talis/>

Napoli, P. (2019). *Social media and the public interest: Media regulation in the disinformation age*. Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/napo18454>

Nepoznat autor (2025a, 24. siječnja). *Međunarodni dan obrazovanja 2025. UNESCO posvećuje umjetnoj inteligenciji*. Fakultet organizacije i informatike. <https://www.foi.unizg.hr/hr/novosti/medunarodni-dan-obrazovanja-2025-unesco-posvecuje-umjetnoj-inteligenciji>

Nepoznat autor (2025b, 21. siječnja). *Međunarodni dan obrazovanja 2025. UNESCO posvećuje umjetnoj inteligenciji*. *Odgovorno.hr*. <https://odgovorno.hr/medunarodni-dan-obrazovanja-2025-unesco-posvecuje-umjetnoj-inteligenciji/>

Nepoznat autor. (2024). *Osijek: Zemlja bez granica 2024*. *Sib.hr* <https://sib.net.hr/dogadjanja/1218765/osijek-zemlja-bez-granica-2024>

Nepoznat autor. (2025). *Prošle godine u Osijeku 329 razvoda: Jedni se razveli nakon 6 mjeseci, drugi nakon 50 godina*. *SiB.hr*. <https://sib.net.hr/vijesti/ostalo/1234752/lani-u-osijeku-329-razvoda-jedni-se-razveli-nakon-6-mjeseci-drugi-nakon-52-godine/>

Nepoznat autor. (n.d.). Kako privući i zadržati volontere u udruzi? *Exdizajn*
<https://www.exdizajn.com/kako-privuci-i-zadrzati-volontere-u-udruzi/>

Netting, F. E., Kettner, P. M., McMurtry, S. L., & Thomas, M. L. (2017). *Social work macro practice* (6th ed.). Pearson Education.

Noddings, N. (2013). *Caring: A relational approach to ethics and moral education* (2nd ed.). University of California Press. <http://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt7zw1nb>

Nursey-Bray, M., Masud-All-Kamal, M., Di Giacomo, M., & Millcock, S. (2022). Building community resilience through youth volunteering: Towards a new model. *Regional Studies, Regional Science*, 9(1), 242–263. <https://doi.org/10.1080/21681376.2022.2038374>

Njegač, D., Gašparović, S., & Stipešević, Z. (2012). Promjene u morfološkoj strukturi Osijeka nakon 1991. godine. *Acta Geographica Croatica*, 38(2010–2011), 59–74. <https://hrcak.srce.hr/file/126090>

Obrtnička škola Osijek. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM OBRTNIČKE ŠKOLE OSIJEK za školsku godinu 2024./2025.* <https://ss-obrtnicka-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/1702/2024/10/Kurikulum-sk.god.-2024-2025.pdf>

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Biologije za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 7/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_149.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 7/19

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Engleski jezik za srednje strukovne škole na razini 4.2. u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 10/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_211.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Etike za gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 10/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_207.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Francuski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 7/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_140.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Katolički vjeronauk za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 10/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_216.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Prirode i društva za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 7/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.html

Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Psihologije za gimnazije u Republici Hrvatskoj, Narodne novine, 7/19 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_155.html

Oppenheimer, M., & Lakey, G. (1965). *A manual for direct action: Strategy and tactics for civil rights and all other nonviolent protest movements*. Quadrangle Books.

Osječko-baranjska županija. (2021). Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije. https://www.obz.hr/images/Plan_financiranja_udruga_2021.pdf.pdf

Osječko-baranjska županija. (2022). *Akcijski plan „Slavonsko srce za obitelji Ukrajine“*. <https://cnzd.org/srce-za-ukrajinu/>

Osječko-baranjska županija. (2022). Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije. https://www.obz.hr/images/Plan_financiranja_udruga_2022.pdf

Osječko-baranjska županija. (2023). Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije. https://xn--osjeki-l2a.hr/wp-content/uploads/2023/05/plan_financiranja_programskih_aktivnosti_udruga_sredstvima_proracuna_osjeko_baranjske_zupanije_u_2023_godini.pdf

Osječko-baranjska županija. (2024). Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije. https://www.obz.hr/images/Plan_financiranja_programskih_aktivnosti_udruga_sredstvima_Pra%C4%8Duna_OB%C5%BD_u_2024._godini.pdf

Osječko-baranjska županija. (n.d.). *Opći podatci*. <https://www.obz.hr/index.php/zupanija/opci-dio>

Osječko-baranjska županija. (2025). Plan financiranja programskih aktivnosti udruga sredstvima Proračuna Osječko-baranjske županije. https://www.obz.hr/images/uo_zdravstvo/2025/plan_financiranja_programskih_aktivnosti_udruga_sredstvima_proracuna_obz_u_2025.pdf

Osječko-baranjska županija. (n.d.). *Socijalni plan Osječko-baranjske županije 2025.–2027.* https://www.obz.hr/socplan/images/pdf/socijalni_plan_obz_2025_2027.pdf

Osječko-baranjska županija. (n.d.). *Srednje škole i domovi*. <https://obz.hr/index.php/srednje-skole-i-domovi>

Osječko-baranjska županija. (n.d.). *Savjetovanje s zainteresiranom javnošću*. <https://www.obz.hr/index.php/savjetovanje-s-zainteresiranom-javnoscu-ob>

Osječko-baranjska županija. (n.d.). *Vjerske zajednice*. <https://www.obz.hr/index.php/vjerske-zajednice> (pristupljeno: 13. svibnja 2025.g.).

Paušić, I. (2025, 30. siječnja). Prosvjed u Osijeku: Ne želimo živjeti na rubu, ne želimo crkavicu od koje se preživljava! *Glas Slavonije*. <https://www.glas-slavonije.hr/osijek/2025/01/30/prosvjed-u-osijeku-ne-zelimo-zivjeti-na-rubu-ne-zelimo-crkavicu-od-koje-se-prezivljava-672384/>

Pejić, D. (2025, 7. svibnja). Druženje i sportske igre na Pampasu okupile 400 umirovljenika iz 14 županija. *Glas Slavonije*. <https://www.glas-slavonije.hr/osijek/2025/05/07/druzenje-i-sportske-igre-na-pampasu-okupile-400-umirovljenika-iz-14-zupanija-693212/> (pristupljeno: 9. svibnja 2025.g.).

Pepeonik, Z. (1972). Osijek. *Geografski horizont*, 18(1–2), 1–16.

Poljoprivredna i veterinarska škola Osijek. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM POLJOPRIVREDNE I VETERINARSKJE ŠKOLE OSIJEK ŠKOLSKA GODINA 2024./2025*. <https://ss-poljoprivredna-veterinarska-os.skole.hr/dokumenti/skolski-dokumenti/skolski-kurikulum/>

Popović, G. (2024). Preferencija vrijednosti osnovnoškolaca i srednjoškolaca. *Bjelovarski učitelj*, 29(1–3), 88–93. <https://hrcak.srce.hr/file/472255>

Pravilnik o državnoj nagradi za volontiranje ("Narodne novine", broj 109/21)

PRONI Centar za socijalno podučavanje (n.d.), <https://proni.hr/en/>

PRONI Centar za socijalno podučavanje (n.d.), <https://proni.hr/en/>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (2024). *Statut*. <https://proni.hr/wp-content/uploads/2025/02/Statut-2024.pdf>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (2025). *Operativni plan 2025 nadopunjeni* [PDF]. <https://proni.hr/wp-content/uploads/2025/03/Operativni-plan-2025-nadoopunjeni.pdf>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (n.d.). O nama. <https://proni.hr/old.proni.hr/o>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (n.d.a). *Početna*. <https://proni.hr/>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (n.d.b). *Proni tim*. <https://proni.hr/proni-tim/>

PRONI Centar za socijalno podučavanje. (n.d.c). *Projekti*. <https://proni.hr/projekti/>

- Reinsborough, P., & Canning, D. (2017). *Re:Imagining change: How to use story-based strategy to win campaigns, build movements, and change the world* (2nd ed.). PM Press.
- Ricketts, A. (2012). *The activists' handbook: A step-by-step guide to participatory democracy*. Zed Books.
- Rochester, C., Ellis Paine, A., & Howlett, S. (2009). *Volunteering and society in the 21st century*. Palgrave Macmillan.
- Sachs, J.D., Lafortune, G., Fuller, G. (2024). The SDGs and the UN Summit of the Future. Sustainable Development Report 2024. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press. 10.25546/108572
- Salvatierra, A., & Heltzel, P. (2013). *Faith-rooted organizing: Mobilizing the church in service to the world*. InterVarsity Press.
- Satelit edukacije. (n.d.). Kontakt. <https://www.satelit-edukacije.eu/contact/>
- Savjet mladih Grada Osijeka. (2025). *Raspravljamo o pitanjima vezanim za mlade*. <https://savjetmladih.osijek.hr/>
- Scott, J. (2017). *Social network analysis* (4th ed.). Sage Publications.
- SKAC OS. (n.d.a). Upoznaj nas. <https://skacos.hr/upoznaj-nas/>
- SKAC OS. (n.d.b) Projekti i programi. <https://skacos.hr/projekti-i-programi/>
- Southby, K., i South, J. (2016). Volunteering, inequalities and barriers to volunteering: A rapid evidence review. *Centre for Health Promotion Research, School of Health & Community Studies*. <https://eprints.leedsbeckett.ac.uk/id/eprint/3434/>
- Spiritus Osijek. (n.d.). *Tko smo mi?* <https://www.sos.hr/sample-page/>
- Središnji državni ured za demografiju i mlade. (2023). *Nacionalni program za mlade za razdoblje 2023. do 2025. godine* [PDF]. <https://mdu.gov.hr/UserDocImages/Direktorij%20/Slike%20od%2011.23/Dokumenti%20od%2011.23/Nacionalni%20program%20za%20mlade%202023-2025%20A4%20HR%20web..pdf> (pristupljeno 15. svibnja 2025.g.).
- Strojarska tehnička škola Osijek. (2024). *Školski kurikulum školska godina 2024./2025*. <https://ss-strojarska-tehnicka-os.skole.hr/wp-content/uploads/sites/251/2024/10/Kurikulum-24-25.pdf>
- Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Osijek. (2024). *ŠKOLSKI KURIKULUM za školsku godinu 2024./2025*. https://www.umjetnicka-skola-osijek.hr/dokumenti/Skolski_kurikulum_2024_2025.pdf

Tansey, L., & Gallo, M. (2018). From homework club to social justice: Critical reflections on student volunteering through the examination of a school–university partnership. *Research for All*, 2(1), 76–92. <https://doi.org/10.18546/RFA.02.1.08>

Tauković, P. (2021). Osječki sleng i essekerizmi, tipični izrazi koje Osječani koriste i po njima se međusobno prepoznaju. *OsijekNews.hr*. <https://osijeknews.hr/osjecki-sleng-i-essekerizmi-tipicni-izrazi-koje-osjecani-koriste-i-po-njima-se-medusobno-prepoznaju/>

Tehnička škola i prirodoslovna gimnazija Ruđera Boškovića. (2023). *Školski kurikulum školska Godina 2023./2024*. <https://rudjerica.com/wp-content/uploads/2023/10/Skolski-kurikul-2023.2024.pdf>

Ťivković, P. (2008). Turistička privlačnost Osječko-baranjske županije. Gradska tiskara Osijek.

Tonković, Ź., Marčelić, S. i Krolo, K. (2023). Tko su mladi volonteri? Uloga vrijednosti i političke participacije u objašnjenju volonterske motivacije. *Sociologija i prostor*, 61 (2 (227)), 375-396. <https://doi.org/10.5673/sip.61.2.6>

Totić, V. (2024). *Uključivanje mladih u volonterske aktivnosti: analiza i preporuke* (Završni specijalistički). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:199:95596>

Trgovačka i komercijalna škola „Davor Milas“, Osijek. (2024). *Školski kurikulum Trgovačka i komercijalna škola "Davor Milas"*. <https://ss-trg-kom-dmilas-os.skole.hr/skolski-dokumenti-1/>

Turistička zajednica grada Osijeka. (2016). Zabavni sadržaji. <https://www.tzosijek.hr/zabavni-sadrzaji-660>

Udruga Breza. (n.d.a). *Arhiva projekata*. <https://breza.hr/arhiva-projekata/>

Udruga Pannonian. (n.d.). The Pannonian Association. https://youth.europa.eu/volunteering/organisation/69822_hr (pristupljeno: 13. svibnja 2025.g.).

Udruga za razvoj civilnog društva SMART. (2020). *Volontiranje u Hrvatskoj: Trendovi, izazovi i preporuke za unaprjeđenje*. Udruga SMART. <https://www.smart.hr/izvjestaj>

Udruge veterana 106. brigade Osijek. (2025, 9. siječnja). *Održana skupština za 2025. godinu Udruge veterana 106. brigade Osijek*. <https://udruga-106br.hr/index.php/9-1-2025-godine-odrzana-skupstina-za-2025-godinu-udruge-veterana-106-brigade-osijek/> (pristupljeno: 9. svibnja 2025.g.).

Ugostiteljsko-turistička škola Osijek. (2022). *KURIKULUM UGOSTITELJSKO-TURISTIČKE ŠKOLE, OSIJEK*. <https://rck-utso.hr/wp-content/uploads/2022/10/Skolski-Kurikulum.pdf>

- Unikom. (2025). *Urbane livade – srce grada koje kuca zeleno*. <https://unikom.hr/urbane-livade-srce-grada-koje-kuca-zeleno>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda> (pristupljeno: 13. svibnja 2025.g.)
- Ured za statistiku Republike Hrvatske. (2021). *Statistički pregled grada Osijeka*. <https://www.dzs.hr>
- Volonterski centar Kupa. (2018). *Mogućnosti za volontiranje: gdje, kako, zašto...?* <https://vck.vallis-colapis.hr/mogucnosti-za-volontiranje-gdje-kako-zasto/>
- Volonterski centar Osijek – DKolektiv. (2024). *Katalog organizatora volontiranja u Osijeku*. https://pzs.hr/wp-content/uploads/2024/09/KATALOG-ORGANIZATORA-VOLONTIRANJA-U-OSIJEKU_compressed.pdf (pristupljeno: 9. svibnja 2025.g.)
- Volonterski centar Zagreb. (2021). *Generacija za V: Zašto i kako organizirati volonterski program u školi?* https://www.vcz.hr/wp-content/uploads/2021/07/Generacija-za-V_FINAL.pdf
- Vrcelj, S. (2020). *Pedagoško savjetovanje* [E-udžbenik]. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci. <http://izdavastvo.ffri.hr/wp-content/uploads/2020/10/Pedagosko-savjetovanje-prof.-Vrcelj.pdf>
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley and Sons.
- Ward, S. (2023). Using theory-based evaluation to understand what works in asset-based community development. *Community Development Journal*, 58(2), 206–224. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsab046>
- Wolff, T. (2010). *The power of collaborative solutions: Six principles and effective tools for building healthy communities*. Jossey-Bass.
- Zakon o volonterstvu (Narodne novine, NN 58/07, 22/13, 84/21)
- Zvizdić, S., i Dautbegović, A. (2020). Preopterećenost učenika školskim obavezama. *Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu*, (10), 105–119. <https://doi.org/10.46352/23036990.2020.105>
- Žganec, A. (2022). *Socijalni rad u zajednici*. Naklada Slap.

POPIS SLIKA

- Slika 1. Prostor PRONI Centra za socijalno podučavanje, Izvor: Google maps, 2025, nalazi se na str. 4
- Slika 2. Spolna struktura volontera u RH 2019. - 2023. godine, Izvor: samostalna izrada autorica, prema podacima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2019-2023), nalazi se na str. 10
- Slika 3. Dobna struktura volontera u RH 2019. - 2023. godine, Izvor: samostalna izrada autorica, prema podacima Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2019-2023), nalazi se na str. 11
- Slika 4. Pregled srednjih škola u Osijeku prema stavovima o volontiranju, Izvor: samostalna izrada autorica prema školskim kurikulumima dostupnim na web stranicama osječkih srednjih škola, nalazi se na str. 14
- Slika 5. Broj volontera u Republici Hrvatskoj i Osijeku, 2023, Izvor: samostalna izrada autorica prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 2021 te Ministarstva rada mirovinskog sustava obitelji i socijalne politike (2023), nalazi se na str. 15
- Slika 6. Prikaz dugoročnih i kratkoročnih volontera u istaknutim udrugama grada Osijeka, Izvor: samostalna izrada autorica prema godišnjim izvješćima dostupnim na web stranicama istaknutih osječkih udruga, nalazi se na str. 16
- Slika 7. Zastupljenost mladih volontera u Osijeku prema području volontiranja, Izvor: samostalna izrada autorica prema podacima dostupnim na web stranicama udruga i Dkolektiva (nekadašnjeg Volonterskog centra Osijek), nalazi se na str. 18
- Slika 8. Upitnik o posvećenosti zajednice u suzbijanju problema, Izvor: materijali s kolegija, nalazi se na str. 59
- Slika 9. Spektar dionika, Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 62
- Slika 10. Geografski položaj grada Osijeka u odnosu na Republiku Hrvatsku, Izvor: Grad Osijek (n.d.), nalazi se na str. 69
- Slika 11. Prikaz lokaliteta – grad Osijek, Izvor: Grad Osijek (n.d.), nalazi se na str. 70
- Slika 12. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 4 globalnog održivog razvoja, Izvor: Sachs, Lafortune i Fuller, 2024, nalazi se na str. 99
- Slika 13. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 10 globalnog održivog razvoja, Izvor: Sachs i sur., 2024, nalazi se na str. 100
- Slika 14. Razvojni prikaz Hrvatske - Cilj 17 globalnog održivog razvoja, Izvor: Sachs i sur. 2024, nalazi se na str. 101
- Slika 15. Proračunska sredstva grada Osijeka namijenjena udrugama 2020. – 2024., Izvor: samostalna izrada autorica prema službenim dokumentima Grada Osijeka, nalazi se na str. 107
- Slika 16. Petogodišnji pregled iznosa sredstva za financiranje programskih aktivnosti udruga, Izvor: samostalna izrada autorica prema službenim dokumentima Osječko-baranjske županije, nalazi se na str. 110
- Slika 17. Tematski okvir, Izvor: samostalna izrada autorica prema rezultatima istraživanja, nalazi se na str. 123

Slika 18. Prikaz potencijala unutar zajednice na google karti, Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 124

Slika 19. Sudionici radionice u PRONI Centru za socijalno podučavanje, Izvor: privatna arhiva, nalazi se na str. 131

Slika 20. Ispunjena Shema planiranja *Midwest academy* za Strategiju 1, Izvor: samostalna izrada autorica prema Bobo i sur., 2010, nalazi se na str. 135

Slika 21. Organizacijska razmatranja za Strategiju 1, Izvor: samostalna izrada autorica prema materijalima s kolegija, nalazi se na str. 135

Slika 22. Spektar dionika za Strategiju 1, Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 136

Slika 23. Vremenski slijed Strategije 1 (Taktika 1), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 137

Slika 24. Vremenski slijed Strategije 1 (Taktika 2), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 138

Slika 25. Ispunjena Shema planiranja *Midwest academy* za Strategiju 2, Izvor: samostalna izrada autorica prema Bobo i sur., 2010, nalazi se na str. 142

Slika 26. Organizacijska razmatranja za Strategiju 1, samostalna izrada autorica prema materijalima s kolegija, nalazi se na str. 142

Slika 27. Spektar dionika za Stretegiiju 2, Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 143

Slika 28. Vremenski slijed Strategije 2 (Taktika 1 i 2), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 144

POPIS TABLIČNIH PRIKAZA

Tablični prikaz 1. Aktualni projekti PRONI Centra za socijalno podučavanje prema razini djelovanja, Izvor: samostalna izrada autorica prema PRONI Centru za socijalno podučavanje, (n.d.c), nalazi se na str. 6

Tablični prikaz 2. Strateški ciljevi PRONI Centra socijalnog podučavanja, Izvor: samostalna izrada autorica prema PRONI Centru za socijalno podučavanje (2025), nalazi se na str. 7

Tablični prikaz 3. Srednje škole u Osijeku, Izvor: samostalna izrada autorica prema Osječko-baranjska županija (n.d.), nalazi se na str. 13

Tablični prikaz 4. Indirektni čimbenici problema, Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 20

Tablični prikaz 5. Lokalni osječki izrazi, Izvor: Tauković, 2021, nalazi se na str. 86

Tablični prikaz 6. Plan davanja sredstava Grada Osijeka udrugama (izraženo u eurima), Izvor: samostalna izrada autorica prema službenim dokumentima Grada Osijeka, nalazi se na str. 104

Tablični prikaz 7. Realizacija sredstava dobivenih od Grada Osijeka (izraženo u eurima), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 106

Tablični prikaz 8. Plan financirana programskih aktivnosti udruga, Izvor: samostalna izrada autorica prema službenim dokumentima Osječko-baranjske županije, nalazi se na str. 110

Tablični prikazi 9. Sociodemografske karakteristike sudionika istraživanja (Prilog 2), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 169

Tablični prikazi 10. Pitanja za intervju (Prilog 3), Izvor: samostalna izrada autorica, nalazi se na str. 170

Tablični prikaz 11. TACTIC STAR – pitanja, Izvor: materijali s kolegija, nalazi se na str. 171

PRILOZI

Prilog 1. Fotografija *root cause effect-a*, Izvor: privatna arhiva

Prilog 2. Sociodemografske karakteristike sudionika istraživanja, Izvor: samostalna izrada autorica

Prilog 3. Pitanja za intervju, Izvor: Samostalna izrada autorica

Prilog 4. Vodič za intervju, Izvor: Samostalna izrada autorica

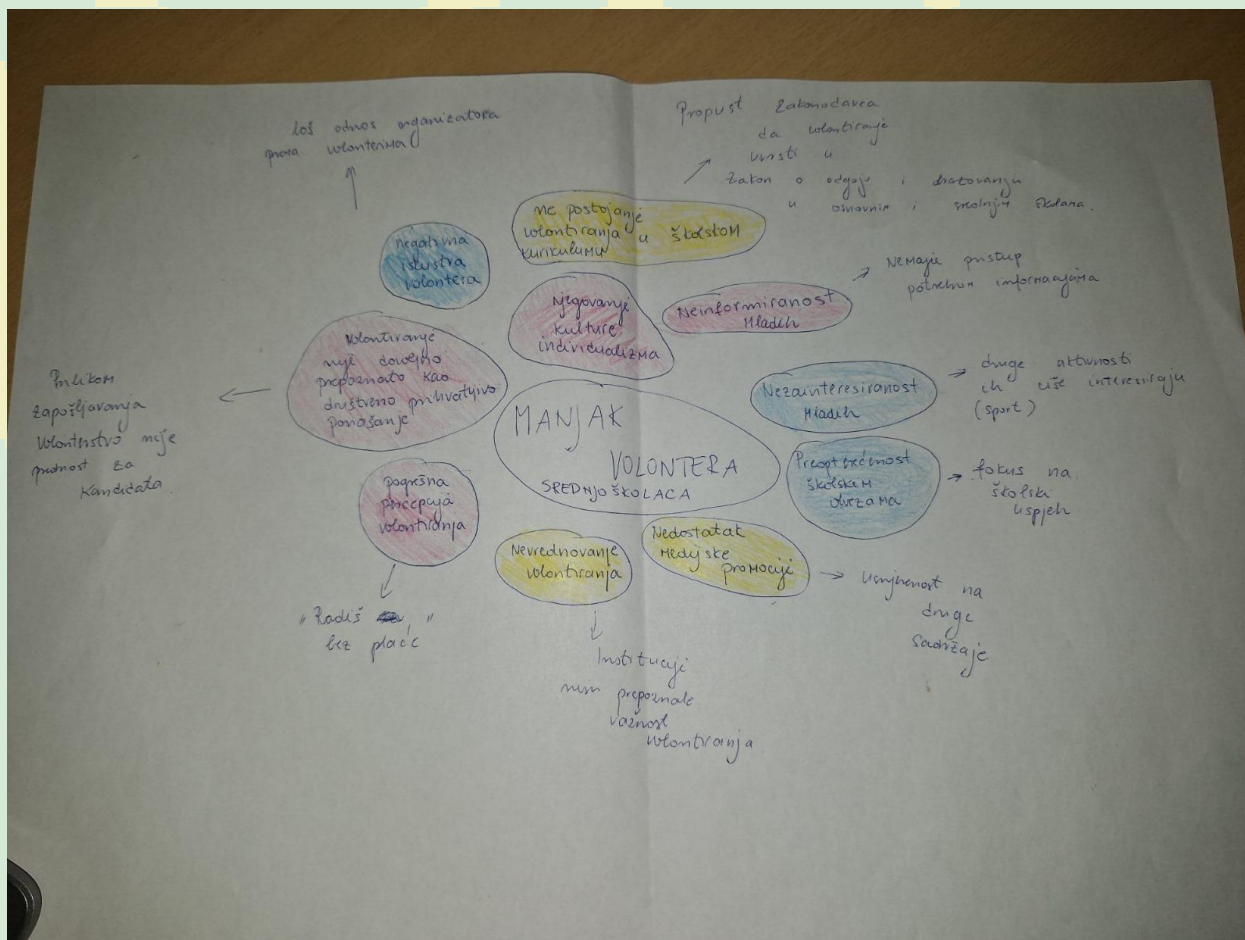
Prilog 5. *TACTIC STAR* – pitanja, prijevod autorica na hrvatski jezik s engleskog jezika

Prilog 6. *TACTIC STAR* – Strategija 1 (Taktika 1 i 2), Izvor: Samostalna izrada autorica

Prilog 7. *TACTIC STAR* – Strategija 2 (Taktika 1 i 2), Izvor: Samostalna izrada autorica

Prilog 8. Gantt chart materijali, Izvor: Materijali s kolegija

Prilog 1. Fotografija root cause effect-a

Prilog 2. Sociodemografske karakteristike sudionika istraživanja

SUDIONICI	DOB SUDIONIKA	CILJANE KARAKTERISTIKE
B.T. (M)	35	zaposlenik čelnog tijela OBŽ-a, pravnik
M.R.B (Ž)	60	zaposlenica Odsjeka za socijalnu zaštitu, umirovljenike i demografiju Grada Osijeka, savjetnica
M.K. (Ž)	53	srednjoškolska nastavnica u II. gimnaziji u Osijeku
N.T. (M)	35	srednjoškolski nastavnik u Osijeku i promotor volonterstva
V.M. (M)	42	psiholog u sustavu socijalne skrbi izvan Osijeka
E.B. (Ž)	40	socijalna radnica u Osijeku
G.Š. (Ž)	42	roditelj srednjoškolca izvan Osijeka
A.B. (M)	67	umirovljenik, predsjednik DVD-a izvan Osijeka
P.V. (M)	35	student socijalnog rada, volonter, Osijek
N.M. (Ž)	19	maturantica iz sustava obrazovanja odraslih u Osijeku, volonterka
D.N. (M)	15	učenik srednje škole
I.K. (Ž)	14	učenica osmog razreda osnovne škole izvan Osijeka

Tablični prikaz 9. Sociodemografske karakteristike sudionika istraživanja

Prilog 3. Pitanja za intervju

Postojeće prilike za volontiranje srednjoškolaca u Osijeku
1. Koliko ste upoznati s radom Volonterskog centra u Osijeku?
2. Poznajete li neke prilike gdje srednjoškolci mogu volontirati u Osijeku?
3. Kakav utjecaj imaju volonteri na zajednicu?
Prilike za osobni rast i zajedničko djelovanje srednjoškolaca
4. Što mislite o interesu srednjoškolaca za volontiranje?
5. Da ste u ulozi srednjoškolskog nastavnika, na koji bi način potaknuli učenike na volontiranje?
6. Koje su prepreke srednjoškolcima za volonterski angažman?
7. Koje osobine posjeduje srednjoškolac koji se uključuje u volonterske aktivnosti?
Zagovaranje i mijenjanje političkih odluka za stvaranje prilika za volontiranje
8. Na koji način grad Osijek potiče srednjoškolce na volontiranje?
9. Koje je vaše mišljenje o spremnosti političara za financiranje volontiranja?
10. Imate li ideju na koji bi način Vi potaknuli volontiranje u zajednici?
11. Kakav je vaš stav o volontiranju?

Tablični prikaz 10. Pitanja za intervju

VODIČ ZA INTERVJU

- Uvodno predstavljanje, pozdravljanje, predstaviti temu intervjuja
- Objasniti svrhu intervjuja
- Zahvaliti na odvojenom vremenu

OPUŠTANJE ISPITANIKA:

1. Kako ste danas?
2. Koja su Vaša očekivanja od današnjeg intervjuja?

FOLLOW UP PITANJA:

1. Možete li malo objasniti svoj odgovor?
2. Možete li dati neki primjer utjecaja volontera na zajednicu?
3. Da ste Vi srednjoškolac, što bi Vas potaknulo na volontiranje?
4. Smatrate li da su srednjoškolci preopterećeni? Imaju li dovoljno vremena za volontiranje?
5. Koliko bi financijskih sredstava trebalo izdvojiti iz gradskog proračuna za poticanje i razvoj volonterstva?

INTERPRETATIVNA PITANJA

1. Ako sam Vas dobro shvatila, izrazili ste nezadovoljstvo...opazili ste da su srednjoškolci manje motivirani za volontiranje...
2. Objasnili ste svoj stav o volontiranju. Možete li navesti na temelju čega ste formirali svoj stav? Koja su iskustva utjecala na formiranje vašeg stava?

Prilog 5. TACTIC STAR – pitanja

1. Tko ili što je politička meta naše akcije — i zašto? Kako je naša akcija osmišljena da izvrši pritisak na tu metu? Hoće li im to predstavljati prijetnju ili imati cijenu? Hoće li ih to staviti u dilemu odluke u kojoj pobjeđujete bez obzira na to kako odgovore?

2. Na kojoj ranjivoj točki pritiska interveniramo — i zašto?

3. Kako će naša akcija utjecati na potencijalne saveznike? Kako će vaša akcija aktivirati pasivne saveznike, pridobiti potencijalne saveznike i izolirati opoziciju? Koje konkretne skupine želite staviti u prioritet?

4. Koju priču naša akcija prenosi? Tko je vaša prioritetna publika i koju poruku im želite poslati? Kakva vrsta prezentacije i ton (svečan, radostan, ljutit, itd.) će biti najučinkovitiji?

5. Kako strateški narativno oblikujete i uokvirujete svoju priču? Postoji li negativac u vašoj priči? Postavljate li vlastite likove kao protagoniste? Nagovještavate li željeni ishod?

6. Povezujete li se s vrijednostima ljudi — posebice s onima vaše ciljne publike — i pozivate li se na njihov zdrav razum? Koje vrste popularnih slika i simbola uključujete u svoju akciju i poruke?

7. Ima li naša akcija jasnu logiku za promatrača izvana? Priča li sama akcija priču i prenosi li našu željenu poruku? Hoće li slučajni promatrač intuitivno shvatiti o čemu se radi, bez da moramo išta reći?

8. Brinemo li jedni za druge i gradimo li kapacitete naše grupe? Hoće li akcija izgraditi kapacitete naše grupe? Hoće li generirati novi interes i pomoći u uključivanju novih ljudi? Podržavate li jedni druge adekvatno dok zajednički činimo žrtve i preuzimamo rizike?

Tablični prikaz 11. TACTIC STAR - pitanja

Prilog 6. *TACTIC STAR* za Strategiju 1 (Taktika 1 i 2)

TACTIC STAR za Taktiku 1: Grupno lobiranje Ministarstvu znanosti i obrazovanja za donošenje preporuke za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj

Meta su ministar Radovan Fuchs te državna tajnica Zrinka Mužinić Bikić iz Ministarstvu znanosti i obrazovanja. Oni su jedini koji imaju formalnu vlast objaviti posebnu Preporuku za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj. Tako su oni u mogućnosti institucionalno integrirati volontiranje u lokalne zajednice i promicati aktivno građanstvo. Pritisak se vrši s pomoću grupnog lobiranja koje koristi koordinirane, dugotrajne i argumentirane zahtjeve različitih dionika obrazovnog procesa (učenika, nastavnika, udruga i roditelja) kako bi se kreirao narativ žurnosti, ali i opravdanost takvog pothvata. Ignoriranje lobiranja može rezultirati gubitkom povjerenja javnosti i političkim pritiscima, prosvjedima, ali i nezadovoljstvom građana, dok bi prihvaćanje preporuke donijelo promociju Ministarstva u javnosti te stvorilo pozitivan narativ u ministarskom angažmanu. Ministarstvo je svakako u dilemi hoće li prihvatiti zahtjeve inicijative, ali su i vođe inicijative u dilemi hoće li im se dati odgovarajući medijski prostor ili će proživjeti javni linč.

Interveniramo na ranjivoj točki političke odgovornosti i potrebe Ministarstva za održavanjem dobrog imidža u obrazovnom sektoru, kao i na njihovoj potrebi za podrškom nastavnika, učenika i šire javnosti. Lobiranjem se ističe važnost volontiranja kao društveno poželjne i obrazovno vrijedne aktivnosti koju Ministarstvo ne smije zanemariti.

Aktiviranje pasivnih saveznika (poput Mirande Glavaš Kul i Bojana Tojagića) najefektivnije će se ostvariti ako ih uključimo kao savjetnike i pomoćnike u strateškom planiranju inicijative, tada će imati osjećaj odgovornosti za ishod, a i koncept javne predanosti nalaže da će biti motivirani izvršiti ono što su javno obećali učiniti. Pridobivanje potencijalnih saveznika može se dogoditi prilikom prirodne ekspanzije inicijative, to će se osigurati kroz demokratičan proces u kojem će se svakom dioniku pružiti prilika da izrazi svoje mišljenje, podijeli svoju ideju te na određen način oblikuje smjer našeg lobiranja. Također, tu postoji i poželjna mogućnost da se pojave različita poznanstva koja se ovdje mogu iskoristiti u sferi političkog utjecaja ili posredno da se

dođe do onih koji taj utjecaj mogu ostvariti. Stoga je važno naglasiti kako bi takav pothvat bio dugotrajan te da su vrijednosti koalicije važnije od samog lobiranja, jer čak i u slučaju da konkretna inicijativa ne bude ostvarena, postoji snaga zajedništva, solidarnosti i socijalne mreže koja se može koristiti za buduće pokušaje, ali i nove ideje koje inicijativa može iznjedriti. Tako da je to također i prilika za rad na sebi, na civilnom društvu te prilika za produbljivanje spoznaja i smišljanje novih zajedničkih taktika za podizanje kvalitete života u lokalnoj zajednici. Izoliranje opozicije odvit će se upravo na takav način, fokus će biti usmjeren na cilj, zajedništvo, kvalitetu argumenata te se neće energija trošiti na bavljenje trivijalnom materijom. Prioritetne skupine su nastavnici, učenici, roditelji, volonterske organizacije i stručnjaci za obrazovanje, kao donositelji odluka spremni raditi na promjenama.

Priča je da je volontiranje (ne)formalno obrazovanje kojemu je mjesto u školi! Prioritetna publika su donositelji odluka u Ministarstvu i šira obrazovna zajednica. Ton je profesionalan, argumentiran, konstruktivan, s naglaskom na suradnju i zajednički interes.

Negativac je sustav u kojem se volontiranje nedostavno vrednuje te ne ostvaruje potrebnu podršku za razvoj. Protagonisti su učenici, nastavnici, volonterske organizacije i građani koji traže sustavnu podršku, kao i zainteresirani donositelji odluka. Željeni ishod je donošenje preporuke koja će osigurati institucionalnu podršku volontiranju te se to naglašava. Jedna od ključnih vrijednosti ove inicijative je načelo transparentnosti te je važno da svi dionici obrazovnog procesa razumiju zahtjeve te da se u svakom trenutku mogu pratiti i u konačnici i evaluirati. To je jamstvo uspjeha te je iskrenost nešto na čemu želimo ustrajati pa i po cijeni neuspjeha u inicijativi. Priča je usmjerena na suradnju i zajednički cilj, izbjegavajući sukobe, ali jasno ističući potrebu za promjenom.

Temelji na vrijednostima obrazovanja, društvene odgovornosti, solidarnosti i razvoja mladih. Naglašava se da je volontiranje put sazrijevanja i pomoć mladima u profiliranju karaktera. Osim toga, u njemu se krije ogromna obrazovna snaga te nudi mladim ljudima osjećaj odgovornosti i korisnosti. Osnaživanje lokalnih zajednica – volonteri u gradu Osijeku koji čine promjene, to će biti simbol koji će se koristiti.

Lobiranje je jasno prepoznato kao strukturirani način za donošenje odluka i svima će biti jasno o čemu se to zapravo radi. Potiče suradnju, razmjenu znanja i iskustava među sudionicima, jača mrežu podrške i razvija vještine zagovaranja, što doprinosi dugoročnoj snazi i održivosti pokreta.

TACTIC STAR za Taktiku 2: Organizacija javnih prosvjeda u svrhu stvaranja javnog pritiska za donošenje preporuke Ministarstva znanosti i obrazovanja za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjim školama u Hrvatskoj

Meta je ministar obrazovanja Radovan Fuchs te državna tajnica Zrinka Mužinić Bikić. Oni su meta jer imaju formalnu vlast napraviti promjenu odnosno donijeti preporuku Ministarstva znanosti i obrazovanja za organizaciju i razvoj volonterstva u srednjoj školi. Pritisak će se vršiti kroz kontinuirane prosvjede, javno jer se paralelno utječe i na građane, ali i na donositelje odluka. Budući da su okupljanja javna, osigurat ćemo vidljivost i popraćenost u lokalnim, a potencijalno i nacionalnim medijima te bismo u suradnji s roditeljima i učiteljima, mogli uključiti učenike srednjih škola u samu kampanju odnosno prosvjed. Također bi se paralelno osiguralo i to da se odvijaju volonterske manifestacije kako bi se vidio doprinos volontera u zajednici. To pojačava pritisak na donositelje odluka te je za očekivati da će postojati i više političke volje da se donese preporuka. Ministarstvo znanosti i obrazovanja ignoriranjem riskira javni linč, neugodnost i javnu negativnu karakterizaciju kao oni koji nisu voljni vrednovati autentičan građanski angažman.

Ranjiva točka je potreba za pozitivnim imidžom Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih u javnosti te podrškom nastavnika i stručnog osoblja. Pozivamo se na njihovu odgovornost i formalnu vlast da ovo učine mogućim.

Pasivni saveznici (Miranda Glavaš Kul i Bojan Tojagić) bit će motivirani javno istupiti i govoriti o prednostima volontiranja i neformalno stečenog obrazovanja. Županica Nataša Tramišak može iz neutralne pozicije prijeći u saveznika, ako joj se ponudi perspektiva u kojoj će se za vrijeme njenog mandata - prve županice u povijesti, provesti reforma obrazovanja i koherentna integracija volontiranja u školski sustav. Učenici, nastavnici i roditelji bit će aktivni saveznici ako im se omogući da sudjeluju u kreiranju strategije i sami kreiraju javni narativ koji žele podijeliti. Opozicija će biti

izolirana tako što će fokus biti usmjeren na pozitivne priče, energiju i događaj s ove inicijative.

Akcija prenosi sljedeću priču „volontiranje – ključ autentičnog i aktivnog angažmana u lokalnoj zajednici (kako i zašto donositelji odluka to trebaju poduprijeti)?!“ Ton je energičan, mladenački i ozbiljan prema donositeljima odluka, no prema mladima je prijateljski i topao.

Strateški to oblikujemo kao borbu za pravo na razvoj lokalne zajednice. Ishod je donošenje i provedba preporuke Ministarstva znanosti i obrazovanja koje će institucionalno prepoznati i vrednovati volontiranje. Volontiranje je vrijednost koja već postoji u zajednici. Negativac je nedostatak institucionalne podrške. Protagonisti su učenici, nevladine organizacije, nastavnici i roditelji.

Inicijativa utječe na zdrav razum ljudi jer je logična, strukturirana i shvatljiva te skreće pažnju na zajedništvo, kolektivnu odgovornost i zajedništvo. Vizualni elementi su donositelji odluka i učenici koji se rukuju s osmjesima.

Akcija ima jasnu logiku za promatrača. Javni prosvjed jasno komunicira zahtjev za podršku volontiranju u srednjim školama kroz vidljiva, organizirana i pozitivna javna akcija. Čak će i intuitivni promatrač shvatiti da se radi o vrlo važnoj i ozbiljnoj temi za zajednicu te da se traži odgovornost Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Organizacija prosvjeda uključuje timski rad, međusobnu podršku i osnaživanje svih sudionika. Također je to i prilika za regrutaciju sudionika.

Prilog 7. *TACTIC STAR* za Strategiju 2 (Taktika 1 i 2)

TACTIC STAR za taktiku 1: Pokretanje kampanje Volonterskih ambasadora

Politička meta su ravnatelj/ce svih srednjih škola u Osijeku te ministar obrazovanja Radovan Fuchs. Cilj je dobiti njihovu podršku i resurse za sustavno uključivanje volonterstva u škole. Akcija vrši pritisak kroz demonstriranje učeničke inicijative i potrebe za volonterstvom, pokazujući pozitivan utjecaj na školu i zajednicu. Uspješni primjeri i javna podrška će ih staviti u poziciju da podrže program kako bi unaprijedili reputaciju škole i ispunili očekivanja učenika. Ako meta ne reagira, riskira gubitak povjerenja učenika, negativan publicitet i propuštanje prilike za poboljšanje kvalitete obrazovanja. Podrška programu stvara pobjedničku situaciju podrška znači priznanje i pohvale, odbijanje znači kritike i propuštenu priliku.

Ranjiva točka je reputacija škole i usklađenost sa suvremenim pedagoškim trendovima koji promiču aktivno građanstvo i društvenu odgovornost. Škole žele biti prepoznate kao progresivne i usmjerene na razvoj učenika kao aktivnih i odgovornih članova društva. Podrška volonterstvu je izravan način za postizanje tog cilja.

Akcija će osnažiti postojeće saveznike (učitelje, roditelje, lokalne volonterske organizacije) i privući nove (mediji, lokalna zajednica). Pasivne će aktivirati roditelje kroz informiranje o programu i uključivanje u podršku aktivnostima. Potencijalni pridobiti lokalne medije da pišu pozitivno o inicijativi te da stvore određeni medijski pritisak kako bi donositelji odluka bili voljni usvojiti prijedlog. Izolirati one koji se protive volonterstvu prikazujući ih kao neprogresivne i nezainteresirane za dobrobit učenika. Prioritetne skupine su učenici, roditelji, učitelji i lokalne volonterske organizacije.

Priča je o utjecaju volontiranja na dobrobit lokalne zajednice, a fokus je na tome da učenici tako mogu biti pokretači željenih promjena. Prioritetna publika su učenici, roditelji i lokalna zajednica. Ton je entuzijastičan, inspirativan, pozitivan i inkluzivan. Koristit će se priče uspjeha i svjedočanstva učenika.

Negativac je individualizam i usmjerenost sustava isključivo na školski uspjeh. Učenici koji volontiraju, učitelji koji podržavaju, roditelji koji se uključuju su protagonisti, promjenotvorci. Nagoviješta se kroz prikazivanje vizije škole u kojoj je volonterstvo

nezaobilazni dio svakodnevnog života i u kojoj učenici aktivno doprinose lokalnoj zajednici.

Povezivanje s vrijednostima kao što su empatija, solidarnost, zajedništvo, društvena odgovornost i želja za boljom budućnošću. Pozivanje na zdrav razum kroz argument da je volontiranje korisno za osobni razvoj, stjecanje novih vještina i izgradnju boljeg društva. Slike mladih koji pomažu drugima, simboli zajedništva (npr. rukovanje, osmijesi, zagrljaji, itd.), citati poznatih osoba o važnosti volontiranja.

Da, akcija sama po sebi treba pokazati da su učenici aktivni, angažirani i da rade nešto korisno za svoju zajednicu. Slučajni promatrač bi trebao odmah razumjeti da se radi o promociji volontiranja te da je ono plemenito i korisno, kako za pojedinca, tako i za društvo.

Akcija će izgraditi kapacitete Vijeća učenika kroz stjecanje organizacijskih, komunikacijskih i voditeljskih vještina. Akcija će stvoriti novi interes za volonterstvo i privući nove članove u Vijeće učenika i volonterske programe. Podrška učenicima će biti osigurana kroz mentorstvo, edukaciju, timski rad i prepoznavanje truda i doprinosa svakog učenika, ali i dionika u kampanji odnosno donositelja odluka

TACTIC STAR za taktiku 2: Izrada volonterskog programa od strane Vijeća učenika u suradnji s učiteljima

Školska uprava odnosno ravnatelj svih srednjih škola u Osijeku te ministar obrazovanja Radovan Fuchs. Pokazivanje inicijative i proaktivnosti Vijeća učenika u kreiranju programa koji zadovoljava potrebe učenika i zajednice stvorit će interes za volontiranjem i volonterskim sadržajem. Time se vrši pritisak na mete da podrže i formalno usvoje volonterski program. Odbijanje znači ignoriranje glasova učenika i propuštanje prilike za razvoj škole.

Nedostatak sustavnog i prepoznatog volonterskog programa u školi koji bi mogao biti ključan za razvoj pozitivne školske klime i imidža škole je glavna ranjivost. Škole žele biti prepoznate kao mjesta koja potiču aktivno građanstvo i razvoj kompetencija učenika, a nedostatak takvog programa može narušiti taj imidž.

Ova akcija aktivira djelatnike škole kao ključne partnere, motivira učenike da se uključe, pridobiva roditelje koji žele kvalitetno obrazovanje za djecu i lokalne organizacije koje traže suradnju sa školama. Prioritetne skupine su učenici, učitelji, roditelji, lokalne volonterske organizacije. Pasivni ili skeptični dionici bit će marginalizirani kroz transparentan i inkluzivan proces izrade programa te kroz utjecaj koji će saveznici imati i na donositelje odluka, ali i na roditelje i vršnjake, kolege te učenike.

Učenici preuzimaju odgovornost i zajedno s učiteljima stvaraju volonterski program koji će obogatiti školu i zajednicu. Priča bi mogla biti: „ŠKOLA – inkubator promjene, daj svoj doprinos!“, tako da se adresira individualnu odgovornost svakog učenika, ali i osigura potrebnu podršku kroz kolektivnu odgovornost u svrhu ohrabrenja mladih za javno izražavanje. Prioritetna publika su učenici, školska uprava, roditelji i lokalna zajednica. Ton je pozitivan, motivirajući, inkluzivan i optimističan.

Negativac je sustav koji mladima ne daje priliku da se izraze i djeluju kolektivno. Protagonisti su Vijeće učenika i učitelji kao partneri u stvaranju boljeg školskog okruženja. Ishod je škola s prepoznatljivim, uspješnim volonterskim programom koji razvija društvenu odgovornost i povezanost učenika.

Vrijednosti su solidarnost, zajedništvo, odgovornost te aktivno građanstvo. Poruka apelira na zdrav razum naglašujući da je volontiranje korisno za osobni razvoj i doprinos zajednici, što je razumljivo i prihvatljivo široj javnosti. Simboli su slike učenika koji zajednički nešto rade, suradništvo i savezništvo između donositelja odluka i mladih kroz uho – slušanje, i sl.

Akcija jasno pokazuje da učenici i učitelji zajednički rade na stvaranju volonterskog programa koji donosi korist školi i zajednici. Svaki promatrač lako će razumjeti svrhu i vrijednost ove inicijative bez dodatnih objašnjenja.

Akcija razvija organizacijske, komunikacijske i voditeljske vještine učenika i učitelja. Potaknut će veći interes za volontiranje i aktivno sudjelovanje u školi. Stvara se okruženje međusobne podrške i zajedničkog rada na ostvarivanju ciljeva, što jača grupu i motivira za daljnje aktivnosti.

Prilog 8. Gantt chart materijali

Tema seminarskog projekta:		Razumijevanje problema unutar zajednice								
Kordinator rada grupe:		Matea Novak								
		Tjedan: __1__ do __23:59__ 2025. godine								
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRUJEDA	ČETVRTAK	PETAK	
RASPISATI VOLONTERSKE AKTIVNOSTI U OSJEKU, RASPISATI POGLAVLJE NEZAJINTERESIRANOST MLADIH I NEDOSTATAK MEDIJSKE PROMOCIJE	Darijela		X							
GRAFIČKI PRIKAZATI UDRUGE KOJE SE BAVE MLADIM VOLONTERIMA, RASPISATI NEGATIVNA ISKUSTVA VOLONTERA	Anja		X							
NAPRAVITI PRIKAZ SREDNJIH ŠKOLA TE RASPISATI SREDNJE ŠKOLE I KURIKULUME KOJI SE VEZUJU UZ VOLONTIRANJE - (NE) POSTOJANJE VOLONTIRANJA U ŠKOLSKOM KURIKULUMU	Ljilja		X							
PRONAĆI UKUPAN BROJ VOLONTERA U OSJEKU, RASPISATI VOLONTIRANJE NIJE PREPOZNATO KAO DRUŠTVENO PRIHVATLJIVO PONAŠANJE	Helena		X							
PRIKAZATI KOMPARATIVNU STATISTIKU VOLONTIRANJA - DOBNA STRUKTURA, RASPISATI NEINFORMIRANOST MLADIH I NJEGOVANJE KULTURE INDIVIDUALIZMA	Nikolina		X							
PRIKAZATI INTERESNA PODRUČJA MLADIH VOLONTERA, PRIKAZATI RASPROSTRANJENOST PROBLEMATIKE, RASPISATI PREEPTERECENOST ŠKOLSKIM OBAVEZAMA I POGREŠNU PERCEPCIJU VOLONTIRANJA	Matea		X							

Tema seminarskog projekta:		"Prikaz populacije" "Reperkusije problema" "Odgovor zajednice"								
Kordinator rada grupe:		Matea Novak								
		Tjedan: __2__ do __23:59__ 2025. godine								
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRUJEDA	ČETVRTAK	PETAK	
NAPISATI NEŠTO O DKOLEKTIVU, COLLECTIVE IDENTITY	Darijela		X							
NAPRAVITI PRIKAZ POPULACIJE, REPERKUSIJE	Anja		X							
NAPRAVITI PRIKAZ SREDNJIH ŠKOLA	Ljilja		X							
RASPISATI ABC TEORIJU	Helena		X							
NAPISATI NEŠTO O PRONIU, UREDIT	Nikolina		X							
RASPISATI TEORIJU POLITIČKE AKCIJE I HUMAN TEORIJU, POSTAVIT DOKUMENT	Matea		X							

Tema seminarskog projekta:		Metoda - Ispitanici i Spektar dionika								
Kordinator rada grupe:		Matea Novak								
		Tjedan: __3__ do __23:59__ 2025. godine								
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRUJEDA	ČETVRTAK	PETAK	
ODRADILE NA SATU	Darijela		X							
NAPRAVI TABLICU S POPISOM ISPITANIKA I NJIHOVIM PREFERIRANIM OPĆIM OBLIJEŽJIMA	Anja		X							
NAPRAVITI GRAFIČKI PRIKAZ SPEKTRA DIONIKA	Ljilja		X							
ODRADILE NA SATU	Helena		X							
PREZENTACIJA	Nikolina		X							
NAPRAVI TABLICU S POPISOM ISPITANIKA I NJIHOVIM PREFERIRANIM OPĆIM OBLIJEŽJIMA	Matea		X							

Tema seminarskog projekta:		Pitanja za intervju i Vodič za intervju									
Kordinator rada grupe:		Matea Novak									
		Tjedan: 4 do 23.59, 2025. godine									
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK		
ODRADILA NA SATU	Danijela										
ODRADILA NA SATU	Anja										
ODRADILA NA SATU	Lijla										
ODRADILA NA SATU	Helena										
ODRADILA NA SATU	Nikoлина										
ODRADILA NA SATU	Matea										

Tema seminarskog projekta:		„Narativ zajednice i procjena spremnosti za rad na promjeni“									
Kordinator rada grupe:		Matea Novak									
		Tjedan: 5 do 23.59, 2025. godine									
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK		
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, POMOĆI HELENI OKO POGLAVLJA INFRASTRUKTURE, RASPISATI NEŠTO O RELIGIJAMA, RASPISATI NEŠTO OPĆENITO O USLUGAMA U ZAJEDNICI, INSTITUCIJAMA: DRŽAVNE, LOKALNE, CIVILNE, GOSPODARSKE, RELIGIJSKE	Danijela		X								
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, NAPISATI UBRZAVNU STRUKTURU STANOVNIŠTVA, RASPISATI ODNOS MEĐU ZAJEDNICAMA I S OKOLINOM, NAPISATI NEŠTO O GEOGRAFSKOM POLOŽAJU ZAJEDNICE I PRIRODNIH RESURSIMA, RASPISATI NEŠTO O DEMOGRAFIJI, PROMJENI MOĆI I ULOZAKU IMAJUĆI	Anja		X								
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, NAPISATI POGLAVLJE O KVALITETI ŽIVOTA (OBITELJSKI, SOCIJALNI, EKONOMSKI I ZDRAVSTVENI POLOŽAJ), NAPISATI NEŠTO O KULTURNIM SPECIFIČNOSTIMA U ŽIVOTU STANOVNIKA LOKALNE ZAJEDNICE	Lijla		X								
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, NAPISATI NEŠTO O OSTALOJ INFRASTRUKTURI, NAPISATI NEŠTO O VREDNOVANJU KULTURNIH PREZENTACIJA, NAPISATI NEŠTO O TURISTIČKOM POLOŽAJU, O PROMETNOJ POVEZANOSTI	Helena		X								
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, NAPISATI O ODGOVORNOSTI U DRUŠTVENOM ŽIVOTU, NAPRAVITI POGLAVLJE STRATEŠKI DOKUMENTI, RASPISATI NEŠTO O TOČKAMA INTERAKCIJA, O OBIČAJU JEZIKU I NORMAMA, RASPISATI NEŠTO O NEVLADINOM SEKTORU I ULOZAKU IMAJUĆI	Nikoлина		X								
PRONAĆI DVA ZNANSTVENA RADA TE TRI POLITIČKA DOKUMENTA, NAPISATI O EKONOMJI ZAJEDNICE (SIROMAŠTVO, NEZAPOSLENOST, ZAPOSŁJAVANJE), NAPRAVITI POGLAVLJE O FIZIČKIM ASPEKTIMA, POVJESTI KULTURI I MULTIKULTURALNOSTI, RASPISATI POLITIČKO ODLUČIVANJE	Matea		X								

Tema seminarskog projekta:		"Metode i rezultati" te poglavlje "Preporuke"									
Kordinator rada grupe:		Matea Novak									
		Tjedan: 6 do 23.59, 2025. godine									
ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDJELJAK	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK		
METODOLOGIJA I REZULTATI	Danijela			X							
METODOLOGIJA I REZULTATI	Anja			X							
NAPRAVITI ANALIZU NACIONALNOG ŠKOLSKOG KURIKULUMA	Lijla			X							
METODOLOGIJA I REZULTATI	Helena			X							
HEMA TEMA I PODTEMA, PREPORUKE	Nikoлина			X							
METODOLOGIJA I REZULTATI	Matea			X							

Tema seminarskog projekta:

Koordinator rada grupe:

Mapiranje resursa zajednice

Matea Novak

Tjedan: __7__ do __23.59__ 2025. godine

ZADATAK	ODGOVORNI STUDENT/STUDENTI	PETAK	SUBOTA	NEDJELJA	PONEDELUK	UTORAK	SRJEDA	ČETVRTAK	PETAK
INFRASTRUKTURNI RESURSI	Danijela		X						
FINANCIJSKI, KULTUROLOŠKI	Anja		X						
GRAFIČKO PRIKAZIVANJE	Lijla		X						
POLITIČKI I SOCIJALNI	Helena						X		
RAZRAĐIVANJE OKVIRA I TAKTIKA	Nikolina		X						
PRIRODNI RESURSI I RESURSI LJUDI	Matea						X		